

Rachunek satelitarny gospodarki społecznej dla Polski za 2018 r.

Social Economy Satellite Account for Poland 2018

Rachunek satelitarny gospodarki społecznej dla Polski za 2018 r.

Social Economy Satellite Account for Poland 2018

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Departament Badań Społecznych GUS, Urząd Statystyczny w Krakowie
Social Surveys Department Statistics Poland, Statistical Office in Kraków

Zespół autorski

Editorial team

Karolina Goś-Wójcicka, Anna Knapp, Edyta Makowska-Belta, dr Marta Marszałek, Tomasz Sekuła, Urszula Stasiak-Jaśkiewicz

Prace redakcyjne

Editorial works

Alicja Truszyńska, Szymon Wozniak, Mateusz Kolmaga, Remigiusz Pluta, Jan Świątek

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Andrzej Paluchowski, Marek Bartosz

ISBN 978-83-66466-66-1

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on website

stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Unia Europejska

Komisja Europejska

Publikacja prezentuje efekty grantu "Rachunki satelitarne gospodarki społecznej", finansowanego ze środków UE.
The publication presents the results of grant "Social Economy Satellite Accounts", financed by the EU funds.

Zakład Wydawnictw
Statystycznych

00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208.

Informacje w sprawach sprzedaży publikacji GUS — tel. (22) 608 32 10, 608 38 10

Zam. 362/2021

Przedmowa

Szanowni Państwo,

mam przyjemność przedstawić publikację Głównego Urzędu Statystycznego „Rachunek satelitarny gospodarki społecznej dla Polski za 2018 r.” przygotowaną w ramach serii wydawniczej Prace eksperymentalne. Zaprezentowano w niej wyniki pierwszego rachunku satelitarnego gospodarki społecznej opracowanego w Polsce. Został on sporządzony przez zespół pracowników statystyki publicznej w ramach grantu Eurostat „Rachunki satelitarne gospodarki społecznej”, finansowanego ze środków Komisji Europejskiej. Prace prowadzono od listopada 2019 r. do kwietnia 2021 r.

Polska jest drugim krajowym urzędem statystycznym w Unii Europejskiej, po Słowenii, który zrealizował ten rachunek satelitarny w ramach projektu Eurostat. Wcześniej, rachunek satelitarny gospodarki społecznej w oparciu o prawo krajowe sporządziła Portugalia. Prace nad rachunkami satelitarnymi aktualnie prowadzone są również w Hiszpanii, Francji i Włoszech.

Celem rachunku satelitarnego gospodarki społecznej jest wyznaczenie rozmiarów i rzeczywistej monetarnej wartości, jaką wnosi działalność tego sektora w gospodarkę. Opracowanie to wpisuje się w wizję rozwojową statystyki publicznej wyznaczoną przez Organizację Narodów Zjednoczonych, zakładającą potrzebę wyjścia poza PKB tak, aby zjawiska społeczne i gospodarcze obserwować w szerszym niż dotychczas ujęciu.

Publikacja składa się z krótkiej części analitycznej oraz pogłębionej części metodologicznej, gdyż wypracowanie właściwej metodologii opracowania danych stanowiło główne wyzwanie. W części analitycznej, w kolejnych rozdziałach zostały przedstawione odpowiednio: liczebność sektora gospodarki społecznej, analizę wskaźników i kategorii makroekonomicznych, zasoby i koszty pracy oraz źródła przychodów. Z kolei część metodologiczna składa się z rozdziałów charakteryzujących szczegółowo zakres podmiotowy, zakres przedmiotowy i źródła danych do rachunku satelitarnego gospodarki społecznej. Ponadto do publikacji dołączone są tablice w formacie Excel przedstawiające szczegółowe dane wynikowe.

Rachunek satelitarny gospodarki społecznej może służyć jako kluczowe źródło danych do monitorowania udziału gospodarki społecznej w usługach publicznych i rozwoju społeczno-gospodarczym.

Będę wdzięczny za Państwa sugestie dotyczące zawartości opracowania oraz zakresu prowadzonych przez nas badań statystycznych. Mam nadzieję, że niniejsza publikacja będzie służyć jako cenne źródło wiedzy o potencjale gospodarki społecznej.

Prezes
Głównego Urzędu Statystycznego

Dominik Rozkrut

Warszawa, Grudzień 2021

Preface

Dear Readers,

I am pleased to announce the publication "The Social Economy Satellite Account for Poland for 2018", which was released by the Statistics Poland, and prepared as part of "Experimental Works" publishing series. This publication lays out the results of the first social economy satellite account created in Poland. The experimental satellite account of the social economy for Poland was prepared by a team of Statistics Poland employees within the framework the Eurostat "Satellite accounts of the social economy" grant funded by the European Commission. The work started in November 2019 and concluded in April 2021.

The Statistics Poland is the second of EU statistical offices, after the Slovenian one, which completed this satellite account under the Eurostat project. Previously, a similar initiative based on national law was completed in Portugal. Work on satellite accounts is also underway in Spain, France and Italy.

The satellite account of the social economy aims at presenting the scope and the actual monetary value this sector contributes to the national economy. The study follows the developmental vision of public statistics set out by the United Nations, based on the need to move beyond GDP in order to gain a broader view of social and economic phenomena.

The publication is comprised of an analytical section and a methodological part. The former is short and the second in-depth, because designing an appropriate methodology was the most challenging part. The chapters of the analytical part elaborate on the following subjects: size of the social economy sector, analysis of macroeconomic indicators and categories, labour resources and costs with the presentation of revenue sources. The methodological part consists of chapters containing detailed descriptions of the subjective and objective scope and the sources of data on which the social economy satellite account was created. In addition, Excel tables with detailed output data accompany the publication.

The satellite account of social economy may be of service as a key data source to monitor how the social economy impacts public services and social and economic development.

I would appreciate your suggestions on the content of the study and the scope of our statistical research. I hope that this publication will prove a valuable source of knowledge about the potential of social economy.

President
Statistics Poland

Dominik Rozkrut, Ph.D.

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	4
Spis treści	5
Contents	5
Spis tablic	7
List of tables	7
Spis wykresów	8
List of charts	8
Objaśnienia znaków umownych	9
Symbols	9
Ważniejsze skróty	9
Main abbreviations	9
Wstęp	11
Introduction	11
Synteza	14
Executive summary	14
CZĘŚĆ ANALITYCZNA	19
ANALYTICAL PART	19
Rozdział 1. Liczebność sektora gospodarki społecznej	20
Chapter 1. Size of the social economy sector	20
1.1. Organizacje non-profit	21
1.1. Non-profit organizations	21
1.2. Spółdzielnie i TUW	23
1.2. Cooperatives and mutuals	23
1.3. Wolontariat	25
1.3. Volunteer work	25
Rozdział 2. Analiza wskaźników i kategorii makroekonomicznych	28
Chapter 2. Analysis of macroeconomic indicators and categories	28
2.1. Potencjał gospodarki społecznej w gospodarce narodowej	28
2.1. The potential of the social economy in the national economy	28
2.2. Rachunek produkcji i rachunek tworzenia dochodów w RSGS	29
2.2. Production account and income generation account in the SESA	29
Rozdział 3. Zasoby pracy	34
Chapter 3. Labour resources	34
Rozdział 4. Koszty pracy	38
Chapter 4. Labour costs	38
Rozdział 5. Źródła przychodów	41
Chapter 5. Sources of revenue	41

METODOLOGIA BADANIA	45
SURVEYS' METHODOLOGY	45
Rozdział 6. Zakres podmiotowy	46
Chapter 6. Subjective scope	46
6.1. Podmioty gospodarki społecznej	47
6.1. Social economy entities	47
6.1.1. Podsektor organizacji non-profit	47
6.1.1. Non-profit organizations sub-sector	47
6.1.2. Podsektor spółdzielni i TUV	54
6.1.2. Cooperatives and mutuals sub-sector	54
6.1.3. Wybór podmiotów gospodarki społecznej	61
6.1.3. Selection of social economy entities	61
6.2. Wolontariat	66
6.2. Volunteer work	66
Rozdział 7. Źródła danych i opracowanie rachunku satelitarneho	69
Chapter 7. Data sources and satellite account development	69
7.1. Źródła danych	69
7.1. Data sources	69
7.2. Zasady opracowania rachunku satelitarneho	72
7.2. Principles for the development of the satellite account	72
Rozdział 8. Ocena jakości i porównywalności	75
Chapter 8. Assessment of quality and comparability	75
8.1. Jakość danych	75
8.1. Data quality	75
8.2. Porównywalność danych w czasie	78
8.2. Comparability of data over time	78
8.3. Porównywalność z rachunkami gospodarki społecznej z innych krajów Unii Europejskiej	79
8.3. Comparability with social economy satellite accounts from other European Union countries	79
Bibliografia	84
Bibliography	86

Spis tablic

List of tables

Tablica 2.1.	Struktura udziału gospodarki społecznej w PKB w Polsce w 2018 r.	28
Table 2.1.	Structure of the participation of the social economy in GDP in Poland in 2018	28
Tablica 2.2.	Podstawowe kategorie makroekonomiczne w gospodarce społecznej i gospodarce narodowej w Polsce w 2018 r.	29
Table 2.2.	Structure of macroeconomic factors in the social economy and the national economy in 2018	29
Tablica 2.3.	Rachunek produkcji dla RSGS w Polsce w 2018 r.	30
Table 2.3.	Production account for TSE sector in Poland in 2018	30
Tablica 2.4.	Rachunek produkcji dla RSGS według sektorów instytucjonalnych w Polsce w 2018 r.	31
Table 2.4.	Production account for the TSE sector by institutional sectors in Poland in 2018	31
Tablica 2.5.	Rachunek tworzenia dochodów w RSGS w Polsce w 2018 r.	32
Table 2.5.	Generation of Income Account for the TSE sector in Poland in 2018	32
Tablica 2.6.	Rachunek tworzenia dochodów w RSGS według sektorów w Polsce w 2018 r.	33
Table 2.6.	Generation of Income Account for the TSE sector by institutional sectors in Poland in 2018	33
Tablica 6.1.	Rodzaje organizacji non-profit w Polsce	49
Table 6.1.	Types of non-profit organizations in Poland	49
Tablica 6.2.	Usytuowanie organizacji non-profit w sektorach instytucjonalnych rachunków narodowych	54
Table 6.2.	Positioning of non-profit organizations in the institutional sectors of the national accounts	54
Tablica 6.3.	Rodzaje spółdzielni w Polsce	56
Table 6.3.	Types of cooperatives in Poland	56
Tablica 6.4.	Rodzaje jednostek reintegracji społeczno-zawodowej	60
Table 6.4.	Types of social and professional reintegration units	60
Tablica 6.5.	Testy określające zakres podmiotów gospodarki społecznej uwzględnionych w rachunku satelitarnym gospodarki społecznej	64
Table 6.5.	Tests to determine the range of social economy entities included in the satellite account	64
Tablica 6.6.	Test wolontariatu uwzględnionego w rachunku satelitarnym gospodarki społecznej	68
Table 6.6.	Volunteer work test included in the satellite account	68
Tablica 8.1.	Kompletność badań według formularzy i rodzajów podmiotów za 2018 r.	76
Table 8.1.	Completeness of surveys by types of reports and types of entities for 2018	76
Tablica 8.2.	Porównywalność danych z badań gospodarki społecznej według zakresu podmiotowego	79
Table 8.2.	Comparability of data in social economy researches by the subjective scope	79
Tablica 8.3.	Zestawienie zakresu podmiotowego RSGS Portugalii, Słowenii i Polski	80
Table 8.3.	Summary of the subjective scope for the SESA of Portugal, Slovenia and Poland	80
Tablica 8.4.	Zestawienie zakresu przedmiotowego RSGS Portugalii, Słowenii i Polski	81
Table 8.4.	Summary of the material scope for the SESA of Portugal, Slovenia and Poland	81
Tablica 8.5.	Zestawienie źródeł danych wykorzystanych do RSGS dla Portugalii, Słowenii i Polski	82
Table 8.5.	Summary of data sources used for the SESA of Portugal, Slovenia and Poland	82

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1.1.	Liczba organizacji non-profit	21
Chart 1.1.	Number of non-profit organizations	21
Wykres 1.2.	Liczba organizacji non-profit według ICNPO w 2018 r.	22
Chart 1.2.	Number of non-profit organizations by ICNPO in 2018	22
Wykres 1.3.	Struktura spółdzielni socjalnych, pracy oraz inwalidów i niewidomych według sekcji PKD w 2017 r.	23
Chart 1.3.	Structure of social, work, the disabled and the blind cooperatives by sectors and type of activity according to NACE in 2017	23
Wykres 1.4.	Odsetek mieszkańców Polski zaangażowanych w wolontariat w I kwartale w 2016 r. według rodzaju wolontariatu	26
Chart 1.4.	Percentage of Polish residents engaged in volunteer work in Q1 in 2016 by type of volunteer work	26
Wykres 1.5.	Odsetek mieszkańców Polski zaangażowanych w wolontariat w I kwartale w 2016 r. według rodzaju tej pracy	27
Chart 1.5.	Percentage of Polish residents engaged in volunteer work in Q1 in 2016 by type of work	27
Wykres 3.1.	Struktura zasobów pracy w sektorze gospodarki społecznej w 2018 r.	34
Chart 3.1.	Structure of labour resources in the social economy sector in 2018	34
Wykres 3.2.	Struktura pracy płatnej i struktura wolontariatu w podmiotach gospodarki społecznej według sekcji PKD 2007 w 2018 r.	35
Chart 3.2.	Structure of paid work and volunteer work in social economy entities by sectors according to NACE in 2018	35
Wykres 3.3.	Struktura zasobów pracy w podmiotach gospodarki społecznej według sekcji PKD 2007 w 2018 r.	36
Chart 3.3.	Structure of labour resources in social economy entities by sectors according to NACE in 2018	36
Wykres 4.1.	Struktura kosztów wynagrodzeń oraz wartości wolontariatu instytucjonalnego w podmiotach gospodarki społecznej według PKD w 2018 r.	39
Chart 4.1.	Structure of wages and salaries costs and the value of volunteer work in social economy entities by sectors according to NACE in 2018	39
Wykres 4.2.	Struktura kosztów pracy w podmiotach gospodarki społecznej według PKD w 2018 r. ...	40
Chart 4.2.	Structure of labour costs in social economy entities by sectors according to NACE in 2018	40
Wykres 5.1.	Struktura przychodów podmiotów gospodarki społecznej według źródeł przychodów i ICNPO w 2018 r.	43
Chart 5.1.	Structure of revenues of social economy entities by revenue sources and ICNPO in 2018 ..	43
Schemat 7.1.	Rozwój badań organizacji sektora non-profit w polskiej statystyce	70
Scheme 7.1.	Development of research on non-profit sector organizations in Polish statistics	70

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
zero (0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit
w tym of which	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tj. i.e.	to jest it is
zł PLN	złoty/PLN zloty/PLN
tys.	tysiąc thousand
mln	million million
mld	milliard billion
BAEL LFS	Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności Labour Force Survey
CIS	Centrum integracji społecznej Social integration centre
CIT	Podatek od dochodów spółek Corporate Income Tax
ESA	Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych 2010 European system of accounts
Eurostat	Europejski Urząd Statystyczny European Statistical Office
GUS	Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland
ICNPO	Międzynarodowa klasyfikacja organizacji non-profit International Classification of Non-Profit Organizations
KIS	Klub integracji społecznej Social integration club

Ważniejsze skróty (dok.)

Main abbreviations (cont.)

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
MOP ILO	MOP – Międzynarodowa Organizacja Pracy ILO - International Labour Organization
NPISH	Podmioty non-profit działające na rzecz gospodarstw domowych Non-profit institutions serving households
ONZ UN	Organizacja Narodów Zjednoczonych United Nations
OPP PBO	Podmioty posiadające status organizacji pożytku publicznego Public benefit organization
PKB GDP	Produkt krajowy brutto Gross Domestic Product
PKD NACE	Polska Klasyfikacja Działalności Statistical Classification of Economic Activities in the European Community, Rev. 2
PNZ	Badanie ankietowe „Praca niezarobkowa poza gospodarstwem domowym” Social survey “Unpaid work outside the household”
RSGS SESA	Rachunek satelitarny gospodarki społecznej Social Economy Satellite Account
SRN SNA	System rachunków narodowych System of National Accounts
SOF	Formularz sprawozdawczy organizacji non-profit Non-profit organizations reporting form
TSE	Trzeci sektor lub gospodarka społeczna lub ekonomia społeczna Third or social economy
TUW	Towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych Mutual insurance company
UE EU	Unia Europejska European Union
WTZ	Warsztat terapii zajęciowej Occupational therapy workshop
ZAZ	Zakład aktywności zawodowej Professional rehabilitation establishments
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Społecznych Social Insurance Institution

Wstęp

Introduction

Nadrzędnym celem opracowania rachunków satelitarnej gospodarki społecznej jest wyznaczenie rozmiarów i rzeczywistej monetarnej wartości, jaką wnosi działalność trzeciego sektora w gospodarce. Zarówno w podręczniku ONZ „Rachunek satelitarny organizacji non-profit i pokrewnych oraz pracy wolontariackiej” (Satellite Account on Non-profit and Related Institutions and Volunteer Work; dalej zwanym: podręcznik ONZ), jak i w SNA 2008¹ dostrzeżono, że wszystkie podmioty trzeciego sektora wyróżniają się łączeniem w sobie podstawowych cech, odróżniających je znacząco od innych podmiotów w poszczególnych sektorach instytucjonalnych, do których zostały przypisane w systemie rachunków narodowych (SRN). W publikacji tej pojęcie trzeciego sektora będzie stosowane wymiennie z pojęciem gospodarki społecznej lub ekonomii społecznej.

Do cech wyróżniających podmioty trzeciego sektora zalicza się ich: prywatny charakter, koncentrację na celach społecznych i publicznych oraz przestrzeganie zasady uczestnictwa opartego na dobrowolności. Trzeci sektor gospodarki jest coraz prężniej rozwijającym się na świecie obszarem gospodarki, który ma coraz większy wkład do produktu krajowego brutto (PKB). Międzynarodowe badania wskazują, że zatrudnienie w organizacjach non-profit stanowi około 8%-12% pozarolniczego zatrudnienia w wielu krajach rozwiniętych, a w wielu regionach rozwijających się udział ten jest nawet większy².

Aktualnie prowadzone prace i dyskusje w zakresie zintegrowanej statystyki publicznej podkreślają istotność wyjścia poza PKB tak, aby zjawiska społeczne i gospodarcze, a także zachodzące zmiany i trendy obserwować w szerszym niż dotychczas ujęciu. Dobrobyt każdego człowieka jest kluczowym założeniem „Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030” (*2030 Agenda for Sustainable Development*)³, w której potwierdzono, że organizacje non-profit i podmioty pokrewne oraz wolontariat pełnią istotną rolę w przyczynianiu się do celów i założeń zrównoważonego rozwoju. Wyodrębnienie działalności sektora gospodarki społecznej pozwoli zatem wygenerować szerszy i pełniejszy obraz możliwości tego sektora, zarówno w całości, jak i w poszczególnych jego obszarach i branżach.

The overarching goal of developing social economy satellite accounts is to determine the size and actual monetary value that third sector activity contributes to the economy. Both the UN handbook “Satellite Account on Non-profit and Related Institutions and Volunteer Work” (further called as UN Handbook) and 2008 SNA¹ recognize that all third sector actors distinguish themselves by a combination of core characteristics that differentiate them significantly from other actors in various institutional sectors to which they are assigned in the SNA. In this publication, the term “third sector” will be used interchangeably with the term “social economy”.

Distinguishing features of third sector entities include their private character, focus on social and public goals, and adherence to the principle of voluntary participation. The third sector of the economy is a growing area of the world's economy with an evergrowing contribution to the gross domestic product (GDP). International studies indicate that the employment in non-profit organizations is approx. 8-12% of non-farm employment in many developed countries, and in many developing regions it is even higher².

Current work and discussions in the area of integrated official statistics emphasize the importance of moving beyond GDP to observe social and economic phenomena, as well as changes and trends in a broader perspective. The well-being of every person is a key tenet of 2030 Agenda for Sustainable Development³, which affirms that non-profit organizations and their related institutions, as well as volunteer work, are considered to play an important role in contributing to the goals and objectives of sustainable development. Therefore, treating the activities of the social economy sector as a subject itself opens the way to generating a broader and more complete picture of its capabilities, both as a whole and in specific areas and branches.

1 System of National Accounts, 2008 (System rachunków narodowych dla krajów ONZ).

2 Salamon, L.M., Anheier, H.K., List, R., Toepler, S., Sokolowski, S.W. i inni (1999), *Global Civil Society: Dimensions of the Non-profit Sector*, The Johns Hopkins Center for Civil Society Studies, Baltimore.

3 Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, http://www.unic.un.org.pl/files/164/Agenda%202030_pl_2016_ostateczna.pdf (dostęp: 10.09.2020).

1 System of National Accounts, 2008.

2 Salamon, L.M., Anheier, H.K., List, R., Toepler, S., Sokolowski, S.W. and others, 1999, *Global Civil Society: Dimensions of the Non-profit Sector*, The Johns Hopkins Center for Civil Society Studies, Baltimore.

3 United Nations, 2015, *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*, https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf (access: September 10, 2020).

Działalność organizacji non-profit i podmiotów pokrewnych oraz wolontariat wzbudzają zainteresowanie przez ich rosnącą obecność w gospodarce, ich daleko idące zaangażowanie w rozwiązywanie publicznych problemów, jak i przez istotny wkład w życie społeczeństwa. ONZ rekomenduje działania zmierzające do opracowania wskaźników pomiaru zrównoważonego rozwoju, które będą istotnym uzupełnieniem dla PKB, a także będą wspierać budowę systemu i potencjału statystycznego krajów rozwijających się. Oszacowanie wartości będącej wkładem trzeciego sektora w rozwój gospodarki jest niezbędne do wdrożenia „Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030”⁴ oraz osiągnięcia Celów Zrównoważonego Rozwoju (*Sustainable Development Goals*)⁵.

W Polsce problematyka gospodarki społecznej w ostatnich latach stała się istotnym obszarem zainteresowania polityki społecznej. Działalność w tym obszarze jest wspierana projektami finansowanymi ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Obowiązuje też rządowy program poświęcony rozwojowi tego sektora oraz trwają zaawansowane prace rządowe nad ustawą o ekonomii społecznej⁶. Podmioty gospodarki społecznej pełnią rolę w świadczeniu usług społecznych i w integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

GUS od ponad 10 lat interesował się problematyką rachunku satelitarne go sektora non-profit, a następnie gospodarki społecznej. Systematycznie od 2008 r. wdrażano badania organizacji non-profit, gromadzące dane, które mogły stać się podstawą do sporządzenia takiego rachunku.

W 2016 r., w ramach prowadzonego wspólnie z Ministerstwem Rodziny i Polityki Społecznej projektu „Zintegrowany System Monitorowania Sektora Ekonomii Społecznej”, współfinansowanego ze środków UE, w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, GUS zorganizował międzynarodowe seminarium pt. „Wzrost znaczenia i rozwój badań statystycznych trzeciego sektora/ekonomii społecznej. Dotychczasowe osiągnięcia i nowe narzędzia porównawczych badań statystycznych w Europie”. W seminarium, na którym prezentację założeń rachunku satelitarne go przedstawił ekspert z John Hopkins University prof. Lester Salamon i dr S. Wojciech Sokolowski, udział wzięli przedstawiciele 14 krajowych urzędów statystycznych z UE. Spotkanie służyło zwiększeniu wiedzy o metodologii rachunku satelitarne go trzeciego sektora oraz wymianie doświadczeń. Ustalono, że jedynym europejskim urzędem statystycznym, który w 2016 r. miał sporządzony rachunek satelitarne go gospodarki społecznej, była Portugalia.

4 Ibidem.

5 *Take Action for the Sustainable Development Goals*, <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/> (dostęp: 23.07.2020).

6 W lutym 2021 r. projekt ustawy o ekonomii społecznej został wpisany do planu prac legislacyjnych rządu RP.

The work of non-profit institutions and volunteer work has attracted interest through their growing presence in the economy, their far-reaching commitment to solving public problems, and their significant contributions to society. The UN recommends efforts to develop indicators measuring sustainable development as an important complement to GDP and to support the building of developing countries' statistical systems and their capacity. Estimation of the value of the third sector's impact on the economy is essential to implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development⁴ and to the achievement of the Sustainable Development Goals⁵.

In Poland, the issue of social economy has become an important area of social policy interest in recent years. Activities in this area are supported by projects financed by the European Social Fund, there also exists a government programme dedicated to the development of this sector, with government advanced work underway on a law on social economy⁶. Social economy entities have a role in providing social services and integrating people at risk of social exclusion.

Statistics Poland has been interested in the satellite account issues of the non-profit sector and the social economy for more than 10 systematically years. Since 2008, surveys of non-profit organizations have been implemented systematically, collecting data that could become the basis for preparing such an account.

In 2016, as part of the "Integrated Monitoring System for the Social Economy Sector" project of the Operational Programme Knowledge Education Development co-financed by the EU, conducted jointly with the Ministry of Family and Social Policy, Statistics Poland organized an international seminar called "Increased relevance and development of the third sector/social economy statistical surveys. Past achievements and new tools for comparative statistical research in Europe". This seminar, at which prof. Lester Salamon and dr S. Wojciech Sokolowski, experts from John Hopkins University, presented the assumptions of satellite accounts, was attended by representatives of 14 national statistical institutes from the EU countries. The meeting served to increase knowledge of third sector satellite account methodologies and share experiences. It turned out that in 2016, the only European statistical institute that prepared a social economy satellite account was Statistics Portugal.

4 Ibidem.

5 United Nations, *Take Action for the Sustainable Development Goals*, <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/> (access: July 23, 2020).

6 In February 2021, the draft law on the social economy has been included in the legislative work plan of the Polish government.

W ramach wspomnianego projektu, w GUS opracowano również metodologię rachunku satelitarnego gospodarki społecznej, z uwagi, że prace rozpoczęto w 2016 r., jej podstawą były założenia zawarte w podręczniku ONZ z 2003 r. *Handbook on Non-profit Institutions in the System of National Accounts* oraz w wydanym przez Komisję Europejską podręczniku *Manual for drawing up the Satellite Accounts of companies in the Social Economy: Co-operatives and Mutual societies*. W związku z tym, że w międzyczasie (w 2018 r.) został wydany nowy podręcznik ONZ, wypracowana metodologia nie została wdrożona.

W 2018 r. opublikowany został nowy podręcznik ONZ, który przedstawił kompleksowe założenia dla rachunku satelitarnego gospodarki społecznej. Uruchomiony w 2019 r. grant Eurostat „Rachunki satelitarne gospodarki społecznej” stał się szansą dla Polski na sporządzenie eksperymentalnego rachunku gospodarki społecznej. Przy realizacji tego projektu przedstawiciele polskiej statystyki publicznej korzystali ze wsparcia ekspertów z Eurostatu i uczestniczyli w wymianie informacji z innymi krajowymi urzędami statystycznymi z UE.

As part of the aforementioned project, the social economy satellite account methodology was also developed by Statistics Poland. Given that the work began in 2016, it was based on the assumptions of the 2003 UN Handbook titled “Handbook on Non-profit Institutions in the System of National Accounts” and the European Commission’s “Manual for drawing up the Satellite Accounts of companies in the Social Economy: Co-operatives and Mutual societies”. In the meantime (2018) a new UN manual was published, one which comprehensively covered the subject of the social economy. For this reason, the methodology developed by Statistics Poland was not implemented.

In 2018, a new UN handbook was published which outlined the comprehensive framework for a social economy satellite account. The Eurostat grant “Satellite accounts of the social economy”, launched in 2019 provided Statistics Poland with an opportunity to prepare an experimental social economy satellite account for Poland. During the completion of this project, representatives of Statistics Poland were supported by experts from Eurostat, and participated in the exchange of information with other national statistical institutes from the EU countries.

Synteza

Executive summary

W rachunku satelitarnym gospodarki społecznej sporządzono odrębnie części dotyczące działalności podmiotów i wolontariatu. Podmioty gospodarki społecznej podzielono na dwie podstawowe grupy: organizacje non-profit oraz podmioty pokrewne, czyli spółdzielnie i towarzystwa pomocy wzajemnej. Z kolei dane dla wolontariatu opracowano oddzielnie dla wolontariatu w podmiotach gospodarki społecznej (instytucjonalnego) oraz wolontariatu bezpośredniego. Wartość tego pierwszego była również dodawana do danych dotyczących działalności podmiotów gospodarki społecznej.

Rachunek satelitarny gospodarki społecznej, podobnie jak inne rachunki satelitarne, łączy informacje ze wszystkich dostępnych źródeł, tj. z rachunków narodowych, danych administracyjnych oraz badań ankietowych GUS, w formę jednej kalkulacji zawierającej pełną sekwencję tablic skonstruowaną analogicznie do rachunków bazowych.

Istnieje 5 kryteriów strukturalno-operacyjnych, na podstawie których zalicza się podmioty do sektora gospodarki społecznej:

- a. posiadają charakterystyczne cechy organizacji, to znaczy, muszą być w pewnym stopniu zinstytucjonalizowane;
- b. są w pełni (organizacje non-profit) lub znacząco (spółdzielnie, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych i przedsiębiorstwa społeczne) ograniczone w zakresie możliwości podziału zysków pomiędzy członków, dyrektorów lub inwestorów;
- c. są autonomiczne;
- d. zaangażowanie w ich ramach jest dobrowolne;
- e. są prywatne (nie są własnością rządową lub samorządową).

W eksperymentalnym rachunku satelitarnym gospodarki społecznej dla Polski do grupy organizacji non-profit zaliczono stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje (z wyłączeniem fundacji skarbu państwa), organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego, organizacje pracodawców, partie polityczne, związki zawodowe oraz kościoły i związki wyznaniowe. Organizacje non-profit w standardowym dla SRN podziale na pięć sektorów instytucjonalnych tworzą głównie sektor instytucji niekomercyjnych (podmioty non-profit działające na rzecz gospodarstw domowych – NPISH, S15), ale występują także w sektorze instytucji rządowych i sa-

In the social economy satellite account the text concerning the activity of the entities and the text on the volunteer work were prepared separately. The entities of social economy were divided into two basic categories: non-profit organizations and related institutions, the latter category consisting of cooperatives and mutuals. Data for volunteer work were tabulated separately for the volunteers in the social economy entities (institutional volunteer work) and direct volunteer work. The value of the former was also included in the data concerning the activity of social economy entities.

Like other satellite accounts, the social economy account combines informations from all accessible sources – national accounts, administrative data and Statistics Poland social researches – into a single calculation which includes the entire sequence of tables. The sequence was constructed in a method analogous to basic accounts.

In agreement with the subjective scope of the account 5 structural-operational criteria must be met for an entity to fall within the scope of the third sector. These entities:

- a. must be an organization (institutionalized to some extent, although not necessarily legally registered or constituted);
- b. must be significantly limited in its distribution of surplus (profit), meaning prohibited by law, governing document or set social custom from distributing any (in the case of NPIS) or more than half (in the case of related institutions) of any surplus it generates to its directors, employees, investors or stakeholders;
- c. must be self-governing (fully responsible for the economic risks and rewards of the organization's operations);
- d. must be non-compulsory in nature (involving a meaningful degree of free choice on the part of individuals working for it or participating in its activities);
- e. must be private (not controlled by government).

In the experimental social economy satellite account for Poland, the category of non-profit organizations includes associations and similar social organizations, foundations (with the exception of Treasury foundations), business and professional associations, employers' organizations, political parties, trade unions, churches and religious associations. Non-profit organizations in the SNA standard division of five institutional sectors make up, in the main, the non-commercial sector (non-profit institutions serving households - NPISH, S15), but are also present in government and self-government institutions sector (S13), non-financial

morządowych (S13), przedsiębiorstw niefinansowych (S11), a czasem nawet w sektorze instytucji finansowych (S12).

Do grupy podmiotów pokrewnych, zgodnie z metodologią rachunku satelitarne, zaliczono podmioty, które mogą dzielić część zysku pomiędzy swoich założycieli, jednostki kontrolujące lub finansujące, o ile dystrybucja takiego zysku jest "znacząco ograniczona", tj. spółdzielnie i towarzystwa pomocy wzajemnej. Do rachunku satelitarne gospodarki społecznej dla Polski zaklasyfikowano trzy rodzaje spółdzielni: spółdzielnie socjalne, pracy oraz inwalidów i niewidomych. Jedynym rodzajem funkcjonujących w Polsce towarzystw pomocy wzajemnej są towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych (TUW). Są to zakłady ubezpieczeń, które ubezpieczają swoich członków na zasadzie wzajemności. Spółdzielnie zostały zaklasyfikowane do sektora przedsiębiorstw niefinansowych (S11), a TUW do sektora przedsiębiorstw finansowych (S12).

W Polsce w sektorze gospodarki społecznej w 2018 r. aktywnie działało 102,7 tys. podmiotów. Stanowiły one 2,5% wszystkich zarejestrowanych w gospodarce narodowej podmiotów prywatnych, a po wyłączeniu z obliczeń jednoosobowych działalności gospodarczych – 9,5%.

Zasadniczą część zbiorowości sektora gospodarki społecznej (101,2 tys.; 98,5%) stanowiły organizacje non-profit. Z kolei spółdzielni, które spełniały definicję podmiotów ekonomii społecznej, aktywnie działało 1,5 tys. Zbiorowość podmiotów objętych rachunkiem satelitarne dopełniały towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, których w 2018 r. było jedynie 11.

Odrębne kryteria wyróżniono dla wolontariatu, nazywanego również pracą społeczną. Do zakresu gospodarki społecznej wliczany jest wyłącznie taki rodzaj pracy społecznej, która:

- przynosi korzyści innym, a nie tylko, lub głównie tym, którzy go wykonują;
- nie jest przypadkowa, lecz zaplanowana i celowa oraz trwa co najmniej 1 godzinę;
- jest nieodpłatna;
- nie jest kierowana do członków gospodarstwa domowego lub najbliższych krewnych;
- jest dobrowolna.

W 2016 r., około 10,8 mln osób w wieku 15 lat i więcej deklarowało, że dobrowolnie poświęciło swój wolny czas na wolontariat w ciągu czterech ostatnich tygodni. Liczba ta stanowiła 35,0% mieszkańców Polski w tym wieku. Prawie 4-krotnie więcej osób angażowało się w prace nieodpłatne, świadczone indywidualnie na rzecz osób znajomych lub nieznanym, sąsiadów, społeczeństwa lub środowiska (bez pośrednictwa organizacji) niż w wolontariat w ramach podmiotów gospodarki społecznej (odpowiednio 30,9% oraz 7,9% wszystkich mieszkańców Polski w wieku 15 lat i więcej).

W 2018 r. w Polsce łączna wartość produkcji globalnej (rynkowej i nierynkowej) wygenerowana przez gospodar-

corporations sector (S11), and in some cases even in the financial corporations sector (S12).

The group of related institutions, pursuant to the satellite account methodology, includes entities that have the right to divide part of the profit among their founders, controlling or financing entities, on the condition that the distribution of such profit is "considerably limited", i.e. cooperatives and mutuals. Three types of cooperatives were made part in the social economy satellite account for Poland: social cooperatives, work cooperatives, and cooperatives of the disabled and the blind. The only type of mutuals operating in Poland are mutual insurance companies (TUW). These are insurance companies that insure their members on a mutual basis. Cooperatives belong to the non-financial corporations sector (S11) and mutuals to the financial corporations sector (S12).

As of 2018, 102.7 thousand entities were actively operating in the social economy sector in Poland. They accounted for 2.5% of all private entities registered in the national economy, or 9.5% if the sole proprietorships were excluded.

The bulk of the social economy sector were non-profit organizations (101.2 thousand or 98.5%). In turn, cooperatives meeting the definition of a social economy entity numbered 1.5 thousand. The group of entities covered by the satellite account was closed by mutual insurance companies, of which, in 2018 there were only 11.

A separate set of criteria was created for volunteer work, also bearing the name „community service”. Social economy includes only the kind of work which:

- benefits others, not only or primarily those who undertake it;
- must not be incidental to other activities but planned and purposeful and must be at least 1 hour in duration;
- must be free of charge;
- must not be directed to household members or immediate relatives;
- must be voluntary.

In 2016, around 10.8 million of persons aged 15 or older claimed to have volunteered in their free time during the preceding four weeks. This number constituted 35.0% of Polish population in that age group. Among them, those who engaged in unpaid work on behalf of acquaintances, strangers, neighbours, society or environment (without involvement themselves in an organization) were almost four times more numerous than the ones who done volunteer work through the social economy entities (30.9% vs. 7.9%, respectively).

The combined value of global output (market and non-market) generated by the social economy equalled EUR 14.6

kę społeczną wyniosła 62,3 mld zł, czyli 2,94% w relacji do PKB. Produkcja globalna gospodarki społecznej była wyższa niż produkcja globalna w całej gospodarce narodowej w ramach sekcji Górnictwo i wydobywanie (o 4,8 mld zł) czy Zakwaterowanie i gastronomia (o 5,6 mld zł).

Ponad 1/3 produkcji globalnej gospodarki społecznej (20,9 mld zł) stanowił wolontariat bezpośredni, zaś wolontariat świadczony w podmiotach gospodarki społecznej stanowił 1/10 (6,2 mld zł). Produkcja globalna wolontariatu nie jest uwzględniona w rachunkach narodowych, więc jest niewidoczna we wskaźnikach makroekonomicznych w gospodarce. Gdyby wartość produkcji wolontariatu odnieść do rozmiarów PKB, wówczas należałoby powiększyć PKB o 1,0%.

Wartość dodana brutto wytworzona przez gospodarkę społeczną w porównaniu do PKB stanowiła 1,94%, w tym 0,99% generował wolontariat bezpośredni, a 0,96% organizacje non-profit oraz spółdzielnie i towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych. Działalność podmiotów gospodarki społecznej i aktywność społeczna w formie wolontariatu bezpośredniego ma zatem podobny wpływ na polską gospodarkę.

Produkcja globalna dla gospodarki społecznej w rachunku produkcji wyniosła łącznie 62,3 mld zł. Największy udział w jej wytworzeniu – 59,2%, miały organizacje non-profit. Udział spółdzielni i TUV w całkowitej produkcji globalnej gospodarki społecznej stanowił 7,2%, zaś wolontariat bezpośredni oszacowano na poziomie 33,6% tej produkcji. Uzyskane w rachunku satelitarnym gospodarki społecznej kalkulacje jednoznacznie wskazują na duży wkład organizacji non-profit w rozwój gospodarki społecznej. Po drugie należy dostrzec istotne zasoby i potencjał produkcyjny w ramach wolontariatu bezpośredniego. Obie grupy zapewniają łącznie ponad 92,8% całkowitej produkcji globalnej gospodarki społecznej.

W ramach podmiotów gospodarki społecznej w rachunku satelitarnym w produkcji globalnej, według sektorów instytucjonalnych rachunków narodowych, największy udział miały sektory: instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych (S15) i przedsiębiorstw niefinansowych (S11), odpowiednio 34,6 mld zł i 6,0 mld zł. Wśród sektorów, które wygenerowały najwyższą wartość produkcji w zakresie wolontariatu wyróżniono sektor gospodarstw domowych (S14) 20,9 mld zł i instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych (S15) 5,9 mld zł.

Pomniejszając wartość produkcji globalnej o zużycie pośrednie oszacowano, że łączna wartość dodana brutto była najwyższa w sektorze instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych 17,4 mld zł i sektorze gospodarstw domowych (20,9 mld zł). Oba sektory dostarczyły łącznie ponad 93,0% wartości dodanej brutto gospodarki społecznej, która tylko częściowo jest uwzględniona w rachunkach bazowych (rachunkach narodowych).

billion or 2.94% in relation to GDP. The overall output of social economy was higher than the overall output in the national economy at large in sectors like Mining and Quarrying (by EUR 1.1 billion) and Accommodation and Catering (by EUR 1.3 billion).

Direct volunteer work was responsible for more than one third of global output of the social economy sector (EUR 4.9 billion) three times more than volunteering within the organizations of the sector (one tenth of the whole or EUR 1.5 billion). The global output created by volunteer activity is not accounted for in the national accounts and therefore remains under the radar of macroeconomic indicators. Were the monetary value of volunteer work included in the calculation of GDP, this measure would rise by 1.0%.

Gross value added produced by the social economy stood at 1.94% when compared to the GDP, with 0.99% coming from direct volunteer work and 0.96% from non-profit organizations, cooperatives and mutuals. It thus can be seen that the activity of social economy organizations and the direct volunteer work impact the economy to a similar extent.

The social economy output in the production account reached EUR 14.6 billion. Non-profit organizations were responsible for the largest share (59.2%), while the percentage of cooperatives and mutual insurance companies stood at 7.2%. The estimate for direct volunteer work was 33.6% of the output. The calculations extracted from the satellite account of the social economy equivocally point at the significant contribution of non-profit organizations to the development of social economy. Also, notable are the considerable resources and productive potential of direct volunteer work. Both groups provide together more than 92.8% of the total output of the social economy.

As far as the organizations of the social economy are concerned, the largest shares in output by institutional sector of the national accounts were in the sectors of non-profit institutions serving households (S15) and non-financial corporations (S11), with EUR 8.1 billion and EUR 1.4 billion, respectively. Among the sectors that generated the highest value of voluntary output were the household sector (S14), EUR 4.9 billion, and non-profit institutions serving households sector (S15), EUR 1.4 billion.

By subtracting the intermediate consumption from the value of global output it was estimated that total gross value added was highest in the households sector where it equalled EUR 4.9 billion, and in the non-commercial institutions sector serving households (NPISH) where reached EUR 4.1 billion. These two sectors together provided more than 93.0% of the gross value added of the social economy, which is only partially included in the national accounts.

W 2018 r. w podmiotach sektora gospodarki społecznej praca wykonywana odpłatnie, zarówno w ramach stosunku pracy, jak i umów cywilnoprawnych, odpowiadała 323,2 tys. etatów przeliczeniowych. Gdy uwzględniono pracę wykonywaną w ramach wolontariatu (instytucjonalnego i bezpośredniego), wymiar tej pracy wzrósł prawie 3-krotnie i wyniósł 867,9 tys. etatów przeliczeniowych. Łączny wymiar pracy w sektorze gospodarki społecznej w odniesieniu do ogółu gospodarki narodowej wyniósł 5,8% oraz 7,2% – w stosunku do sektora prywatnego. Z kolei sama praca płatna w gospodarce społecznej odpowiadała 2,1% zatrudnienia w gospodarce narodowej i 2,7% w sektorze prywatnym.

Największą część pracy w sektorze gospodarki społecznej stanowił wolontariat bezpośredni (47,6%). Zbliżonymi zasobami pracy dysponowały organizacje non-profit (47,1%), jednak większa część pracy wykonywanej w ich ramach miała charakter płatny (32,8%) niż nieodpłatny (14,3%). Zdecydowanie mniejszy udział w wolumenie pracy w gospodarce społecznej miały spółdzielnie i TUW (5,3%).

W 2018 r. w podmiotach sektora gospodarki społecznej w Polsce koszty wynagrodzeń wyniosły ogółem około 11,2 mld zł. Po doliczeniu wartości wolontariatu, wartość tych kosztów wzrosła ponad trzykrotnie i wyniosła 38,3 mld zł. Łączne koszty wynagrodzeń oraz wolontariatu gospodarki społecznej w odniesieniu do ogółu gospodarki narodowej wyniosły 5,5%. Z kolei same koszty wynagrodzeń w podmiotach gospodarki społecznej stanowiły 1,6% kosztów wynagrodzeń ogółem poniesionych w gospodarce narodowej.

Koszty związane z zatrudnieniem w rachunku tworzenia dochodów rejestrowane są wyłącznie w podmiotach gospodarki społecznej, zarówno w organizacjach non-profit, jak i spółdzielniach oraz TUW. Kosztów związanych z zatrudnieniem nie odnotowano natomiast w przypadku wolontariatu, który z założenia jest pracą dobrowolną i nieodpłatną. Wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców w łącznej wartości 13,6 mld zł, były blisko 10-krotnie wyższe w organizacjach non-profit (11,9 mld zł) niż w spółdzielniach i TUW (1,7 mld zł), co wynika ze struktury tej zbiorowości.

W rachunku satelitarnym gospodarki społecznej oszacowano monetarną wartość nierynkowej pracy dobrowolnej świadczonej przez członków gospodarstw domowych. Wartość wolontariatu bezpośredniego wyniosła 20,9 mld zł, natomiast instytucjonalnego w ramach: organizacji non-profit – 5,9 mld zł, a w ramach spółdzielni i TUW – 0,3 mld zł.

Uzupełniające ujęcie w rachunku satelitarnym stanowi analiza głównych źródeł przychodów, z których finansowana była działalność podmiotów gospodarki społecznej. Największa część środków zgromadzonych w 2018 r. (41,9%) pochodziła ze źródeł o charakterze rynkowym (działalność gospodarcza, odpłatna działalność statutowa, odsetki i dywidendy), a na-

In 2018, in the social economy institutions, the volume of paid work, both within the framework of the employment contracts and civil law contracts, corresponded to 323.2 thousand full-time equivalent jobs. After including the work performer as volunteer work (institutional and direct) in calculations, the size of this work increased almost threefold, amounting to 867.9 thousand full-time equivalent units. Comparing to the total national economy, the total volume of work in the social economy was 5.8% and 7.2% - in relation to the private sector. In turn, paid work treated separately corresponded to 2.1% of employment in the national economy and 2.7% in the private sector.

Direct volunteer work comprised the largest part of work in the social economy (47.6%). Non-profit organizations had similar labour resources (47.1%), but a larger share of the work performed within these entities was paid (32.8%) than unpaid (14.3%). As for cooperatives and mutual insurance companies, they had a much smaller percentage of labour volume in the social economy (5.3%).

In 2018, in the entities of the social economy sector in Poland, wages and salaries costs totaled about EUR 2.6 billion. After adding the value of volunteer work, the value of these costs more than tripled, reaching EUR 9.0 billion. The total cost of wages and salaries and volunteer work of the social economy in relation to the total national economy was 5.5%. In turn, the wages and salaries costs of social economy entities alone accounted for 1.6% of the total wages and salaries costs incurred in the national economy in the same year.

In the „generation of income” account, employment-related costs are registered only in entities of the social economy, in both non-profit organizations and in cooperatives and mutuals. In none of the listed categories of volunteer work - which by definition qualifies as unpaid work - costs related to employment were recorded. Wages and salaries and social security contributions paid by employers in the total amount of EUR 3.4 billion, were nearly 10 times higher in non-profit organizations (EUR 2.8 billion) than in cooperatives and TUW (EUR 0.4 billion), the structure of this group being responsible for that discrepancy.

The social economy satellite account estimated the monetary value of unpaid volunteer work performed by household members. The value of direct volunteer work totalled EUR 4.9 billion, whereas volunteer work in non-profit organizations - EUR 1.4 billion as well as in cooperatives and mutual insurance companies - EUR 0.1 billion.

The social economy satellite account is further supplemented by an analysis of main sources of revenue, which financed the operations of social economy entities. The largest share of financial means collected in 2018 (41.9%) was drawn from private purchase (economic activity and paid mission-related activity as well as interest and dividends) while the

stępnie ze źródeł publicznych (rządowych, samorządowych i środków europejskich – 39,4%). W finansowaniu działalności polskich podmiotów gospodarki społecznej mniejsze znaczenie odgrywała dobroczynność – darowizny, zbiórki publiczne i granty od innych podmiotów niekomercyjnych stanowiły 12,8% ogólnej kwoty przychodów. Najniższy był natomiast udział składek członkowskich (5,9%).

Udział środków z poszczególnych źródeł finansowania działalności zupełnie inaczej rozkładał się wśród organizacji non-profit niż wśród spółdzielni. Organizacje non-profit w większym stopniu korzystały ze źródeł publicznych niż rynkowych (41,1% wobec 34,7%), a następnie na podobnym poziomie ze składek członkowskich (15,0%) i darowizn (14,6%). Natomiast w zbiorowości omawianych spółdzielni dominowały środki rynkowe (93,0%), przy niedużym udziale środków publicznych (6,3%) oraz znikomym pozostałych dwóch źródeł (łącznie 0,7%).

second largest came from government funds like EU funds and governments, whether general or local (39.4%). Private funds played a smaller part in supplying the social economy organizations with money – donations, public collections and grants from other non-commercial entities added up to 12.8% of total revenues. Membership dues accounted for the lowest share of revenue (5.9%).

The share of funds from different sources of financing was distributed quite differently among non-profit organizations than among cooperatives. Non-profit organizations used government sources more than private purchase (41.1% vs. 34.7%), followed at a similar level by membership dues (15.0%) and private transfers (14.6%). On the other hand, private purchase (93.0%), with a small share of government funds (6.3%) and a negligible share of the other two sources (0.7% in total) dominated among cooperatives.

CZĘŚĆ ANALITYCZNA
ANALYTICAL PART

Rozdział 1

Chapter 1

Liczebność sektora gospodarki społecznej

Size of the social economy sector

Zgodnie z międzynarodową metodologią do rachunku satelitarnego gospodarki społecznej wliczane są podmioty, które posiadają równocześnie trzy kluczowe cechy: są prywatne, służą przede wszystkim dobru publicznemu i uczestnictwo w nich jest dobrowolne. W celu ustalenia dokładnego zakresu podmiotowego rachunku wyróżniono 5 kryteriów strukturalno-operacyjnych, na podstawie których podmioty zaliczane są do zakresu gospodarki społecznej. Podmioty te powinny:

- a. posiadać charakterystyczne cechy organizacji, to znaczy, że muszą być w pewnym stopniu zinstytucjonalizowane;
- b. być w pełni (organizacje non-profit) lub znacząco (spółdzielnie, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych i przedsiębiorstwa społeczne) ograniczone w zakresie możliwości podziału zysków pomiędzy członków, dyrektorów lub inwestorów;
- c. być autonomiczne;
- d. uwzględniać dobrowolne zaangażowanie;
- e. być prywatne (nie być własnością rządową lub samorządową).

W sektorze gospodarki społecznej w 2018 r. aktywnie działało 102,7 tys. podmiotów. Stanowiły one 2,5% wszystkich zarejestrowanych w gospodarce narodowej podmiotów prywatnych, a po wyłączeniu z obliczeń jednoosobowych działalności gospodarczych – 9,5%.

According to the international methodology, entities that simultaneously possess the following three key characteristics are included in the social economy satellite account: they are privately-owned, they primarily serve the public good, and participating in them is voluntary. In agreement with the subjective scope of the account 5 structural-operational criteria must be met for an entity to fall within the scope of the third sector. These entities:

- a. must be an organization (institutionalized to some extent, although not necessarily legally registered or constituted);
- b. must be significantly limited in its distribution of surplus (profit), meaning prohibited by law, governing document or set social custom from distributing any (in the case of NPIs) or more than half (in the case of related institutions) of any surplus it generates to its directors, employees, investors or stakeholders;
- c. must be self-governing (fully responsible for the economic risks and rewards of the organization's operations);
- d. must be non-compulsory in nature (involving a meaningful degree of free choice on the part of individuals working for it or participating in its activities);
- e. must be private (not controlled by government).

In 2018 102.7 thousand entities were active in the social economy sector. They accounted for 2.5% of all private entities registered in the national economy, and upon excluding sole proprietorships from the percentage base – 9.5%.

1.1. Organizacje non-profit⁷

Zgodnie z definicją ONZ podsektor organizacji non-profit składa się z podmiotów, które:

- są prywatne, odrębne od administracji publicznej,
- ich głównym celem jest działalność służąca celom społecznym lub publicznym, a maksymalizacja i podział dochodu z zainwestowanego kapitału są drugorzędne. Organizacje działają nie dla zysku, nie rozdzielają ewentualnej nadwyżki między swoich fundatorów, członków, pracowników itp.,
- udział w nich jest dobrowolny⁸,
- są zinstytucjonalizowane, tzn. że są podmiotami posiadającymi osobowość prawną.

Zasadniczą część zbiorowości sektora gospodarki społecznej (101,2 tys.; 98,5%) stanowiły organizacje non-profit, których liczba w 2018 r. w stosunku do 2014 r. wzrosła o 0,3 tys. Najliczniejsze były stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (69,1 tys.), następnie fundacje (14,5 tys.) oraz związki zawodowe (12,5 tys.). Ponadto działało 2,7 tys. or-

1.1. Non-profit organizations⁷

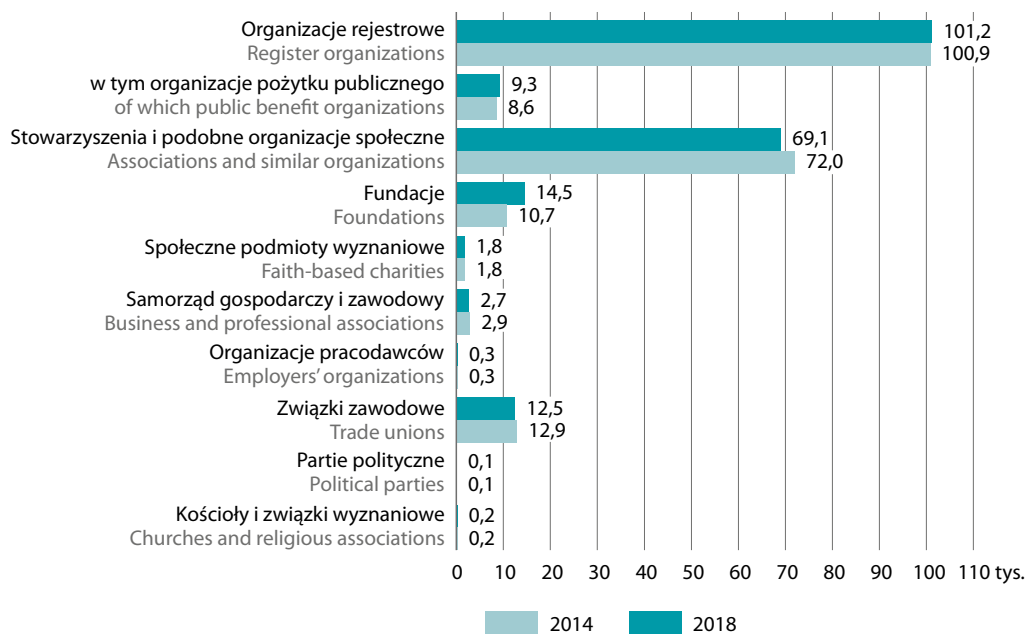
According to the UN definition, the non-profit sub-sector consists of entities that:

- are privately-owned and separate from public administration,
- their primary purpose is to operate to serve a social or public purpose while maximizing and distributing income from the invested capital is secondary. Organizations operate on a not-for-profit basis and do not distribute any surplus to their funders, members, employees, etc,
- participation is voluntary,⁸
- are institutionalized, that is, they are entities with legal personhood.

The bulk of the social economy sector (101.2 thousand entities; 98.5%) was made up of non-profit organizations, which increased in number by 0.3 thousand compared to 2014. The most numerous were associations and similar social organizations (69.1 thousand), followed by foundations (14.5 thousand) and trade unions (12.5 thousand).

Wykres 1.1. Liczba organizacji non-profit

Chart 1.1. Number of non-profit organizations

7 Więcej: GUS, Sektor non-profit w 2018 r., https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5490/1/7/1/sektor_non-profit_w_2018_r.pdf (dostęp 16.04.2021).

8 ONZ, *Satellite Account on Non-profit and Related Institutions and Volunteer Work*, Studies in Methods Series F, No. 91, Rev.1. Handbook of National Accounting, Departament Spraw Gospodarczych i Społecznych ONZ, Nowy Jork 2018, s. 2.

7 More: Statistics Poland, 2020, *The Non-profit Sector in 2018*, <https://stat.gov.pl/en/topics/social-economy/social-economy-third-sector/the-non-profit-sector-in-2018,1,6.html> (access: April 16, 2021).

8 United Nations, 2018, *Satellite Account on Non-profit and Related Institutions and Volunteer Work*, Studies in Methods Series F, No. 91, Rev.1. Handbook of National Accounting, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, New York, p. 2.

ganizacji samorządu gospodarczego i zawodowego oraz 1,8 tys. społecznych podmiotów wyznaniowych. W zbiorowości organizacji non-profit najmniej licznymi grupami były organizacje pracodawców (0,3 tys.), kościoły i związki wyznaniowe (0,2 tys.) oraz partie polityczne (0,1 tys.).

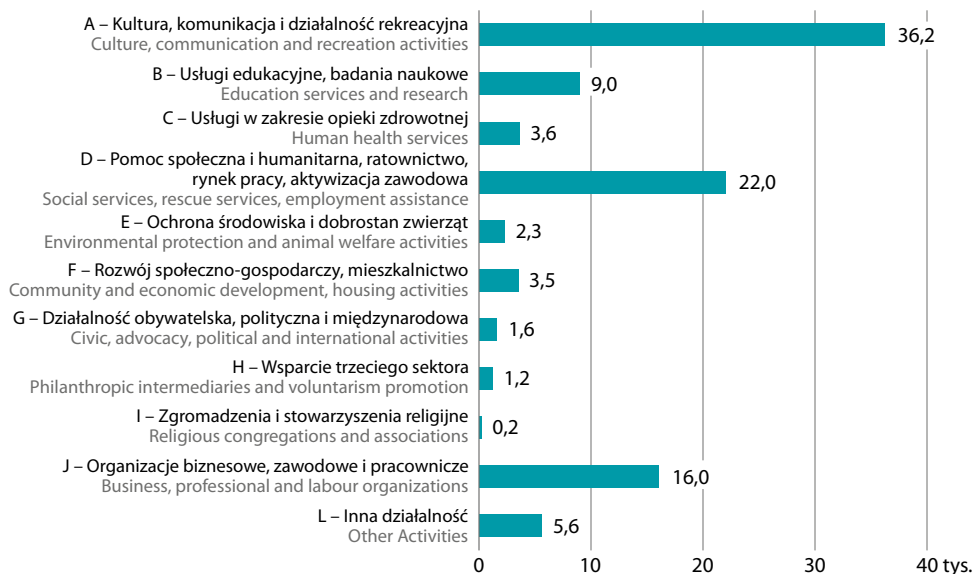
Zbiorowość organizacji non-profit różnicuje głównie dziedzinę ich działalności statutowej, określona według klasyfikacji ICNPO. Największa część organizacji zajmowała się głównie kulturą, komunikacją i działalnością rekreacyjną (A – 36,2 tys.; 35,8%). W dziedzinie tej uwzględnione zostały przede wszystkim stowarzyszenia sportowe (18,2 tys.) oraz organizacje zajmujące się kulturą i sztuką (10,6 tys.). Duży udział wśród organizacji non-profit miały też podmioty działające w zakresie dziedziny D – pomoc społeczna i humanitarna, ratownictwo, rynek pracy, aktywizacja zawodowa (22,0 tys.; 21,7%), do których zaliczono m.in.: działalność ochotniczych straży pożarnych (13,9 tys.), pomoc osobom niepełnosprawnym i chorym (3,3 tys.), usługi rynku pracy, aktywizację zawodową (1,2 tys.). Trzecią pod względem liczebności podmiotów zbiorowości wśród organizacji non-profit stanowiły organizacje biznesowe, zawodowe i pracownicze (J – 16,0 tys.; 15,8%), wśród których dominowały związki zawodowe (12,5 tys.).

Additionally, there were active 2.7 thousand business and professional association and 1.8 thousand faith-based charities. Among non-profit organizations, the least numerous groups were employers' organizations (0.3 thousand), churches and religious associations (0.2 thousand), as well as political parties (0.1 thousand).

Non-profit organizations are differentiated by the main field of their statutory activity, defined according to the ICNPO classification. The majority of organizations was mainly engaged in culture, communication and recreational activities (A – 36.2 thousand; 35.8%); this field mostly included sports associations (18.2 thousand) and organizations focused on culture and arts (10.6 thousand). There was also a large share of non-profit organizations active within the D domain – social and rescue services, employment assistance (22.0 thousand; 21.7%), which included, among others: the activities of volunteer fire brigades (13.9 thousand), assistance to the disabled and sick (3.3 thousand), labour market services and professional activation (1.2 thousand). The third-largest group of entities among non-profit organizations consisted of business, professional and labour organizations (J – 16.0 thousand; 15.8%), among which trade unions dominated (12.5 thousand).

Wykres 1.2. Liczba organizacji non-profit według ICNPO w 2018 r.

Chart 1.2. Number of non-profit organizations by ICNPO in 2018

W 2018 r. struktura organizacji non-profit była zróżnicowana według klas wieku (określonego na podstawie długości prowadzenia działalności). Najliczniejsza była grupa organizacji non-profit działających od 3 do 10 lat (34,4%), a następnie od 11 do 20 lat (29,9%). Podmioty działające ponad 20 lat stanowiły 27,7% zbiorowości, natomiast jednostki rozpoczynające swoją aktywność (działające do 2 lat) – 7,9%.

In 2018, the structure of non-profit organizations varied depending on age class (determined by how long entities have been in operation). The most numerous were units operating for a period from 3 to 10 years (34.4%), followed by those operating for 11 to 20 years (29.9%). Entities active for more than 20 years accounted for 27.7% of the total number, while start-up units (operating for up to 2 years) – 7.9%.

1.2. Spółdzielnie i TOW

Spółdzielnie i towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych tworzą w rachunku satelitarnym gospodarki społecznej podsektor podmiotów pokrewnych. Są to prywatne, formalnie zorganizowane autonomiczne przedsiębiorstwa, dobrowolnie utworzone przez swoich udziałowców w celu zaspokojenia ich potrzeb poprzez zgodną z zasadami rynkowymi produkcję dóbr lub usług, gdzie każdy udziałowiec ma jeden głos przy podejmowaniu decyzji, a ewentualny podział zysków nie zależy wyłącznie od wielkości udziałów kapitałowych lub wkładów finansowych.

W 2017 r.⁹ aktywnie działało 1,5 tys. spółdzielni¹⁰, które spełniały definicję podmiotów ekonomii społecznej. Większość z nich (59,9%) stanowiły spółdzielnie socjalne, a blisko połowę mniej spółdzielnie pracy (31,1%). Najmniejszy udział w zbiorowości spółdzielni miały spółdzielnie inwalidów i niewidomych – 9,0%.

Towarzystw ubezpieczeń wzajemnych w 2018 r. było jedynie 11.

1.2. Cooperatives and mutuals

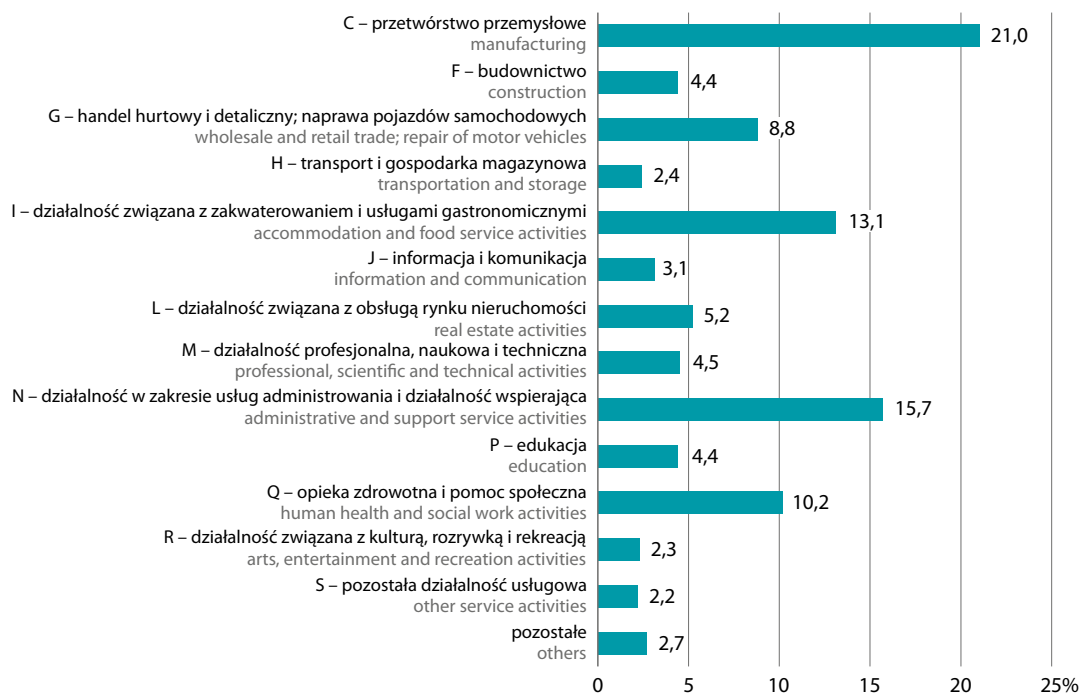
Cooperatives and mutuals are called “related institutions” in social economy satellite account and comprise a separate sub-sector. They are private, formally organized autonomous enterprises, voluntarily created by their shareholders to meet their needs through the market-oriented production of goods or services, where each shareholder has one vote in decision-making and where the possible distribution of profits does not depend exclusively on the size of equity holdings or financial contributions.

In 2017⁹, 1.5 thousand cooperatives¹⁰ meeting the definition of social economy entities were active. Most of them (59.9%) were social cooperatives; nearly half as many were work cooperatives (31.1%). The smallest share fell to cooperatives of the disabled and the blind – 9.0%.

In 2018, there were only 11 mutual insurance companies.

Wykres 1.3. Struktura spółdzielni socjalnych, pracy oraz inwalidów i niewidomych według sekcji PKD w 2017 r.

Chart 1.3. Structure of social, work, the disabled and the blind cooperatives by sectors and type of activity according to NACE in 2017

⁹ Brak danych dla 2018 r. Najnowsze dostępne dane były za 2017 r.

¹⁰ Więcej: GUS, Spółdzielnie jako podmioty ekonomii społecznej w 2017 r., https://bip.stat.gov.pl/download/gfx/bip/pl/defaultaktualnosci/1529/1/1/1/spoldzielnie_jako_podmioty_ekonomii_spolecznej_w_2017.pdf (dostęp 16.04.2021)

⁹ Lack of information for 2018. The latest data are provided for 2017.

¹⁰ More: Statstcs Poland, 2019, Cooperatives as social economy entities in 2017. https://bip.stat.gov.pl/download/gfx/bip/pl/defaultaktualnosci/1529/1/1/1/spoldzielnie_jako_podmioty_ekonomii_spolecznej_w_2017.pdf (access: April 16, 2021).

Rodzaje działalności gospodarczej prowadzonej przez analizowane typy spółdzielni były zróżnicowane, w szczególności dotyczyło to działalności spółdzielni pracy, która obejmowała niemal wszystkie sekcje PKD. Biorąc pod uwagę główny rodzaj działalności podmiotu najbardziej popularne było przetwórstwo przemysłowe (sekcja C – 21,0%), którym zajmowało się aż 81,0% spółdzielni inwalidów i niewidomych. Wyróżniającymi się rodzajami działalności były też działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (sekcja N – 15,7%) oraz działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (sekcja I – 13,1%). Obie te sekcje relatywnie często wskazywane były przez spółdzielnie socjalne – odpowiednio 20,3% i 21,3%.

Powstawanie omawianych spółdzielni nie było równomiernie rozłożone w czasie. W latach 1975-1989 powstało 27,5% aktywnych w 2017 r. spółdzielni, w tym okresie największy wzrost dotyczył 1975 r., w którym założonych zostało 18,4% podmiotów. Kolejna istotna zmiana miała miejsce w 1990 r., kiedy zarejestrowano 5,3% podmiotów ze względu na ustawę związaną z prywatyzacją spółdzielczości, a w całym okresie od 1990 r. do 2005 r. założono 10,8% spółdzielni. Istotną cezurą był również 2006 r., w którym została uchwalona ustawa o spółdzielniach socjalnych, mająca wpływ na liczbę nowo powstających podmiotów w następnych latach. W okresie 2006-2014 zostało zarejestrowanych 40,1% ogółu aktywnych w 2017 r. jednostek, a w latach 2015-2017 - 21,6%.

The types of economic activities carried out by the analyzed types of cooperatives were diverse, particularly in case of work cooperatives - that category covers almost all sections of NACE. Taking into account the main activity of the entity the most popular was manufacturing (section C – 21.0%), with as many as 81.0% of cooperatives of the disabled and blind people involved in it. Administrative and support service activities (Section N – 15.7%) and accommodation and food service activities (Section I – 13.1%) were also common. Both of these sections were relatively frequently indicated by social cooperatives – 20.3% and 21.3%, respectively.

The establishment of the cooperatives in question was not evenly distributed over time. 27.5 per cent of cooperatives active in 2017 were created between 1975 and 1989, In that period, the largest increase occurred in 1975 when 18.4% of them were established. The next major change occurred in 1990 when 5.3% of entities were registered due to a law related to cooperative privatization, with 10.8% of cooperatives being established throughout the 1990-2005 period. Another major turning point was 2006, when the act on social cooperatives became law influencing the number of newly established entities in the subsequent years. Between 2006 and 2014, 40.1% of the total entities active in 2017 went into registration and in the 2015-2017 period – 21.6%.

1.3. Wolontariat

Wolontariat jest nazywany również pracą społeczną. Jest to aktywność podejmowana dobrowolnie i bez wynagrodzenia mająca na celu przyniesienie korzyści osobom lub grupie osób spoza gospodarstwa domowego (wyłączając rodzinę wolontariusza). Może również być wykonywany na rzecz społeczeństwa, środowiska naturalnego, konkretnej miejscowości lub społeczności. Świadczenie wolontariatu jest związane z przeznaczaniem na niego wolnego czasu. Czynność zaliczana do wolontariatu powinna mieć zatem charakter pracy, a to znaczy, że za jej wykonanie można byłoby uzyskać zapłatę (wynagrodzenie), ale osoba wykonująca tę pracę nie oczekiwała za nią wynagrodzenia i nie otrzymała go.

Do zakresu gospodarki społecznej wliczany jest wolontariat, który charakteryzuje się następującymi cechami:

- przynosi korzyści innym, a nie tylko, lub głównie tym, którzy go wykonują;
- nie jest przypadkowy, lecz zaplanowany i celowy oraz trwa co najmniej 1 godzinę;
- jest nieodpłatny;
- nie jest kierowany do członków gospodarstwa domowego lub najbliższych krewnych;
- jest dobrowolny.

Wolontariat dzieli się na wolontariat instytucjonalny (czyli świadczony w ramach organizacji i innych podmiotów – np. zorganizowany przez Centrum Wolontariatu) oraz wolontariat bezpośredni, czyli świadczony indywidualnie (np. samodzielne zbieranie śmieci w lesie bez żadnej formalnie zorganizowanej akcji).

W 2016 r.¹¹ około 10,8 mln osób w wieku 15 lat i więcej deklarowało, że dobrowolnie poświęciło swój wolny czas na wolontariat w ciągu czterech ostatnich tygodni. Liczba ta stanowiła 35,0% mieszkańców Polski w tym wieku¹². Prawie 4-krotnie więcej osób angażowało się w prace nieodpłatne, świadczone indywidualnie na rzecz osób znajomych lub nieznanym, sąsiadów, społeczeństwa lub środowiska (bez pośrednictwa organizacji lub instytucji) niż w wolontariat instytucjonalny (odpowiednio 30,9% oraz 7,9% wszystkich mieszkańców Polski w wieku 15 lat i więcej).

¹¹ Brak danych dla 2018 r. Najnowsze dostępne dane były za 2016 r.

¹² Więcej: GUS, Wolontariat w 2016 r., https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5491/1/3/1/wolontariat_w_2016.pdf (dostęp 16.04.2021)

1.3. Volunteer work

Volunteer work is also known as community service. It is an activity undertaken voluntarily and without remuneration, intended to benefit persons or a group of persons outside the household (excluding the volunteer's family), and may also be performed for the benefit of society, the environment, a particular town or city or the community. Providing volunteer work involves dedicating one's free time for this purpose. Therefore, an activity deemed to be volunteer work should be of the same nature as work, meaning that normally such work would require payment (remuneration), but the person performing it neither expected nor received payment.

The scope of the social economy includes volunteer work, which is characterized by the following features:

- benefits others, not only or primarily those who undertake it;
- must not be incidental to other activities but planned and purposeful and must be at least 1 hour in duration;
- must be free of charge;
- must not be directed to household members or immediate relatives;
- must be voluntary.

Volunteer work is divided into institutional volunteer work (conducted within an organization/institution – e.g. organized by the Volunteer Center) and direct volunteer work, provided individually (e.g. collecting rubbish on your own in the forest without any formally organized action).

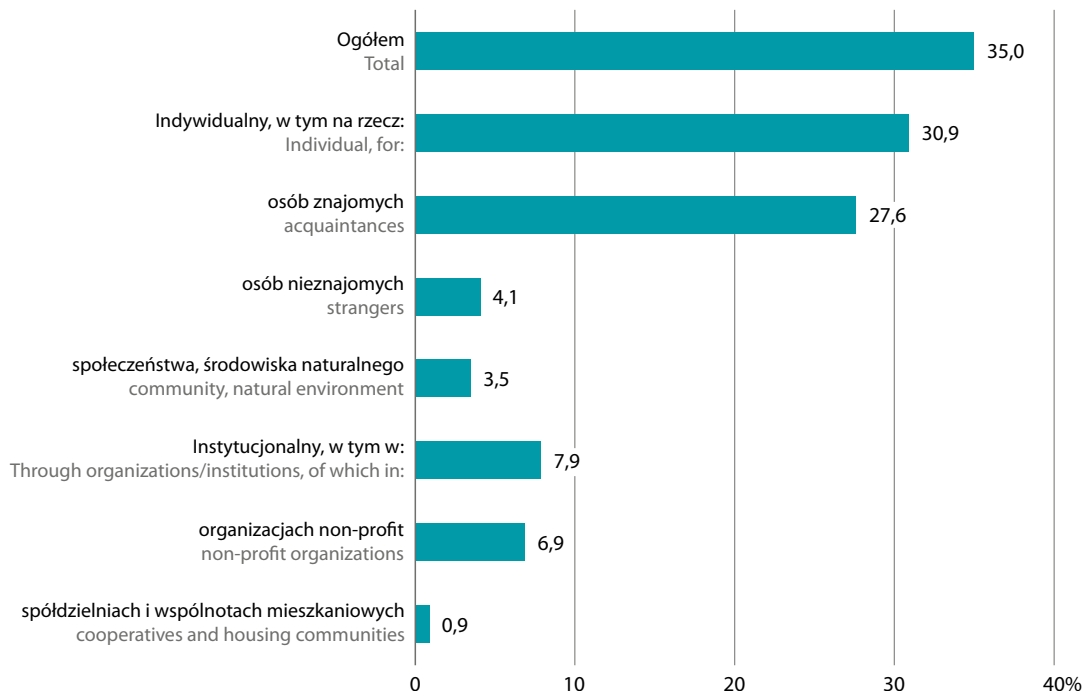
In 2016¹¹ about 10.8 million people aged 15+ years declared that they volunteered their free time in the 4 weeks preceding the interview, representing 35.0% of the Polish population of that age¹². Almost four times as many people engaged in unpaid work, performed individually for the benefit of acquaintances or strangers, neighbours, society or the environment (without the mediation of an organization or institution) than in institutional volunteer work (30.9% and 7.9% of all Polish residents aged 15 and over, respectively).

¹¹ Lack of information for 2018. The latest data are provided for 2016.

¹² More: Statistics Poland, 2017, Volunteer work in 2016. https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5491/1/3/1/wolontariat_w_2016.pdf (access: April 16, 2021).

Wykres 1.4. Odsetek mieszkańców Polski zaangażowanych w wolontariat w I kwartale w 2016 r. według rodzaju wolontariatu

Chart 1.4. Percentage of Polish residents engaged in volunteer work in Q1 in 2016 by type of volunteer work

W ramach wolontariatu indywidualnego częściej angażowano się w pomaganie osobom z najbliższego otoczenia. Uwzględniając całą populację, co najmniej co czwarta osoba (27,6%) poświęcała swój wolny czas na nieodpłatne prace na rzecz przyjaciół, sąsiadów i znajomych. O wiele rzadziej deklarowano pomoc osobom nieznanym (4,1%) czy poświęcanie czasu na wolontariat na rzecz miejscowości, środowiska naturalnego lub społeczności (3,5%).

Wolontariat instytucjonalny dotyczył głównie organizacji non-profit (6,9%). Zróżnicowanie poziomu zaangażowania w nieodpłatną pracę na ich rzecz było powiązane ze strukturą aktywnych organizacji w Polsce. Największym odsetkiem osób zaangażowanych w pracę społeczną (4,0%) cechowała się najliczniejsza grupa organizacji non-profit, czyli stowarzyszenia, podobne organizacje społeczne oraz fundacje. Następną grupą podmiotów otrzymującymi najliczniejsze wsparcie wolontariuszy były kościoły, wspólnoty lub organizacje religijne (2,6%). Najniższy udział zaangażowanych w prace społeczne cechował partie polityczne (0,1%). Należy jednak pamiętać, że partie polityczne to najmniej liczna grupa organizacji w Polsce.

Analizując rodzaje prac, które wykonywane były w ramach wolontariatu, można stwierdzić, że w ciągu 4 tygodni poprzedzających realizację wywiadu wolontariusze najczęściej poświęcali swój czas na zajęcia zaklasyfikowane jako prace pracowników opieki i osobistej (39,8%), a następnie pracowników przy pracach prostych (33,8%), jak np. osoby

Individual volunteer work was more likely to involve helping those in the immediate community. Considering the entire population, at least every fourth person (27.6%) devoted their free time to unpaid work for friends, neighbours and acquaintances. Helping strangers (4.1%) or volunteer work time for the town/city/village, environment or community (3.5%) was much rarer.

Volunteer work in organizations mainly involved non-profit organizations (6.9%). The variation in the level of involvement in unpaid work for their benefit was related to the structure of active organizations in Poland. The largest group of non-profit organizations, i.e. associations, similar social organizations and foundations, also included the largest percentage of people involved in community service (4.0%). The next group of entities receiving the most volunteer support were churches, religious communities and organizations (2.6%). The lowest involvement in community work was characteristic of political parties (0.1%), nonetheless, one should remember that this is the smallest group of organizations in Poland.

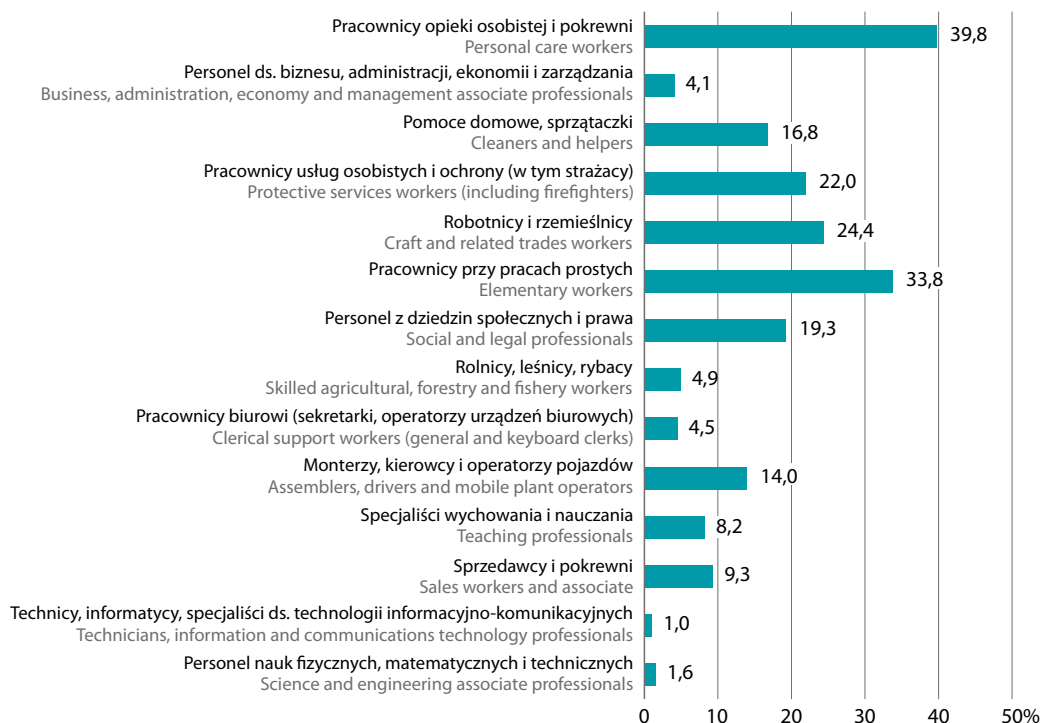
Considering the types of work performed as part of voluntary work, one can state that during the 4 weeks preceding the interview volunteers mostly devoted their time to such activities as personal care (39.8%), and next elementary work (33.8%) i.e. paying bills, buying medicine, shopping, sweep-

pomagające poprzez opłacanie rachunków, wykupywanie leków, robienie zakupów, zmiatanie, sprząatanie klatki schodowej, zbieranie, sortowanie i wyrzucanie śmieci oraz odśnieżanie.

ing, cleaning stairwells, collecting, sorting and disposing of trash, and clearing snow.

Wykres 1.5. Odsetek mieszkańców Polski zaangażowanych w wolontariat w I kwartale w 2016 r. według rodzaju tej pracy

Chart 1.5. Percentage of Polish residents engaged in volunteer work in Q1 in 2016 by type of work

Okolo 24,4% osób wykonywało w ramach wolontariatu prace odpowiadające zadaniom rzemieślników i robotników. Zajęcia te związane były między innymi ze świadczeniem usług remontowo-budowlanych, hydraulicznych, krawieckich, naprawą komputerów oraz sprzętów RTV i AGD, naprawą pojazdów, wyładowywaniem i przenoszeniem opału, przenoszeniem mebli. Zbliżoną część (22,0%) stanowiły osoby wykonujące pracę włączoną do grupy zawodów pracowników usług osobistych i ochrony, w tym strażaków. Najbardziej wskazywano prace z zakresu prowadzenia stron internetowych, redagowania ogłoszeń internetowych, czy prowadzenia forum internetowego zaklasyfikowane do grupy zawodów technicy i informatycy, specjaliści ds. technologii informacyjno-komunikacyjnych (1,0%).

Approximately 24.4% of individuals performed volunteer work equivalent to the tasks of craftsmen and labourers. These occupations included providing repair and construction services, plumbing, tailoring, repairing computers and appliances, repairing vehicles, unloading and moving fuel, and moving furniture. A similar proportion (22.0%) helped by doing work included in the protective services workers (including firefighters) jobs occupational group. Jobs related to maintaining websites, editing Internet advertisements and maintaining Internet forums – classified as technician, IT specialist and ICT specialist occupation group – were indicated the least often (1.0%).

Rozdział 2

Chapter 2

Analiza wskaźników i kategorii makroekonomicznych

Analysis of macroeconomic indicators and categories

2.1. Potencjał gospodarki społecznej w gospodarce narodowej

W 2018 r. w Polsce łączna wartość produkcji globalnej (rynkowa i nierynkowa) wygenerowana przez gospodarkę społeczną wyniosła 62,3 mld zł, czyli 2,94% w relacji do PKB¹³. Produkcja globalna gospodarki społecznej była wyższa niż produkcja globalna w całej gospodarce narodowej w ramach Górnictwa i wydobywania (o 4,8 mld zł) czy Zakwaterowania i gastronomii (o 5,6 mld zł).

2.1. The potential of the social economy in the national economy

In 2018, the total value of output (market and non-market) generated in Poland by the social economy was EUR 14.6 billion, i.e. 2.94% in relation to GDP¹³. The output of the social economy was higher than the output of the national economy as a whole in NACE sections: Mining and Quarrying (by EUR 1.1 billion) and Accommodation and Food Service Activities (by EUR 1.3 billion).

Tablica 2.1. Struktura udziału gospodarki społecznej w PKB w Polsce w 2018 r.

Table 2.1. Structure of the participation of the social economy in GDP in Poland in 2018

Wyszczególnienie Specification	Rachunek satelitarny gospodarki społecznej Social Economy Satellite Account		
	Podmioty gospodarki społecznej Social economy entities	Wolontariat bezpośredni Direct volunteer work	Suma Total
Produkcja globalna w relacji do PKB (w %) Output in relation to GDP (in %)	1,95	0,99	2,94
Wartość dodana brutto (w cenach bieżących) w relacji do PKB (w %) Value added, gross (in current prices) of the above in relations to GDP (in %)	0,96	0,99	1,94

Ponad 1/3 produkcji globalnej gospodarki społecznej, tj. 20,9 mld zł stanowił wolontariat bezpośredni. Produkcja globalna wolontariatu bezpośredniego nie jest uwzględniona w rachunkach narodowych, więc jest niewidoczna we wskaźnikach makroekonomicznych w gospodarce. Gdyby wartość produkcji wolontariatu bezpośredniego porównać do rozmiarów PKB, wówczas należałoby powiększyć PKB o 1,0%. To oznacza, że działalność pozarynkowa gospodarstw domowych w zakresie bezpośredniej pomocy innym jest istotna z perspektywy gospodarki społecznej, ale też w gospodarce narodowej.

Direct volunteer work was more than 1/3 of the social economy output – i.e. EUR 4.9 billion. The output of direct volunteer work is not included in the national accounts, so it is invisible in macroeconomic indicators in the economy. If the value of direct volunteer work output were to be compared to the size of GDP, then GDP would need to be increased by 1.0%. This means that the non-market activities of households related to directly helping others are important from the perspective of the social economy, but also the national economy.

¹³ Uwaga: w relacji do PKB (w porównaniu do PKB) oznacza, że część działalności nie jest uwzględniona dotychczas w rachunkach narodowych.

¹³ Note: in relation to GDP (compared to GDP) means that part of activity has not been included in national accounts yet.

Tablica 2.2. Podstawowe kategorie makroekonomiczne w gospodarce społecznej i gospodarce narodowej w Polsce w 2018 r.

Table 2.2. Structure of macroeconomic factors in the social economy and the national economy in 2018

Wyszczególnienie Specifications	a - wartość w mln zł a – value in million PLN b – wartość w mln euro b – value in million EUR	Gospodarka społeczna Social economy					Gospodarka narodowa National economy
		suma total	podmioty gospodarki społecznej social economy entities			Wolontariat bezpośredni Direct volunteer work	
			suma total	organizacje non-profit non-profit organizations	spółdzielnie i T UW cooperatives and mutuals		
PKB	a						2 121 555
GDP	b						497 749
Produkcja globalna	a	62 337	41 400	36 930	4 471	20 937	
Output	b	14 625	9 713	8 664	1 049	4 912	
Wartość dodana brutto (w cenach bieżących)	a	41 199	20 262	18 043	2 219	20 937	1 857 482
Value added, gross (in current prices)	b	9 666	4 754	4 233	521	4 912	435 793

Wartość dodana brutto wytworzona przez gospodarkę społeczną w porównaniu do PKB stanowiła 1,94%, zaś wolontariat bezpośredni stanowił 0,99% tej wartości dodanej. Organizacje non-profit oraz spółdzielnie i towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych miały ponad 0,96% udział w wygenerowaniu PKB w Polsce w 2018 r. Rozpatrując wartość dodaną wygenerowaną zarówno przez podmioty instytucjonalne, jak i wolontariat bezpośredni można przyjąć, że ich wpływ na gospodarkę jest porównywalny (0,96% wobec 0,99%).

The gross value added generated by the social economy compared to GDP was 1.94%, while direct volunteer work accounted for 0.99% of this value added. In 2018, non-profit organizations, cooperatives and mutuals contributed more than 0.96% to GDP generation in Poland. When considering the added value generated by both institutional actors and direct volunteer work, it can be assumed that their impact on the economy is comparable (0.96% versus 0.99%).

2.2. Rachunek produkcji i rachunek tworzenia dochodów w RSGS

Podstawowym podejściem do oszacowania głównych wskaźników i kategorii makroekonomicznych w rachunku satelitarnym gospodarki społecznej w Polsce jest podejście produkcyjne. W ramach RSGS rachunek produkcji zaprezentowano w dwóch odrębnych ujęciach. W pierwszym wyróżniono podsektory w ramach gospodarki społecznej: organizacje non-profit, spółdzielnie i towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych (TUW) oraz wolontariat bezpośredni. W drugim wyróżniono te same transakcje i pozycje bilansujące dla podmiotów gospodarki społecznej i wolontariatu według sektorów instytucjonalnych zgodnie z ESA.

2.2. Production account and income generation account in the SESA

The main approach to estimating basic macroeconomic indicators and categories in the social economy satellite account in Poland is the production approach. Within the SESA, the production account is presented in two separate approaches. The first distinguishes subsectors within the social economy: non-profit organizations, cooperatives and mutuals, and direct volunteer work. The second distinguishes transactions and balancing items for social economy and voluntary sector entities by institutional sector according to ESA.

Tablica 2.3. Rachunek produkcji dla RSGS w Polsce w 2018 r.

Table 2.3. Production account for TSE sector in Poland in 2018

Transakcje i pozycje bilansujące Transactions and balancing items		Organizacje non-profit Non-profit organizations	Spółdzielnie i TUW Cooperatives and mutuals	Wolontariat bezpośredni Direct volunteer work	Suma Total
a - wartość w mln zł a – value in million PLN					
b – wartość w mln euro b – value in million EUR					
I Rachunek produkcji I Production account					
P1 Produkcja globalna P1 Output	a b	36 930 8 664	4 471 1 049	20 937 4 912	62 337 14 625
P2 Zużycie pośrednie P2 Intermediate consumption	a b	18 887 4 431	2 251 528	- -	21 138 4 959
B1g Wartość dodana brutto B1g Value added, gross	a b	18 043 4 233	2 219 521	20 937 4 912	41 199 9 666
P51c Amortyzacja środków trwałych P51c Consumption of fixed capital	a b	1 004 236	111 26	- -	1 115 262

Produkcja globalna w rachunku produkcji wyniosła łącznie dla gospodarki społecznej 62,3 mld zł. Największy udział w jej wytworzeniu – 59,2% miały organizacje non-profit. Udział spółdzielni i TUW w całkowitej produkcji globalnej gospodarki społecznej stanowił 7,2%, zaś wolontariat bezpośredni oszacowano na poziomie 33,6% tej produkcji. Taka struktura udziałów poszczególnych grup podmiotów w wygenerowaniu produkcji globalnej ma szczególny walor informacyjny. Po pierwsze, uzyskane w rachunku satelitarnym gospodarki społecznej kalkulacje jednoznacznie wskazują na duży wkład organizacji non-profit w rozwój gospodarki społecznej. Po drugie należy dostrzec istotne zasoby i potencjał produkcyjny w ramach wolontariatu bezpośredniego. Obie grupy podmiotów zapewniają łącznie ponad 92,8% całkowitej produkcji globalnej gospodarki społecznej.

Output in the production account totalled EUR 14.6 billion for the social economy, among which non-profit organizations accounted for the largest share – 59.2% (EUR 8.7 billion). The SESA reported a 7.2% share of cooperatives and mutuals in the total output of the social economy, while direct volunteer work was estimated at 33.6% thereof. This structure of the shares of each group of entities in output generation is particularly informative. First, the calculations obtained in the social economy satellite account indicate the overwhelming advantage and potential of non-profit organizations within the social economy. Second, it is important to recognize the significant resources and productive potential of direct volunteer work. Together, the two groups of entities provide more than 92.8% of the total output of the social economy.

Tablica 2.4. Rachunek produkcji dla RSGS według sektorów instytucjonalnych w Polsce w 2018 r.

Table 2.4. Production account for the TSE sector by institutional sectors in Poland in 2018

Transakcje i pozycje bilansujące Transactions and balancing items		Sektory instytucjonalne rachunków narodowych Institutional sectors of national accounts					
		S11	S12	S13	S14	S15	Suma Total
a - wartość w mln zł a – value in million PLN							
b – wartość w mln euro b – value in million EUR							
P1 Produkcja globalna	a	5 953	768	36	20 937	34 644	62 337
P1 Output	b	1 397	180	8	4 912	8 128	14 625
P11 Produkcja globalna rynkowa	a	4 899	768	15	-	3 473	9 155
P11 Market output	b	1 149	180	3	-	815	2 148
P12 Produkcja globalna na własne cele	a	47	-	-	-	48	94
P12 Output for own final output	b	11	-	-	-	11	22
P13 Pozostała produkcja nierynkowa	a	1 007	-	21	20 937	31 123	53 088
P13 Other non-market output	b	236	-	5	4 912	7 302	12 455
P2 Zużycie pośrednie	a	3 264	582	36	-	17 257	21 138
P2 Intermediate consumption	b	766	136	8	-	4 049	4 959
B1g Wartość dodana brutto	a	2 689	186	-	20 937	17 387	41 199
B1g Value added, gross	b	631	44	-	4 912	4 079	9 666
P51c Amortyzacja środków trwałych	a	445	12	26	-	633	1 115
P51c Consumption of fixed capital	b	104	3	6	-	148	262

W ramach podmiotów gospodarki społecznej w RSGS w produkcji globalnej według sektorów instytucjonalnych rachunków narodowych największy udział miały sektory: instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych (S15) i przedsiębiorstw niefinansowych (S11), odpowiednio 34,6 mld zł i 6,0 mld zł. Wśród sektorów, które wygenerowały najwyższą wartość produkcji w zakresie woltariatu, wyróżniono sektor gospodarstw domowych (S14) 20,9 mld zł i instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych (S15) 5,9 mld zł.

Pomniejszając wartość produkcji globalnej o zużycie pośrednie oszacowano, że łączna wartość dodana brutto była najwyższa w sektorze instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych (17,4 mld zł) i sektorze gospodarstw domowych (20,9 mld zł). Oba sektory dostarczyły łącznie ponad 93,0% wartości dodanej brutto gospodarki społecznej, która tylko częściowo jest uwzględniona w rachunkach bazowych (rachunkach narodowych).

Within the social economy entities in the SESA, the non-profit institutions serving households (NPISH) and non-financial corporation (S11) sectors accounted for the largest share of output, EUR 8.1 billion and EUR 1.4 billion, respectively. Among the sectors that generated the highest value of voluntary output were the household sector (S14) at EUR 4.9 billion and NPISH (S15) sector at EUR 1.4 billion.

By subtracting the value of output from intermediate consumption, it was estimated that the total gross value added was highest in the non-profit institutions serving households (NPISH) sector at EUR 4.1 billion and the household sector at EUR 4.9 billion. The two sectors together provided over 93.0% of the value-added, which is only partially included in the national accounts.

Tablica 2.5. Rachunek tworzenia dochodów w RSGS w Polsce w 2018 r.
Table 2.5. Generation of Income Account for the TSE sector in Poland in 2018

Transakcje i pozycje bilansujące Transactions and balancing items		Organizacje non-profit Non-profit organizations	Spółdzielnie i T UW Cooperatives and mutuals	Wolontariat bezpośredni Direct volunteer work	Suma Total
a - wartość w mln zł a - value in million PLN					
b - wartość w mln euro b - value in million EUR					
II Rachunek tworzenia dochodów					
II Generation of income account					
D.1 Koszty związane z zatrudnieniem D1 Compensation of employees	a b	11 901 2 792	1 718 403	- -	13 619 3 433
Oszacowanie wartości wolontariatu (metoda stawek rynkowych) Imputed value of volunteers (replacement cost)	a b	5 856 1 374	335 79	20 937 4 912	27 128 6 365
D2 Podatki związane z produkcją i importem D2 Taxes on production and imports	a b	181 42	174 41	- -	355 83
D3 Dotacje D3 Subsidies	a b	509 119	170 40	- -	679 159
B2g Nadwyżka operacyjna brutto B2g Operating surplus, gross	a b	6 469 1 518	498 117	20 937 4 912	27 904 6 309

W rachunku tworzenia dochodów koszty związane z zatrudnieniem są zarejestrowane wyłącznie w podmiotach gospodarki społecznej, zarówno w organizacjach non-profit, jak i spółdzielniach oraz T UW. W żadnej z wymienionych form wolontariatu, który z założenia jest pracą dobrowolną i nieodpłatną, nie odnotowano kosztów związanych z zatrudnieniem. Wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców w organizacjach non-profit wyniosły łącznie 11,9 mld zł i były niemal 10-krotnie wyższe niż w spółdzielniach i T UW (1,7 mld zł), co wynika ze struktury zatrudnienia w tych podmiotach.

W rachunku satelitarnym gospodarki społecznej, podobnie jak w satelitarnym rachunku produkcji domowej¹⁴, oszacowano monetarną wartość nierynkowej pracy dobrowolnej świadczonej przez członków gospodarstw domowych. Wartość wolontariatu bezpośredniego wyniosła 20,9 mld zł, natomiast instytucjonalnego w ramach organizacji non-profit – 5,9 mld zł, a w ramach spółdzielni i T UW – 0,3 mld zł.

Pomniejszając koszty związane z zatrudnieniem o podatki związane z produkcją i importem oraz powiększając o dotacje

In the income generation account, employment-related costs are recorded only in social economy entities, both non-profit organizations, as well as cooperatives and mutuals. No cost associated with employment was recorded in the case of any of the listed forms of volunteer work, which by definition is voluntary and unpaid work. Salaries and social security contributions paid by employers are almost 10 times higher in non-profit organizations (EUR 2.8 billion) than in cooperatives and mutuals (EUR 0.4 billion), which is due to the structure of employment in these entities.

In the social economy satellite account, similarly to the satellite account of household production¹⁴, the monetary value of non-market volunteer work performed by household members in non-profit was estimated. The value of direct volunteer work totalled EUR 4.9 billion, whereas volunteer work in non-profit organizations – EUR 1.4 billion or in cooperatives and mutuals – EUR 0.1 billion.

Deducting employment-related costs by taxes on production and imports and increasing them by subsidies resulted

¹⁴ Więcej: Marszałek M., Rachunek produkcji domowej w Polsce w koncepcji systemu statystyki społecznej, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2015; Marszałek M., Produkcja gospodarstw domowych w 2013 r. [w:] Budżet czasu ludności 2013 – część I, Informacje i Opracowania Statystyczne, GUS, Warszawa 2015, s. 169-183; Marszałek M., Kryteria i dylematy dotyczące wyceny produkcji domowej w Polsce [w:] „Wiadomości Statystyczne”, Nr 7(674), GUS, Warszawa 2017, s. 25-41; Błaszczak-Przybycińska I., Marszałek M., *Satellite account of household production. Methodological remarks and results for Poland* [w:] „Econometrics”, Nr 1(23), Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wrocław 2019, s. 61-76.

¹⁴ More: Marszałek M., Rachunek produkcji domowej w Polsce w koncepcji systemu statystyki społecznej, SGH Publishing House, Warsaw 2015; Marszałek M., Produkcja gospodarstw domowych w 2013 r. [in:] Budżet czasu ludności 2013 – część I, Informacje i Opracowania Statystyczne, Statistics Poland, Warsaw 2015, p. 169-183; Marszałek M., Kryteria i dylematy dotyczące wyceny produkcji domowej w Polsce [in:] "Wiadomości Statystyczne", No. 7(674), Statistics Poland, Warsaw 2017, p. 25-41; Błaszczak-Przybycińska I., Marszałek M., *Satellite account of household production. Methodological remarks and results for Poland* [in:] "Econometrics", No. 1(23), Wrocław University of Economics, Wrocław 2019, p. 61-76.

uzyskano nadwyżkę operacyjną brutto, w której największy udział odnotowano dla wolontariatu bezpośredniego – 20,9 mld zł (75,0%). Z kolei udział organizacji non-profit stanowił 23,2% nadwyżki operacyjnej brutto całej gospodarki społecznej.

in a gross operating surplus of which the largest share was recorded for direct volunteer work – EUR 4.9 billion (75.0%). Non-profit organizations contributed 23.2% to gross operating surplus.

Tablica 2.6. Rachunek tworzenia dochodów w RSGS według sektorów w Polsce w 2018 r.

Table 2.6. Generation of Income Account for the TSE sector by institutional sectors in Poland in 2018

Transakcje i pozycje bilansujące Transactions and balancing items		Sektory instytucjonalne rachunków narodowych Institutional sectors of national accounts					
		S11	S12	S13	S14	S15	Suma Total
a - wartość w mln zł a – value in million PLN							
b - wartość w mln euro b – value in million EUR							
D.1 Koszty związane z zatrudnieniem	a	2 324	186	10	-	11 099	13 619
D1 Compensation of employees	b	545	44	2	-	2 604	3 195
Oszacowanie wartości wolontariatu (metoda stawek rynkowych)	a	335	-	-	20 937	5 856	27 128
Imputed value of volunteers (replacement cost)	b	79	-	-	4 912	1 374	6 365
D2 Podatki związane z produkcją i importem	a	231	12	-	-	112	355
D2 Taxes on production and imports	b	54	3	-	-	26	83
D3 Dotacje	a	350	1	-	-	328	679
D3 Subsidies	b	82	0	-	-	77	159
B2g Nadwyżka operacyjna brutto	a	484	-11	-10	20 937	6 503	27 904
B2g Operating surplus, gross	b	114	-2	-2	4 912	1 526	6 547

W RSGS w rachunku tworzenia dochodów w Polsce w 2018 r. zaobserwowano, że najwyższe koszty związane z zatrudnieniem wystąpiły w sektorze instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych – 11,1 mld zł, co stanowiło 81,5% wszystkich kosztów związanych z zatrudnieniem. Pomniejszając te koszty o podatki i powiększając o dotacje dostrzeżono, że nadwyżka operacyjna brutto jest najwyższa w sektorze gospodarstw domowych – 20,9 mld zł, zaś w sektorze instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych wyniosła 6,5 mld zł. To wskazuje, że rozwój gospodarki społecznej jest silnie zdeterminowany przez sektor gospodarstw domowych.

In the 2018 SESA revenue generation account, it was observed that the highest employment-related costs occurred in the non-commercial institutions serving the household sector, which amounted to EUR 2.6 billion and accounted for 81.5% of all employment-related costs. Upon deducting these costs by taxes and increasing them by subsidies, it is seen that the gross operating surplus is the highest in the household sector at EUR 4.9 billion, while in the NPISH sector it was EUR 1.5 billion. This confirms that the development of the social economy is strongly determined by the household sector.

Rozdział 3

Chapter 3

Zasoby pracy

Labour resources

Do pracy płatnej wliczono pracę wykonywaną w ramach zatrudnienia na podstawie stosunku pracy (praca etatowa) lub umów cywilnoprawnych (praca pozaetatowa). Etaty przeliczeniowe zatrudnienia pozaetatowego oszacowano na podstawie kosztów wynagrodzeń z tytułu takiego zatrudnienia, dzieląc te koszty poprzez przeciętne wynagrodzenie z tytułu stosunku pracy dla podmiotów gospodarki społecznej w 2018 r.

Zasoby pracy uwzględniają pracę płatną oraz pracę świadczoną w ramach wolontariatu instytucjonalnego lub bezpośredniego (praca nieodpłatna).

Paid work includes work which was performed as part of employment based on an employment contract (full-time employment) or civil law contracts (non-full-time employment). FTEs of non-full-time employment were estimated on the basis of the remuneration costs of such employment, dividing these costs by the employment contract average remuneration for social economy entities in 2018.

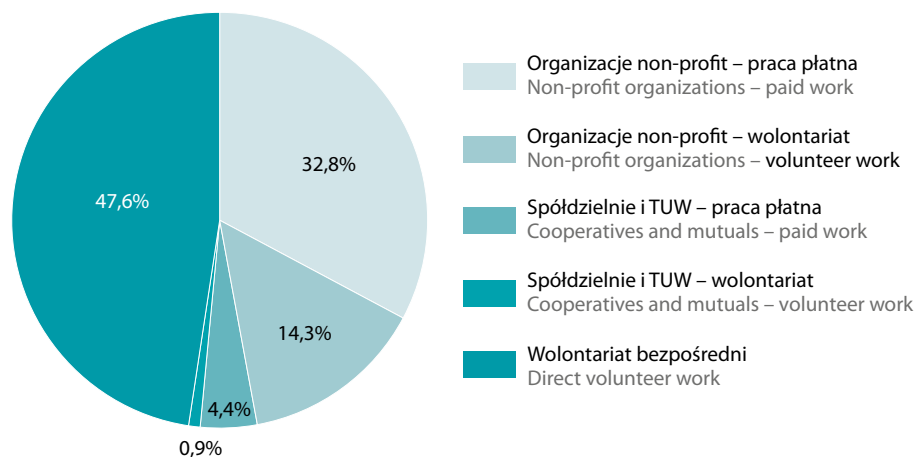
Labour resources take paid work and work provided as part of institutional or direct volunteer work (unpaid work) into account.

W 2018 r. w podmiotach sektora gospodarki społecznej w Polsce praca wykonywana odpłatnie, zarówno w ramach stosunku pracy, jak i umów cywilnoprawnych, odpowiadała 323,2 tys. etatów przeliczeniowych. Gdy uwzględniono pracę wykonywaną w ramach wolontariatu (instytucjonalnego i bezpośredniego), wymiar tej pracy wzrósł prawie 3-krotnie i wyniósł 867,9 tys. etatów przeliczeniowych. Łączny wymiar pracy w sektorze gospodarki społecznej w odniesieniu do ogółu gospodarki narodowej wyniósł 5,8% oraz 7,2% – w stosunku do sektora prywatnego. Z kolei sama praca płatna w gospodarce społecznej odpowiadała 2,1% zatrudnienia w gospodarce narodowej i 2,7% w sektorze prywatnym.

In 2018, paid work performed in Poland's social economy sector accounted for 323.2 thousand FTEs. When volunteer work (institutional and direct) was taken into account, the amount of this work increased almost 3 times and amounted to 867.9 thousand FTEs. The volume of all labour resources in social economy entities in relation to the total national economy was 5.8% and 7.2% to the private sector. On the other hand, if only paid work is considered, it corresponded to 2.1% of employment in the national economy and 2.7% in the private sector.

Wykres 3.1. Struktura zasobów pracy w sektorze gospodarki społecznej w 2018 r.

Chart 3.1. Structure of labour resources in the social economy sector in 2018

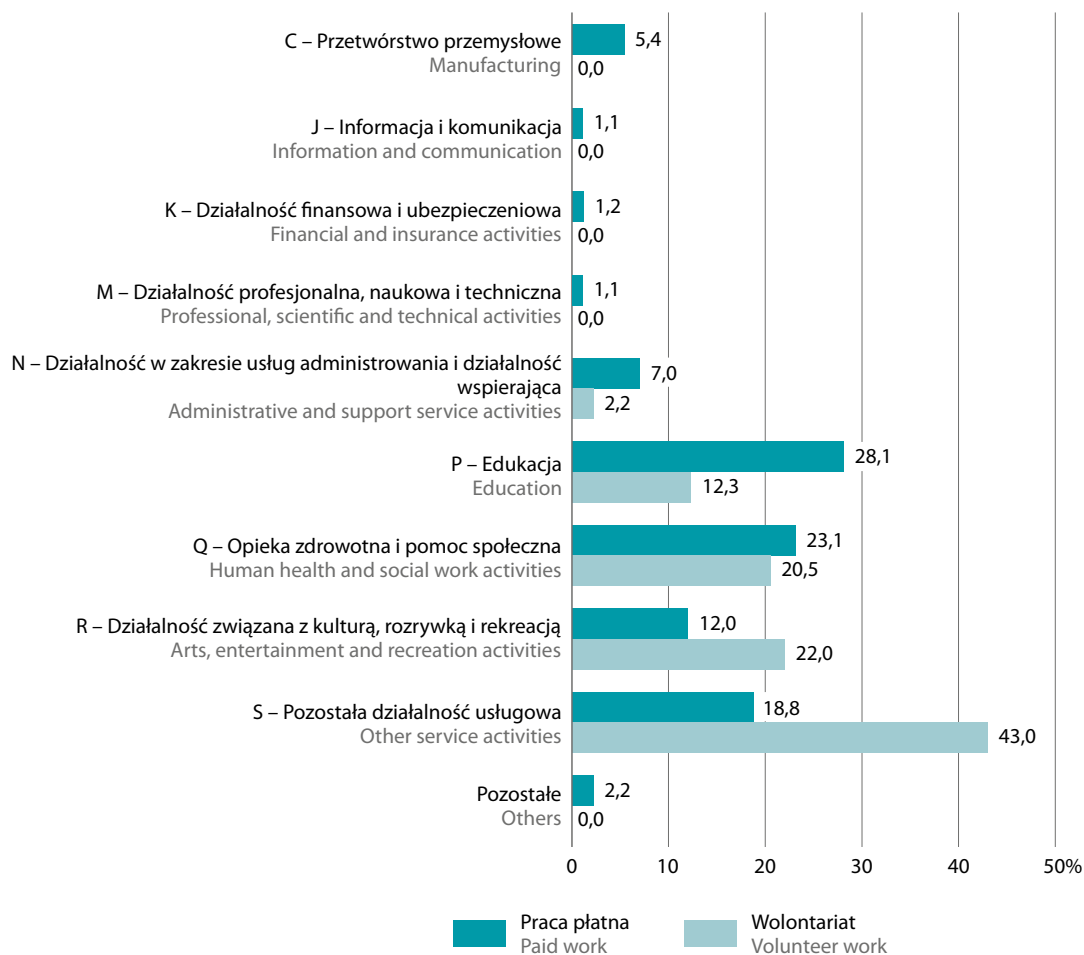

Największą część pracy ujmowanej w RSGS stanowił wolontariat bezpośredni (47,6%). Zbliżonymi zasobami pracy dysponowały organizacje non-profit (47,1%), jednak większa część pracy wykonywanej w ich ramach miała charakter płatny (32,8%) niż nieodpłatny (14,3%). Zdecydowanie mniejszy udział w wolumenie pracy w gospodarce społecznej miały spółdzielnie i TUW (5,3%).

The largest portion of work recorded in the SESA was direct volunteer work (47.6%). Non-profit organizations had similar labour resources (47.1%), but a greater proportion of the work they performed was paid (32.8%) rather than unpaid (14.3%). Cooperatives and mutuals accounted for a much smaller share of the labour volume in the social economy (5.3%).

Wykres 3.2. Struktura pracy płatnej i struktura wolontariatu w podmiotach gospodarki społecznej według sekcji PKD 2007 w 2018 r.

Chart 3.2. Structure of paid work and volunteer work in social economy entities by sectors according to NACE in 2018

Określając rodzaje prowadzonej w 2018 r. przez sektor gospodarki społecznej działalności klasyfikowanej według sekcji PKD największa część (47,6%) wolumenu pracy płatnej i nieodpłatnej wyrażonej w etatach przeliczeniowych przypisana została do sekcji gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby i stanowiła ekwiwalent 412,7 tys. etatów przeliczeniowych. Była to w całości praca nieodpłatna wykonywana bez pośrednictwa organizacji i stanowiła ona 75,8% ogółu wolontariatu.

Capturing the types of business conducted in 2018 by the social economy sector by the NACE activity classification sections, the largest part (47.6%) of the paid and unpaid work volume expressed in full-time equivalents was assigned to the section of households employing employees that manufacture goods and services for their own use and was equivalent to 412.7 thousand FTEs. This was entirely unpaid work performed without the intermediation of an organization, which at the same time accounted for 75.8% of volunteer work.

Porównując strukturę pracy płatnej z wolontariatem świadczonym w podmiotach gospodarki społecznej można zauważyć, że w przypadku pracy płatnej, największy jej wolumen wygenerowały podmioty, które swoją działalność prowadziły w ramach sekcji P – Edukacja (28,1%) oraz Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (23,1%), a następnie S – Pozostała działalność usługowa (18,8%). Z kolei duża część wolontariatu świadczonego w podmiotach gospodarki społecznej została przypisana do sekcji S – Pozostała działalność usługowa (43,0%). Istotne znaczenie miał też wolontariat w podmiotach działających w ramach sekcji R – kultura, rozrywka i rekreacja (22,0%) oraz Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (20,5%).

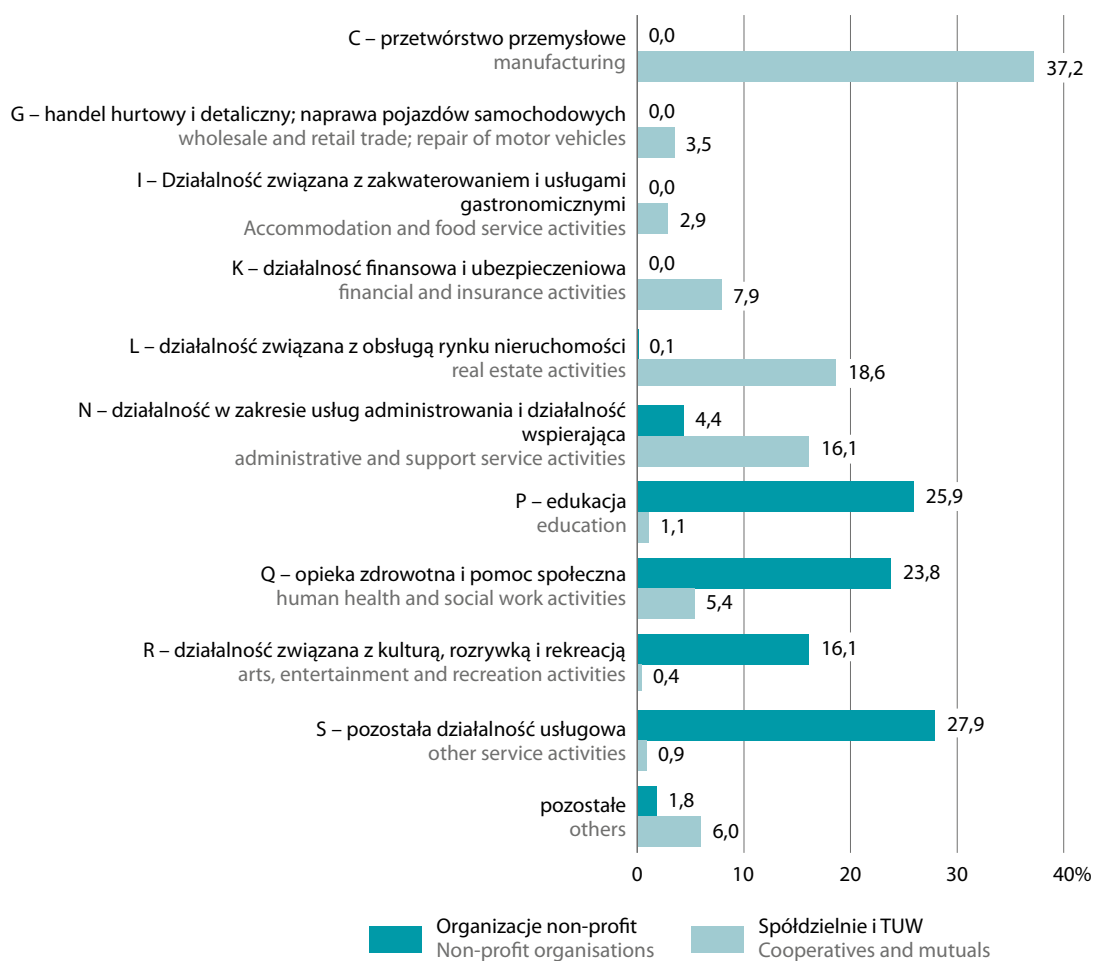
Odnosząc wolumen zasobów pracy wygenerowanej w podmiotach gospodarki społecznej (bez wolontariatu bezpośredniego) do zasobów pracy w gospodarce narodowej, można zauważyć, w których sekcjach PKD działalność gospodarki społecznej ma duże znaczenie. Praca płatna

Comparing the structure of paid work in the SESA with volunteer work in organizations, it can be noted that in the case of paid work, the largest volume was generated by entities that conducted their activities within the section related to P – Education (28.1%), Q – Human health and social work activities (23.1%), followed by S – Other service activities (18.8%). In contrast, a large proportion of volunteer work in organizations was assigned to section S – Other service activities (43.0%). Volunteer work in R – Arts, entertainment and recreation activities (22.0%), as well as Q – Human health and social work activities (20.5%) entities was also significant.

Comparing the volume of labour resources generated in the social economy entities (without direct volunteer work) to the labour resources in the national economy makes it possible to determine the sections of NACE in which social economy activities are of great importance. With regard to the na-

Wykres 3.3. Struktura zasobów pracy w podmiotach gospodarki społecznej według sekcji PKD 2007 w 2018 r.

Chart 3.3. Structure of labour resources in social economy entities by sectors according to NACE in 2018

i wolontariat w organizacjach sektora prowadzących swoją działalność w ramach sekcji R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją w stosunku do gospodarki narodowej stanowiły ponad 1/3 (34,2%) zasobów pracy, a w ramach sekcji S – Pozostała działalność usługowa (28,7%). Istotne znaczenie miała też praca podmiotów gospodarki społecznej w sekcji Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna, która w odniesieniu do pracy etatowej w gospodarce narodowej stanowiła 12,5%, a następnie w sekcji P – Edukacja – stanowiąc 8,9%.

Organizacje non-profit dysponowały w 2018 r. 409 tys. przeliczonymi na pełne etaty miejscami pracy płatnej oraz wolontariackiej. Stanowiło to prawie połowę (47,1%) całego wolumenu pracy w sektorze. Największa część pracy płatnej i wolontariatu ujętych w ramach organizacji non-profit przypadała na podmioty prowadzące swoją działalność w ramach sekcji S – Pozostała działalność usługowa (27,9%), a następnie sekcji P – Edukacja (25,9%) oraz Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna (23,8%). Nieco mniejsza część pracy wykonywana była w podmiotach działających w ramach sekcji R – Kultura, rozrywka i rekreacja (16,1%).

Spółdzielnie i towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych wygenerowały pracę odpowiadającą 47 tys. etatów przeliczeniowych, co stanowiło 5,3% udziału w całym wolumenie pracy gospodarki społecznej. Największa część pracy przeliczonej na etaty (odpłatnej i wolontariatu) dotyczyła podmiotów zaklasyfikowanych do sekcji C – Przetwórstwo przemysłowe (37,2%), a następnie do sekcji L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (18,6%) oraz N – administrowanie i działalność wspierająca (16,1%).

tional economy, paid and volunteer work of organizations working in section R – Arts, entertainment and recreation accounted for more than 1/3 (34.2%) of labour resources, while the work of those operating section S – Other service activities accounted for 28.7%. Also important was the work in the social economy sector in section Q – Human health and social work activities, which in relation to full-time work in the national economy accounted for 12.5%, whereas work in section P – Education accounted for 8.9%.

In 2018, non-profit organizations had 409 thousand FTEs (paid and volunteer) jobs. This accounted for almost half (47.1%) of the total work volume in the sector. The largest share of paid and volunteer work captured in non-profit organizations was for entities operating in the S – Other service activities section (27.9%), followed by the P – Education (25.9%) and Q – Human health and social work activities (23.8%) sections. A slightly smaller share of work was performed in entities operating within the R – Arts, entertainment and recreation section (16.1%).

Cooperatives and mutuals generated work equivalent to 47 thousand FTEs, which accounted for a 5.3% share of the total social economy labour resources. Entities classified in the C – Manufacturing section (37.2%) accounted for the largest share of FTEs (paid and volunteer) work, followed by L – Real estate activities (18.6%) and N – Administrative and support service activities (16.1%).

Rozdział 4

Chapter 4

Koszty pracy

Labour costs

Koszty wynagrodzeń uwzględniają koszt wynagrodzeń osobowych brutto (z tytułu stosunku pracy, bez kosztów pracodawcy) oraz koszt wynagrodzeń bezosobowych brutto (tj. wynagrodzeń z tytułu umów cywilnoprawnych) w podmiotach gospodarki społecznej.

Jako koszty pracy należy rozumieć koszty wynagrodzeń powiększone o wartość wolontariatu.

Wages and salaries costs (payroll costs) include the cost of gross personnel remuneration (on the basis of the employment contract, excluding the employer's costs) and the cost of gross non-personnel remuneration (i.e., due to civil law contract remuneration) in the entities of the social economy.

Labour costs should be understood as wages and salaries costs plus the value of volunteer work.

W 2018 r. w podmiotach sektora gospodarki społecznej w Polsce koszty wynagrodzeń wyniosły ogółem około 11,2 mld zł. Po doliczeniu wartości wolontariatu, wartość kosztów pracy wzrosła ponad trzykrotnie i wyniosła 38,3 mld zł. Łączne koszty wynagrodzeń oraz wolontariatu w odniesieniu do ogółu gospodarki narodowej wyniosły 5,5%. Z kolei same koszty wynagrodzeń w podmiotach gospodarki społecznej stanowiły 1,6% kosztów wynagrodzeń poniesionych w tym samym roku ogółem w gospodarce narodowej.

Biorąc pod uwagę zróżnicowanie sektorowe w podmiotach gospodarki społecznej, to 81,5% kosztów wynagrodzeń przypadało na sektor instytucji niekomercyjnych (S15), a kolejne 17,1% na sektor przedsiębiorstw niefinansowych (S11). W przypadku wolontariatu większość szacowanej jego wartości generowana była w sektorze gospodarstw domowych (77,2%), kolejne 21,6% w sektorze instytucji niekomercyjnych (S15). Dla porównania w gospodarce narodowej 63,3% kosztów wynagrodzeń przypadało na sektor przedsiębiorstw niefinansowych (S11), w drugiej kolejności na sektor instytucji rządowych i samorządowych (23,9%).

Koszty wynagrodzeń w sektorze instytucji niekomercyjnych (S15) wyniosły w 2018 r. 9,1 mld zł. Po doliczeniu wolontariatu wzrosły one o 64,4% osiągając wartość blisko 15,0 mld zł.

Struktura kosztów wynagrodzeń według sekcji PKD w podmiotach gospodarki społecznej różniła się od struktury wartości wolontariatu instytucjonalnego. Największa część kosztów wynagrodzeń za pracę płatną przypadała na sekcję P – Edukacja (26,2%), a następnie na sekcję Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (23,4%). Natomiast 39,8% wartości wolontariatu instytucjonalnego dotyczyło sekcji S – Pozostała działalność usługowa, następnie sekcji R –

In 2018, wages and salaries costs in entities of the social economy sector in Poland totalled about EUR 2.6 billion. After adding the value of volunteer work, the value of these costs more than three times higher and amounted to EUR 9.0 billion. As a percentage of the total national economy, the total entity wages and salaries and volunteer (institutional and direct) costs amounted to 5.5%. In turn, the wages and salaries costs of social economy entities alone accounted for 1.6% of the total wages and salaries costs incurred in the national economy in the same year.

Taking into account the sectoral differentiation in social economy entities, the non-profit sector accounted for 81.5% of the payroll costs (S15) and another 17.1% for the non-financial enterprise sector (S11). For volunteer work, the majority of its estimated value was generated in the household sector (77.2%), followed by 21.6% in the non-profit sector (S15). In comparison, in the total economy, 63.3% of the payroll costs was attributable to the non-financial corporation sector (S11), followed by the general government sector (23.9%).

Non-profit institutions (S15) wages and salaries costs were as follows in 2018 EUR 2.1 billion. Including volunteer work, they increased by 64.4%, reaching a value of nearly EUR 3.5 billion.

The structure of wages and salaries costs by NACE section in social economy entities differed from the structure of the value of volunteer work provided within their framework. The largest share of payroll costs for paid work went to section P – Education (26.2%), followed by section Q – Human health and social work activities (23.4%). In contrast, 39.8% of the value of volunteer work was in section S – Other service activities, followed by section R – Arts, entertainment and

Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (21,3%) oraz sekcji Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (18,3%).

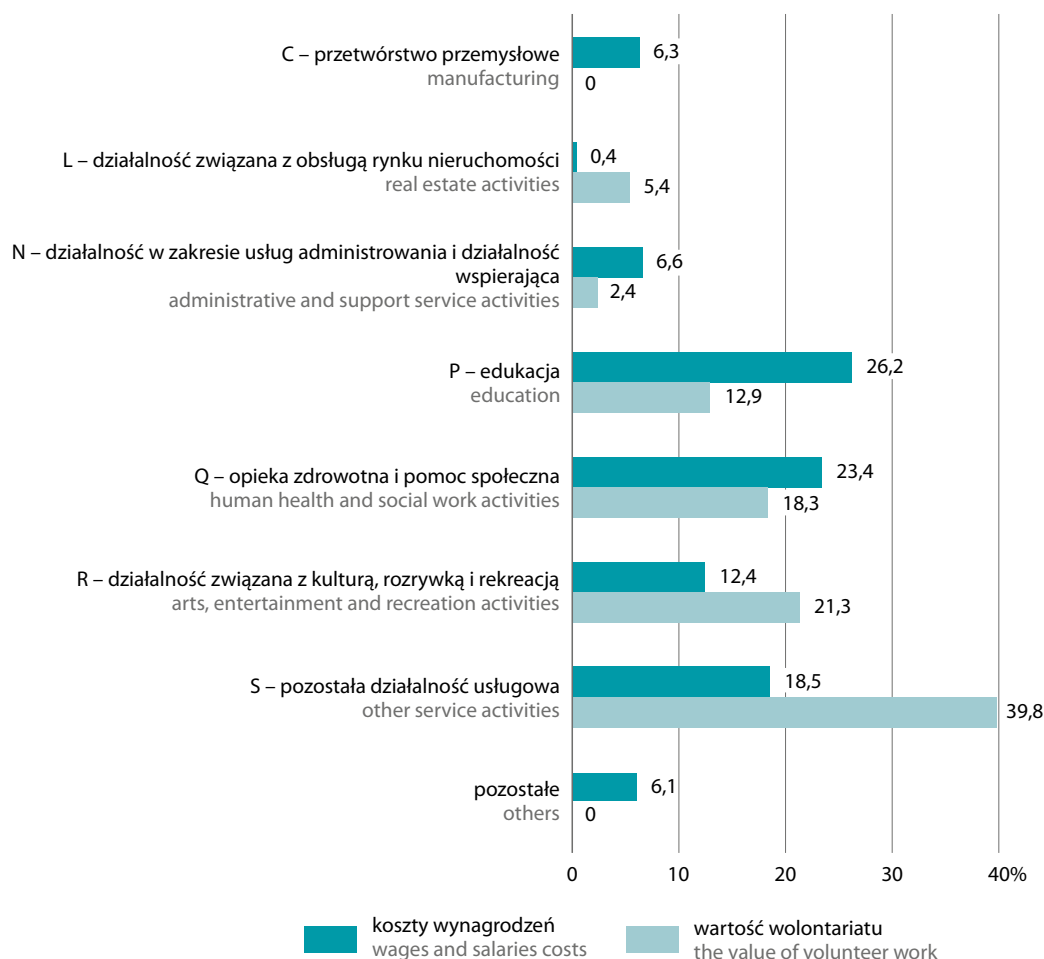
Wartość wolontariatu bezpośredniego wyniosła 20,9 mld zł, co stanowiło ponad połowę (54,7%) ogółu kosztów pracy sektora gospodarki społecznej. Wolontariat bezpośredni, biorąc pod uwagę klasyfikację PKD, w całości przypisano do sekcji T – Gospodarstwa domowe.

recreational activities (21.3%) and section Q – Human health and social work activities (18.3%).

The value of direct volunteer work amounted to EUR 4.9 billion, which accounted for more than half (54.7%) of the total labour costs of the social economy sector. Direct volunteer work was entirely assigned to section T – Households. Labour costs in the collective of non-profit organizations

Wykres 4.1. Struktura kosztów wynagrodzeń oraz wartości wolontariatu instytucjonalnego w podmiotach gospodarki społecznej według PKD w 2018 r.

Chart 4.1. Structure of wages and salaries costs and the value of volunteer work in social economy entities by sectors according to NACE in 2018

Koszty pracy w zbiorowości organizacji non-profit w 2018 r. wyniosły 15,6 mld zł, co stanowiło 40,8% ogólnego kosztu pracy w sektorze gospodarki społecznej. Biorąc pod uwagę sekcję PKD, to największa część kosztów pracy przypadała na organizacje z sekcji S – Pozostała działalność usługowa (29,0%), a następnie sekcji P – Edukacja (23,8%) oraz sekcji Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (23,5%).

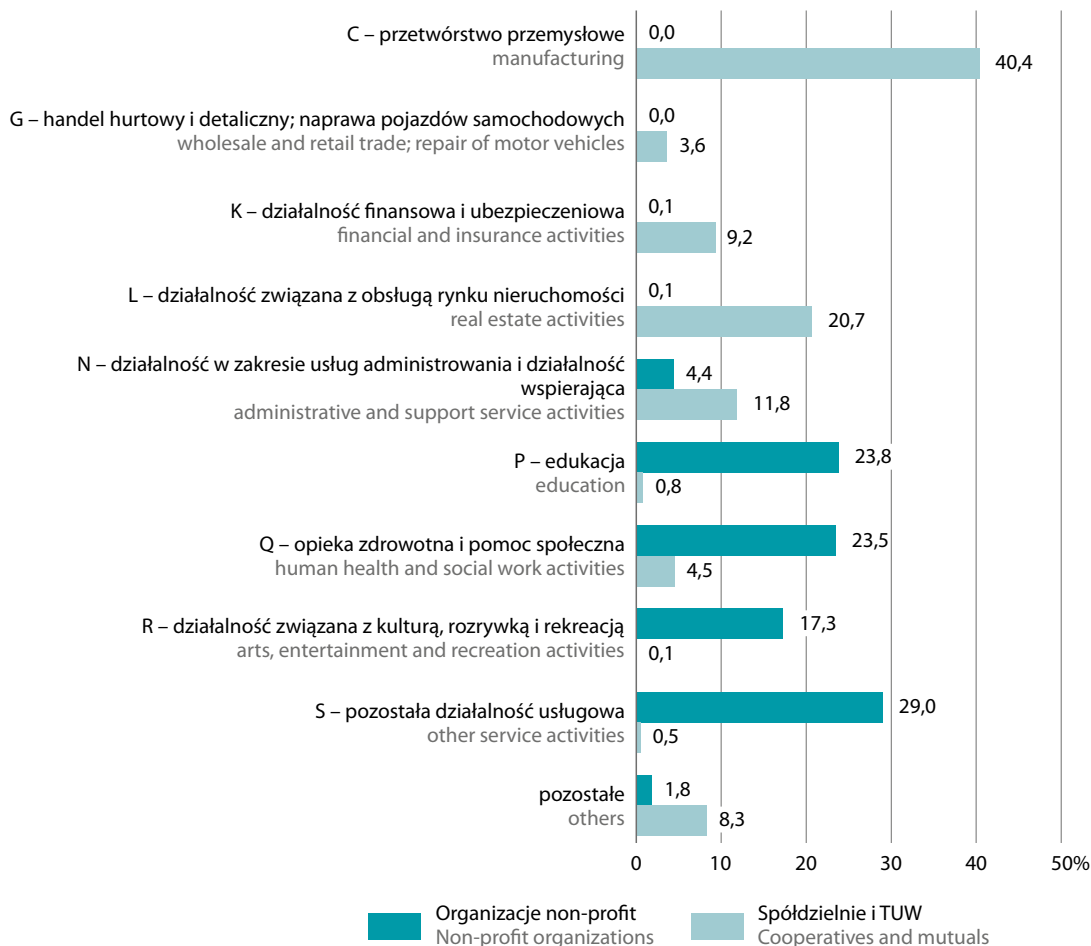
in 2018 amounted to EUR 3.7 billion, which accounted for 40.8% of the total cost of labour in the social economy sector. Taking into account the NACE section, the organizations that accounted for the largest share of labour costs include those from section S – Other service activities (29.0%), followed by section P – Education (23.8%) and section Q – Human health and social work activities (23.5%).

Spółdzielnie i TUV w 2018 r. poniosły koszty pracy na poziomie 1,7 mld zł, co stanowiło 4,6% ogółu kosztów pracy w sektorze gospodarki społecznej. Największa część kosztów dotyczyła podmiotów z sekcji C – Przetwórstwo przemysłowe (40,4%), a następnie sekcji L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (20,7%).

In 2018, cooperatives and mutuals incurred EUR 0.4 billion in labour costs, which accounted for 4.6% of total labour costs in the social economy sector. The largest share of costs was for entities in section C – Manufacturing (40.4%), followed by section L – Real estate activities (20.7%).

Wykres 4.2. Struktura kosztów pracy w podmiotach gospodarki społecznej według PKD w 2018 r.

Chart 4.2. Structure of labour costs in social economy entities by sectors according to NACE in 2018

Rozdział 5

Chapter 5

Źródła przychodów

Sources of revenue

Do grupy przychodów ze środków publicznych zaliczono dotacje, subwencje i inne transfery przekazywane przez organy administracji samorządowej lub rządowej, w tym 1% podatku PIT i nawiązki sądowe, środki pochodzące z zamówień publicznych, a także środki pochodzące z publicznych źródeł zagranicznych i funduszy europejskich.

Do grupy przychodów rynkowych zaliczono przychody z działalności gospodarczej, odpłatnej działalności statutowej lub pożytku publicznego (w przypadku spółdzielni), odsetki, dywidendy, zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych i inwestycji (w przypadku spółdzielni).

Do składek członkowskich w przypadku spółdzielni wliczono przychody z udziałów lub wpisowe członkowskie.

Kategoria darowizny i inne przekazane środki obejmuje przychody z darowizn, zbiórek publicznych i granty od osób prywatnych lub innych podmiotów niekomercyjnych.

W analizie źródeł przychodów wśród podmiotów nie zostały uwzględnione Kościoły i związki wyznaniowe oraz TUW ze względu na brak danych źródłowych w tym zakresie. Struktura przychodów podmiotów gospodarki społecznej nie uwzględnia również wartości wolontariatu.

Uzupełniające ujęcie w RSGS stanowi analiza głównych źródeł przychodów, z których finansowana była działalność podmiotów gospodarki społecznej. Największa część środków zgromadzonych w 2018 r. (41,9%) pochodziła ze źródeł o charakterze rynkowym, a następnie ze źródeł publicznych (39,4%). W finansowaniu działalności polskich podmiotów gospodarki społecznej mniejsze znaczenie odgrywała dobroczynność – darowizny, zbiórki publiczne i granty od innych podmiotów niekomercyjnych stanowiły 12,8% ogólnej kwoty przychodów. Najniższy był natomiast udział składek członkowskich (5,9%).

Udział środków z poszczególnych źródeł finansowania działalności zupełnie inaczej rozkładał się wśród organizacji non-profit niż wśród spółdzielni. Organizacje non-profit

To the category of revenues from government belong grants, subsidies and other transfers provided by local or central government administration bodies, including 1% of PIT tax and court judgements, funds from public procurement and also funds from public foreign sources and European funds.

The category of private purchase includes revenues from economic activity, paid statutory activity or public benefit (in the case of cooperatives), interest, dividends, profit from the sale of non-financial fixed assets and investments (in the case of cooperatives).

Membership dues in the case of cooperatives included income from shares or membership registration fees.

The category of private transfers includes revenues from donations, public collections and grants provided by private individuals or other non-profit entities.

Churches and religious associations as well as mutuals were not included in the analysis of revenue sources due to the lack of source data in this regard. Also, the revenue structure of social economy entities does not include the value of volunteer work.

An analysis of the main sources of revenue used to finance the activities of social economy entities is included in the SESA in a complementary way. The largest portion of funds raised in 2018 (41.9%) came from private purchase (economic activity, paid statutory activity, interest and dividends), followed by government funds (general government, local government and European funds – 39.4%). Private funds played a smaller role in financing the activities of Polish social economy entities – donations, public collections and grants from other non-commercial entities accounted for 12.8% of the total revenue. Membership dues accounted for the lowest share of revenue (5.9%).

The share of funds from different sources of financing was distributed quite differently among non-profit organizations than among cooperatives. Non-profit organizations used

w większym stopniu korzystały ze źródeł publicznych niż rynkowych (41,1% wobec 34,7%), a następnie na podobnym poziomie ze składek członkowskich (15,0%) i darowizn (14,6%). Natomiast w zbiorowości omawianych spółdzielni dominowały środki rynkowe (93,0%), przy niedużym udziale środków publicznych (6,3%) oraz znikomym pozostałych dwóch źródeł (łącznie 0,7%).

Środki ze źródeł publicznych miały szczególnie istotny udział w przychodach podmiotów zajmujących się pomocą społeczną i humanitarną, ratownictwem, rynkiem pracy i aktywizacją zawodową (D – 64,0%) oraz edukacją i badaniami naukowymi (B – 57,4%). Z kolei darowizny i inne przekazane środki stanowiły główne źródła dla organizacji działających w obszarze wsparcia trzeciego sektora, w tym promocji filantropii i wolontariatu (H – 54,7%). Pod względem udziału przychodów ze składek na tle innych dziedzin działalności wyróżniały się organizacje biznesowe, zawodowe i pracownicze (J – 30,1%).

Najbardziej zrównoważony sposób finansowania miały podmioty zajmujące się ochroną środowiska i dobrotanem zwierząt (E) oraz działalnością obywatelską, polityczną i międzynarodową (G). W tych dwóch dziedzinach udział środków z żadnego z czterech omawianych źródeł finansowania nie przekroczył 40%.

government sources more than private purchase (41.1% vs. 34.7%), followed at a similar level by membership dues (15.0%) and private transfers (14.6%). On the other hand, private purchase (93.0%), with a small share of government funds (6.3%) and a negligible share of the other two sources (0.7% in total) dominated among cooperatives.

Funds from government sources accounted for a particularly significant share of revenues for entities engaged in social services, rescue services, employment assistance (group D – 64.0%) or education and research (group B – 57.4%). In turn, private purchase were the main sources for organizations working in the area of third sector support, including philanthropic intermediaries and volunteer work promotion (group H – 54.7%). Business, professional and labour organizations stood out in terms of membership dues share (group J – 30.1%).

The entities engaged in environmental protection and animal welfare activities (group E) as well as civic, advocacy, political and international activities (group G) had the most sustainable funding. In these two areas, the share of funds from the four funding sources discussed never exceeded 40%.

Wykres 5.1. Struktura przychodów podmiotów gospodarki społecznej według źródeł przychodów i ICNPO w 2018 r.

Chart 5.1. Structure of revenues of social economy entities by revenue sources and ICNPO in 2018

METODOLOGIA BADANIA
SURVEYS' METHODOLOGY

Rozdział 6

Chapter 6

Zakres podmiotowy

Subjective scope

Podstawę metodologiczną do opracowania eksperymentalnego rachunku satelitarnego gospodarki społecznej stanowił wydany przez ONZ podręcznik "Rachunek satelitarny instytucji non-profit i pokrewnych oraz wolontariatu" (zwany dalej podręcznikiem ONZ)¹⁵ oraz zasady określone w ESA 2010, przyjęte rozporządzeniem 549/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w UE¹⁶.

Sektor gospodarki społecznej obejmuje następujące podmioty:

- a. wszystkie organizacje non-profit, z wyjątkiem tych podlegających kontroli rządu lub niesformalizowanych;
- b. wszystkie spółdzielnie, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych i przedsiębiorstwa społeczne, które są znacząco ograniczone przez przepisy prawa, dokumenty regulujące lub powszechnie uznany zwyczaj, przed podziałem wygenerowanych zysków między dyrektorów lub inwestorów, i które podlegają ograniczeniu w podziale kapitału, którego zasady są uregulowane prawnie;
- c. wszelkie nieodpłatne działania prowadzone dobrowolnie w interesie innych osób, nie wliczając w to na własną rzecz, członków gospodarstwa domowego lub najbliższych krewnych, czy to bezpośrednio, czy za pośrednictwem organizacji non-profit lub innych pokrewnych podmiotów (z wyłączeniem wolontariatu świadczanego w ramach administracji publicznej).

W rachunku satelitarnym gospodarki społecznej sporządza się odrębnie część dotyczącą działalności podmiotów i wolontariatu. Przy czym dane dla wolontariatu opracowuje się oddzielnie dla wolontariatu instytucjonalnego (w organizacjach lub innych podmiotach) oraz wolontariatu bezpośredniego. Wartość tego pierwszego w kolejnym kroku można dodać do danych dotyczących działalności podmiotów gospodarki społecznej. Z kolei podmioty gospodarki

Experimental social economy satellite account methodology was based on UN handbook "Satellite Account on Non-profit and Related Institutions and Volunteer Work" (further called as UN Handbook)¹⁵ and rules specified in ESA 2010, legally regulated by Regulation (EU) No 549/2013 of the European Parliament and of the Council of 21 May 2013 on the European system of national and regional accounts in the European Union¹⁶.

The social economy sector thus narrowed includes the following entities:

- a. All non-profit institutions, except informal ones and those under government control;
- b. all cooperatives, mutuals, and social enterprises that are substantially restricted by law, governing documents, or generally recognized custom from distributing the profits generated to directors or investors, and that are subject to a restriction on capital distributions the terms of which are regulated by law;
- c. any unpaid activity carried out voluntarily in the interest of others, not including oneself, members of the household or close relatives, whether directly or through non-profit or other related institutions (excluding volunteer work carried out in the framework of public administration).

In the social economy satellite account, the sections on the activities of entities and volunteer work are drawn up separately. Volunteer work is divided into institutional volunteer work (conducted within an organization/institution) and direct volunteer work, provided individually. The value of the first one in additional step can be added to data concerning activity of social economy entities. On the other hand social economy entities are divided into two basic categories:

15 ONZ, *Satellite Account on Non-profit and Related Institutions and Volunteer Work*, Studies in Methods Series F, No. 91, Rev.1. Handbook of National Accounting, Department Spraw Gospodarczych i Społecznych ONZ, Nowy Jork 2018.

16 ESA – *European System of Accounts* jest to standard metodologiczny w krajach członkowskich Unii Europejskiej, stosowany do wyznaczania PKB i innych transakcji oraz pozycji bilansujących. Aktualnie obowiązuje ESA 2010, której podstawę i źródło procedur do kalkulacji stanowi SNA 2008 (*System of National Accounts*, System Rachunków Narodowych).

15 United Nations, 2018, *Satellite Account on Non-profit and Related Institutions and Volunteer Work*, Studies in Methods Series F, No. 91, Rev.1. Handbook of National Accounting, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, New York.

16 ESA – *European System of Accounts*, a methodological standard in European Union Member States used to determine GDP and other transactions and balancing items. The current standard is ESA 2010, whose basis and source of procedures for calculation is SNA 2008 (*System of National Accounts*).

społecznej dzieli się na dwie podstawowe grupy: organizacje non-profit oraz podmioty pokrewne, czyli spółdzielnie i towarzystwa pomocy wzajemnej.

6.1. Podmioty gospodarki społecznej

Organizacje non-profit są grupą podmiotów najbardziej znaczącą wśród podmiotów gospodarki społecznej, a ich działalność koncentruje się głównie na wytwarzaniu dóbr publicznych i społecznych, a nie na maksymalizacji zysku z za-inwestowanego kapitału. Istnieje również wiele podmiotów pokrewnych, które przyjmują różne formy organizacyjne, takie jak spółdzielnie i towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych. Zarówno organizacje non-profit, jak i podmioty pokrewne, mają duże znaczenie dla władz publicznych i prywatnych inwestorów, chcących inwestować w inicjatywy społeczne i publiczne.

Podmioty należące do trzeciego sektora mogą przybierać różne formy prawne lub organizacyjne. Mogą być utworzone w celu świadczenia usług na rzecz gospodarstw domowych lub przedsiębiorstw; dla celów charytatywnych, filantropijnych lub dla dobra społecznego, aby dostarczyć towary lub usługi potrzebującym; w celu świadczenia usług medycznych lub edukacyjnych za opłatą, lecz nie dla zysku; w celu promowania i rozwoju branż oraz przedsiębiorstw dotychczas mało wspieranych w biznesie (SNA 2008, pkt. 4.84).

6.1.1. Podsektor organizacji non-profit

Zgodnie z założeniami metodologicznymi zaprezentowanymi w podręczniku ONZ przyjęto następującą strukturalno-operacyjną definicję: organizacje non-profit to samodzielne i samorządne jednostki instytucjonalne, strukturalnie odrębne od administracji publicznej, opierające swą działalność na dobrowolnym zaangażowaniu osób fizycznych lub prawnych, w których ewentualna nadwyżka przychodów nad kosztami nie może być przekazana ani udziałowcom, ani zarządom, a jedynie wykorzystana dla realizacji celów statutowych danej organizacji non-profit. Ponadto w SRN organizacje non-profit są definiowane jako jednostki prawne, bądź społeczne podmioty utworzone dla potrzeb wytwarzania towarów bądź świadczenia usług, ale których status nie pozwala im na generowanie zysku lub innej finansowej korzyści dla jednostek, które je utworzyły, kontrolują bądź finansują (SNA 2008, pkt. 4.8).

Podmioty non-profit w standardowym dla SRN podziale na pięć sektorów instytucjonalnych są obecne głównie w sektorze niekomercyjnym (podmioty non-profit działające na rzecz gospodarstw domowych – NPISH), ale występują także w sektorze instytucji rządowych i samorządowych, przedsiębiorstwach niefinansowych, a czasem nawet w sektorze instytucji finansowych.

non-profit organizations and related institutions, that is co-operatives and mutuals.

6.1. Social economy entities

Non-profit organizations are the most prominent group of social economy entities, and their activities are primarily focused on producing public and social goods, rather than maximizing profit on invested capital. Many related entities take different organizational forms, such as cooperatives and mutuals. Both non-profit and related institutions are important for public authorities and private investors looking to invest in social and public initiatives.

Third sector institutions can take various legal or organizational forms. They may be established to provide services to households or businesses; for charitable, philanthropic, or social good purposes to provide goods or services to those in need; to provide medical or educational services for a fee but not for profit, as well as to promote and develop industries and businesses that previously received little support in business (SNA 2008, para. 4.84).

6.1.1. Non-profit organizations sub-sector

According to the methodological assumptions presented in the UN Handbook, the following structural-operational definition is adopted: non-profit organizations (institutions) are independent and self-governing institutional units, structurally separate from the public administration, based on the voluntary commitment of natural or legal persons, barred from transferring any surplus of income over costs either to shareholders or management, using it only instead for the realization of statutory goals of the non-profit organization. Furthermore, in SNAs non-profit organizations are defined as legal or social entities established to produce goods or services, but whose status does not allow them to generate profit or another financial benefit for the entities that created them, control or finance them (SNA 2008, para. 4.8).

Non-profit institutions in the SNA's standard 5-sector division are present mainly in the non-profit institutions serving households sector (NPISH) but are also found in the government and self-government institutions, non-financial corporations, and sometimes even in the financial corporations sector.

Metodologia rachunku satelitarne pozwala zgrupować wszystkie spełniające ww. definicję podmioty w nowy sektor, niezależny od dotychczasowych sektorów instytucjonalnych stosowanych standardowo w systemie rachunków narodowych. Umożliwia także naliczenie dla tego nowego sektora głównych pozycji rachunkowych opracowywanych dla pięciu standardowych sektorów instytucjonalnych.

Zgodnie z polskim porządkiem prawnym do organizacji non-profit zalicza się: organizacje pozarządowe i podmioty zrównane z nimi w prawach¹⁷.

Organizacja pozarządowa – to osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, spełniająca warunki:

- 1) nie jest jednostką sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych lub przedsiębiorstwem, instytucją badawczą, bankiem i spółką prawa handlowego będącą państwową lub samorządową osobą prawną;
- 2) nie działa w celu osiągnięcia zysku.

Wśród organizacji pozarządowych można wyróżnić następujące rodzaje podmiotów:

- stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne,
- fundacje,
- samorząd gospodarczy i zawodowy,
- organizacje pracodawców,
- związki zawodowe,
- partie polityczne.

Główną rolę wśród podmiotów zrównanych w prawach z organizacjami pozarządowymi pełnią społeczne podmioty wyznaniowe, a są to: jednostki kościelne lub wyznaniowe będące placówkami i świadczące usługi społeczne (np. szkoły katolickie, domy pomocy społecznej) oraz organizacje członkowskie (np. Akcja Katolicka, Bractwo Młodzieży Prawosławnej). Zgodnie z metodologią rachunków narodowych do NPISH klasyfikują się również kościoły i związki wyznaniowe, które zgodnie z polskim porządkiem prawnym są odrębne od zbiorowości organizacji pozarządowych.

The satellite account methodology makes it possible to combine all entities that meet the definitions above into a new sector, independent of the existing institutional sectors that are in standard use in the System of National Accounts. It also enables the calculation of the main accounting items for this new sector, which are used to characterize the 5 standard institutional sectors.

According to the Polish legal system, non-profit organizations include non-governmental organizations and entities equal to them in rights¹⁷.

A non-governmental organization (NGOs) – is a legal entity or an organizational unit without legal personality, which is granted legal capacity by a separate act and which meets the following conditions:

- 1) it is not a unit of the public finance sector as defined in the Public Finance Act or an enterprise, research institution, bank or commercial law company that is a state- or local-government-owned legal entity;
- 2) it does not operate for profit.

Among NGOs, the following types of entities can be distinguished:

- associations and similar social organizations,
- foundations,
- business and professional associations,
- employers' organizations,
- trade unions,
- political parties.

The main role among the entities that have equal rights to NGOs is played by social religious entities, including church or religious entities that are establishments and provide social services (e.g. Catholic schools, social welfare homes) and member organizations (e.g. Catholic Action, Brotherhood of Orthodox Youth). Per the national accounts methodology, churches and religious associations, which according to the Polish legal order are separate from the category of NGOs, are also classified as NPISH.

¹⁷ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2003 nr 96 poz. 873, ze zm.).

¹⁷ The Act of 24 April 2003 on public benefit activity and volunteer work (Dz.U. 2003 No 96, item 873, as amended).

Tablica 6.1. Rodzaje organizacji non-profit w Polsce
 Table 6.1. Types of non-profit organizations in Poland

Forma prawna Legal form	Szczegółowy rodzaj podmiotów Detailed type of entities	Definicja Definition
Stowarzyszenia ^a Associations ^a		Stowarzyszenie to dobrowolne, samorządne, trwałe zrzeszenie osób mające charakter niezarobkowy, samodzielnie określające swoje cele, programy działania i struktury organizacyjne oraz opierające swą działalność na pracy społecznej swych członków. W RSGS uwzględniane są wyłącznie stowarzyszenia posiadające osobowość prawną (stowarzyszenia rejestrowe). Voluntary, self-governing, permanent non-profit association of people, independently determining its objectives, action programmes and organizational structures, and basing its activities on the social work of its members. Only associations with legal personality (register associations) are included in the SESA.
	Ochotnicze straże pożarne ^b Volunteer fire brigades ^b	Rodzaj stowarzyszenia; zrzeszające ochotników jednostki umundurowane, wyposażone w specjalistyczny sprzęt, funkcjonujące w oparciu o przepisy ustawy Prawo o stowarzyszeniach oraz ustawy o ochronie przeciwpożarowej. A type of association; uniformed units associating volunteers, equipped with specialized equipment, operating under the provisions of the Act on Associations and the Act on Fire Protection.
	Stowarzyszenie sportowe Sports association	Zbiorowość realizująca cele i zadania w zakresie sportu, w skład której wchodzi: kluby sportowe, w tym uczniowskie kluby sportowe oraz związki sportowe, działające w formie stowarzyszenia. Kluby sportowe – podstawowe jednostki organizacyjne realizujące cele i zadania w zakresie sportu. Związki sportowe to stowarzyszenia lub związki stowarzyszeń zrzeszające co najmniej 3 kluby sportowe. A group implementing goals and tasks in the field of sport, consisting of sports clubs, including student sports clubs and sports associations unions, operating in the form of an association. Sports clubs – basic organizational units implementing goals and tasks in the field of sports. Sports associations' unions are associations or groups of associations that include at least 3 sports clubs.
Podobne organizacje społeczne Similar social organizations		Inne organizacje społeczne, mające osobowość prawną podobną do stowarzyszeń podmioty, do których w pewnych zakresach stosuje się Prawo o stowarzyszeniach, lecz ich funkcjonowanie regulują odrębne ustawy. Należą do nich m.in. Polski Czerwony Krzyż, Polski Związek Działkowców, Polski Związek Łowiecki i koła łowieckie. Other social organizations with legal personality and entities similar to associations, to which the Act on Associations applies to a certain extent, but their functioning is regulated by separate acts e.g. Polish Red Cross, Polish Allotment Owners Association, Polish Hunting Association and hunting clubs.
	Koła łowieckie ^c Hunting clubs ^c	Podstawowe jednostki organizacyjne Polskiego Związku Łowieckiego (PZŁ) realizujące cele i zadania w zakresie łowiectwa. Nabywają osobowość prawną z dniem nabycia członkostwa w PZŁ. The basic organizational units of the Polish Hunting Association (PZŁ), realizing goals and tasks in the field of hunting. They acquire legal personhood on the day of acquiring PZŁ membership.

a Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. 1989 nr 20 poz. 104, ze zm.).

a The Act of 7 April 1989 - Law on Associations (Dz.U. 1989 No 20, item 104, as amended).

b Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. 1991 nr 81 poz. 351, ze zm.).

b The Act of 24 August 1991 on fire protection (Dz.U. 1991 No 81, item. 351, as amended).

c Ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (Dz.U. 1995 nr 147 poz. 713, ze zm.).

c The Act of 13 October 1995 – Hunting Law (Dz.U. 1995 No 147, item 713, as amended).

Tablica 6.1. Rodzaje organizacji non-profit w Polsce (cd.)
 Table 6.1. Types of non-profit organizations in Poland (cont.)

Forma prawna Legal form	Szczegółowy rodzaj podmiotów Detailed type of entities	Definicja Definition
Fundacje ^d Foundations ^d		<p>Organizacje pozarządowe ustanowione przez fundatora, którym mogą być osoby fizyczne bądź prawne, dla realizacji celów społecznych lub gospodarczo użytecznych, zgodnych z podstawowymi interesami państwa, w szczególności w sferze ochrony zdrowia, rozwoju gospodarki i nauki, oświaty i wychowania, kultury i sztuki, opieki i pomocy społecznej, ochrony środowiska oraz opieki nad zabytkami.</p> <p>The non-governmental organizations established by a founder, which may be a natural or legal person, to pursue social or economically useful goals, consistent with the fundamental interests of the state, in particular in the sphere of health protection, development of economy and science, education and upbringing, culture and art, social care and assistance, environmental protection and protection of monuments.</p>
Samorząd zawodowy i gospodarczy Business and professional associations	Fundacje Skarbu Państwa State Treasury Foundations	<p>Fundacje, których fundatorami są Skarb Państwa lub jednostki sektora finansów publicznych.</p> <p>Foundations whose founders are the State Treasury or public finance sector entities.</p>
	Samorząd rolniczy ^e Farming associations ^e	<p>To społeczno-zawodowe i gospodarcze organizacje rolników, w skład których wchodzi: kółka rolnicze, rolnicze zrzeszenia branżowe, związki rolniczych zrzeszeń branżowych, izby rolnicze, związki rolników, kółek i organizacji rolniczych.</p> <p>Social, professional and economic farmers' organizations, including farmers' cooperative associations, agricultural trade associations, unions of agricultural trade associations, chambers of agriculture, and unions of farmers, agricultural associations and organizations.</p>
	Samorząd gospodarczy ^f Business associations ^f	<p>Dobrowolne zrzeszenie przedsiębiorców reprezentujące interesy gospodarcze zrzeszonych w nich podmiotów, działające na rzecz przedsiębiorców, w szczególności w kontaktach z organami władzy państwowej.</p> <p>Voluntary associations of entrepreneurs representing the economic interests of their affiliated entities, acting on behalf of entrepreneurs, particularly in contacts with state authorities.</p>
	Samorząd zawodowy ^g Professional associations ^g	<p>Zrzeszenie osób, których cechą wspólną jest wykonywanie danego zawodu. Zadaniem zrzeszenia jest w szczególności utrwalanie więzi środowiskowych, postaw zgodnych z zasadami etyki i godności zawodu, a także prowadzenie na rzecz członków działalności kulturalnej, oświatowej i socjalnej, zakładanie i prowadzenie kas oraz funduszy zapomogowo-pożyczkowych oraz reprezentowanie interesów członków wobec organów administracji państwowej.</p> <p>An association of persons whose common characteristic is practising a particular profession. The task of the association is, in particular, the consolidation of community ties, attitudes following the principles of ethics and dignity of the profession, as well as conducting cultural, educational and social activities for members, establishing and operating funds and relief and loan funds and representing the interests of members before state authorities.</p>

d Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz.U. 1984 nr 21 poz. 97, ze zm.).

d The Act of 6 April 1984 on foundations (Dz.U. 1984 No 21, item 97, as amended).

e Organizacje samorządu rolników, działające na podstawie Ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych (Dz.U. 1996 nr 1 poz. 3, ze zm.) i Ustawy z dnia 8 października 1982 r. o społeczno-zawodowych organizacjach rolników (Dz.U. 1982 nr 32 poz. 217, ze zm.).

e Farmer self-government organizations acting on the basis of the Act of 14 December 1995. on the Chambers of Agriculture (Dz.U. 1996 No 1, item 3, as amended) and the Act of 8 October 1982 on social and professional farmer organizations (Dz.U. 1982 No 32, item 217, as amended).

f Organizacje samorządu gospodarczego działające na podstawie Ustawy z dnia 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych (Dz.U. 1989 nr 35 poz. 195, ze zm.) i Ustawy z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (Dz.U. 1989 nr 17 poz. 92, ze zm.).

f Business association organizations acting on the basis of the Act of 30 May 1989. on Chambers of Commerce (Dz.U. 1989 No 35, item 195, as amended) and the Act of 22 March 1989 on crafts (Dz.U. 1989 No 17, item 92, as amended).

g Organizacje samorządu zawodowego niektórych przedsiębiorców działające na podstawie Ustawy z dnia 30 maja 1989 r. o samorządzie zawodowym niektórych podmiotów gospodarczych (Dz.U. 1989 nr 35 poz. 194, ze zm.), w tym w szczególności przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie transportu, handlu, gastronomii i usług oraz działające na mocy odrębnych ustaw, np. samorządy zawodów prawniczych, lekarskich.

g Professional association organizations of certain entrepreneurs acting on the basis of the Act of 30 May 1989 on professional associations of certain enterprises (Dz.U. 1989 No 35, item 194, as amended), particularly including entrepreneurs conducting activity in the field of transport, trade, catering and services, and acting under separate acts, e.g. associations of legal and medical professions.

Tablica 6.1. Rodzaje organizacji non-profit w Polsce (cd.)
 Table 6.1. Types of non-profit organizations in Poland (cont.)

Forma prawna Legal form	Szczegółowy rodzaj podmiotów Detailed type of entities	Definicja Definition
Organizacje pracodawców ^h Employers' organizations ^h	To samorządne i niezależne w swej działalności statutowej od administracji państwowej i samorządowej związki pracodawców, których celem jest obrona interesów i praw pracodawców wobec związków zawodowych, organów władzy i administracji. Self-governing associations of employers, independent in their statutory activity from state and local administration, whose aim is to defend the rights and interests of employers before trade unions, authorities and administration.	
Związki zawodowe ⁱ Trade unions ⁱ	Dobrowolne i samorządne organizacje ludzi pracy, powołane do reprezentowania i obrony ich praw, interesów zawodowych i socjalnych. Są niezależne w swojej działalności statutowej od pracodawców, administracji państwowej i samorządu terytorialnego oraz od innych organizacji. Voluntary and self-governing organizations of working people, established to represent and defend their rights, professional and social interests. In their statutory activities, they are independent of employers, state and local administration and other organizations.	
Partie polityczne ^j Political parties ^j	Dobrowolne organizacje, występujące pod określoną nazwą, stawiające sobie za cel udział w życiu publicznym poprzez wywieranie metodami demokratycznymi wpływu na kształtowanie polityki państwa lub sprawowanie władzy publicznej. Voluntary organizations, operating under a specific name, which aim is to participate in public life by exerting an influence on state policy-making or the exercise of public authority through democratic means.	

h Ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz.U. 1991 nr 55 poz. 235, ze zm.).

h The Act of 23 May 1991 on employers' organizations (Dz.U. 1991 No 55, item 235, as amended).

i Ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. 1991 nr 55 poz. 234, ze zm.).

i The Act of 23 May 1991 on trade unions (Dz.U. 1991 No 55, item 234, as amended).

j Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz.U. 1997 nr 98 poz. 604, ze zm.).

j The Act of 6 June 1997. on political parties (Dz.U. 1997 No 98, item 604, as amended).

Tablica 6.1. Rodzaje organizacji non-profit w Polsce (dok.)
 Table 6.1. Types of non-profit organizations in Poland (cont.)

Forma prawna Legal form	Szczegółowy rodzaj podmiotów Detailed type of entities	Definicja Definition
Kościoły i związki wyznaniowe Churches and religious associations	Parafie, zakony Parishes, convents	<p>Funkcjonujące na terenie Polski wspólnoty religijne, podlegające wpisowi do Rejestru kościołów lub innych związków wyznaniowych. Na podstawie tego wpisu uzyskują jako całość, osobowość prawną oraz korzystają z uprawnień^k. Kościół katolicki funkcjonuje w oparciu o szczegółowe przepisy^l, natomiast inne kościoły i związki wyznaniowe działają na podstawie odrębnych ustaw regulujących stosunek państwa do poszczególnych kościołów i wpisu do ww. rejestru.</p> <p>Religious communities operating in Poland, subject to entry in the Register of Churches and Other Religious Associations. Upon being entered into the register, they acquire legal personhood as a whole and exercise their rights^k. The Catholic Church operates based on specific regulations^l while other churches and religious associations operate based on separate laws regulating the relationship between the state and individual churches and the entry into the aforementioned register.</p>
	Społeczne podmioty wyznaniowe Faith-based charities	<p>Jednostki organizacyjne kościoła katolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych^m, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznegoⁿ (np. działalność służącą celom humanitarnym, charytatywno-opiekuńczym, naukowym i oświatowo-wychowawczym). Do takich podmiotów zaliczono np. Caritas Polska, czy Diakonię Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP. Wśród społecznych podmiotów wyznaniowych znalazły się też organizacje, które swoją podmiotowość prawną uzyskują jako wyznaniowe osoby prawne (takie jak: szkoły, przedszkola, hospicja prowadzone przez podmioty wyznaniowe).</p> <p>Organizational units of the Catholic Church and other churches and religious associations^m, if their statutory goals include conducting public benefit activityⁿ (e.g. activities serving humanitarian, charitable and welfare, scientific and educational purposes). Such entities include, for example, Caritas Polska or the Diaconia of the Evangelical Church of the Augsburg Confession in Poland. Faith-based charities also include organizations that obtain their legal entity as religious legal entities (such as schools, kindergartens, and hospices run by religious entities).</p>

k Na podstawie Ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz.U. 1989 nr 29, poz. 155, ze zm.).

k Under the Act of 17 May 1989 on guarantees of freedom of conscience and religion (Dz.U. 1989 No 29, item 155, as amended).

l Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską podpisany 28 lipca 1993 r. i ratyfikowany 23 lutego 1998 r. oraz Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 1989 nr 29 poz. 154, ze zm.).

l Concordat between the Holy See and the Republic of Poland signed on 28 July 1993. and ratified on 23 February 1998. and the Act of 17 May 1989 on the relationship between the State and the Catholic Church in the Republic of Poland (Dz.U. 1989 No 29, item 154, as amended).

m Funkcjonujące w oparciu o przepisy normujące stosunek państwa do danego kościoła, związku wyznaniowego lub Ustawę z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz.U. 1989 nr 29 poz. 155, ze zm.).

m Entities functioning on the basis of regulations governing the relationship between the state and a given church or religious association or the Act of 17 May 1989 on guarantees of freedom of conscience and religion (Dz.U. 1989 No 29, item 155, as amended).

n Zadania wymienione w art. 4. Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2003 nr 96 poz. 873, ze zm.).

n The tasks listed in Art. 4. of the Act of 24 April 2003 on public benefit activities and volunteer work (Dz.U. 2003 No 96, item 873, as amended).

Szczególnym typem organizacji w polskim porządku prawnym są **organizacje pożytku publicznego**¹⁸, czyli organizacje pozarządowe lub jednostki z nimi zrównane w prawach, o statusie „organizacji pożytku publicznego” (OPP) przyznany przez sąd. Organizacja taka prowadzi działalność pożytku publicznego i może korzystać ze zwolnień podatkowych oraz przywilejów na zasadach wskazanych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie¹⁹, m.in. z pozyskiwania od podatników 1% podatku dochodowego od osób fizycznych. Działalność organizacji pożytku publicznego jest związana z realizacją określonych zadań, które wynikają z misji zapisanej w statucie. Zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego pieniądze pochodzące z 1% PIT mogą być przez OPP wydawane tylko na jej działalność pożytku publicznego. Posiadanie statusu OPP to nie tylko przywileje, ale także wynikające z tego dodatkowe obowiązki, m.in. coroczny obowiązek sprawozdawczy, obowiązek informowania o dysponowaniu środkami z 1% PIT i specjalne wymogi księgowość.

Wymienione organizacje non-profit stanowiły sektor liczący w 2018 r. 101,2 tys. podmiotów. Zdecydowana większość z nich tworzy sektor instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych (NPISH – S15). Część z nich, w oparciu o metodologię ESA²⁰, jest przeklasyfikowywana do innych sektorów instytucjonalnych i tak: fundacje skarbu państwa oraz ochotnicze straże pożarne (w zakresie transakcji dotyczących sektora instytucji rządowych i samorządowych) zaliczane są do sektora instytucji rządowych i samorządowych (S13), organizacje samorządu gospodarczego, zawodowego i pracodawców ze względu na działania na rzecz przedsiębiorstw – do sektora przedsiębiorstw niefinansowych (S11), z kolei kilka jednostek (np. Związek Banków Polskich) – do sektora instytucji finansowych (S12). Wśród pozostałych jednostek przeprowadzany jest tzw. test rynkowości i te podmioty, które w co najmniej dwóch kolejnych obserwacjach ponad 50% kosztów swojej działalności pokrywają z przychodów o charakterze rynkowym, również klasyfikowane są do sektora przedsiębiorstw niefinansowych.

A special type of organization in the Polish legal system are the **public benefit organizations**, i.e. non-governmental organizations or entities equal in rights to them, with the status of “public benefit organization” (PBO) granted by the court.¹⁸ Such an organization conducts public benefit activity and may benefit from tax exemptions and privileges according to the rules outlined in the Act on Public Benefit Activity and volunteer work, among others from¹⁹ obtaining donations in the form of 1% of the income tax from personal income tax payers. The activity of a public benefit organization is related to the implementation of specific tasks that result from their mission included in their bylaws. According to the Law on Public Benefit Activities, the 1% tax donation can be spent by PBOs only on their public benefit activities. Having the status of a PBO is not only a privilege, but also entails additional obligations, such as annual reporting, the obligation to inform about the use of funds from the 1% of the personal income tax and special accounting requirements.

In 2018, the non-profit organizations discussed above formed a sector that included 101.2 thousand entities, with the vast majority making up the household non-profit sector (NPISH - S15). Some of them, based on ESA methodology²⁰, are being reclassified to other institutional sectors, and so: foundations of the State Treasury and volunteer fire brigades (as far as transactions with central and local government are concerned) are classified in the government and self-government institutions sector (S13), business and professional association and employers' organizations, due to their activities in favour of enterprises – in the non-financial corporations sector (S11); in turn, some units (e.g. Polish Bank Association) – in the financial corporations sector (S12). Among the remaining units, a so called marketability test is conducted and entities that covered more than 50% of their costs of operations with marketable income in at least 2 consecutive observations are also classified in the non-financial corporations sector.

18 Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2003 nr 96 poz. 873, ze zm.).

19 GUS, Organizacje non-profit: stowarzyszenia, fundacje, samorząd gospodarczy i zawodowy oraz społeczne jednostki wyznaniowe. Zeszyt metodologiczny, Kraków, Warszawa 2019, s. 24.

20 ESA – European System of Accounts, standard metodologiczny w krajach członkowskich Unii Europejskiej stosowany do wyznaczania PKB i innych transakcji oraz pozycji bilansujących. Aktualnie obowiązujący standard to ESA 2010, której podstawę i źródło procedur do kalkulacji stanowi SNA 2008 (System of National Accounts, System Rachunków Narodowych). ESA 2010 jest uregulowana prawnie przez Rozporządzenie 549/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w UE.

18 The Act of 24 April 2003 on public benefit activities and volunteer work (Dz.U. 2003 No 96, item 873, as amended).

19 Statistics Poland, 2019, Non-profit organizations: associations, foundations, business and professional associations, and faith-based charities. A methodological notebook, Cracow, Warsaw, p. 24.

20 ESA – European System of Accounts, a methodological standard in European Union Member States used to determine GDP and other transactions and balancing items. The current standard is ESA 2010, whose basis and source of procedures for calculation is SNA 2008 (System of National Accounts). ESA 2010 is legally regulated by Regulation (EU) No 549/2013 of the European Parliament and of the Council of 21 May 2013 on the European system of national and regional accounts in the European Union.

Tablica 6.2. Usytuowanie organizacji non-profit w sektorach instytucjonalnych rachunków narodowych
Table 6.2. Positioning of non-profit organizations in the institutional sectors of the national accounts

Rodzaje podmiotów Types of entities	Sektory instytucjonalne rachunków narodowych Institutional sectors of national accounts			
	Przedsiębiorstwa niefinansowe (S11) Non-financial corporations (S11)	Instytucje finansowe (S12) Financial corporations (S12)	Instytucje rządowe i samorządowe (S13) Government and self-government institutions (S13)	Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych (S15) Non-profit institutions serving households (S15)
Fundacje Foundations	X		X	X
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne Associations and similar social organizations	X	X	X	X
Organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego Business and professional association	X	X		
Organizacje pracodawców Employers' organizations	X			
Partie polityczne Political parties				X
Związki zawodowe Trade unions				X
Kościoły i związki wyznaniowe, w tym społeczne podmioty wyznaniowe Churches and religious associations, of which faith based charities				X

6.1.2. Podsektor spółdzielni i TUW

Podmioty klasyfikowane do tego podsektora w Podręczniku ONZ nazywane są podmiotami pokrewnymi, które rekomenduje się włączać do rachunków satelitarnych gospodarki społecznej. Różnią się one tym od organizacji non-profit, że mogą dzielić część zysku pomiędzy swoich założycieli, jednostki kontrolujące lub finansujące, o ile dystrybucja takiego zysku jest "znacząco ograniczona". To ograniczenie jest spójne z zasadą, że nadrzędnym celem takich podmiotów jest służba dobru publicznemu, a nie wytwarzanie przychodu czy zysku dla jednostek, które je założyły, kontrolują bądź finansują (SNA 2008, pkt. 4.8 i 4.22).

W zakresie zainteresowań znaleźć się powinny przede wszystkim spółdzielnie, towarzystwa pomocy wzajemnej oraz spółki, w których zysk nie jest dzielony między udziałowców albo jest dzielony w ograniczonym zakresie.

Zgodnie z dążeniem do zachowania modułowego, unikalnego i odrębnego od rachunków narodowych charakteru rachunku satelitarnego gospodarki społecznej, zalecane w podręczniku jest podjęcie dodatkowego kroku w celu

6.1.2. Cooperatives and mutuals sub-sector

The entities classified in this subsector are called related institutions in the UN Handbook and are recommended for inclusion in satellite accounts of the social economy. They differ from non-profit organizations is that they may distribute a portion of the profit to their founders, controlling or funding entities, as long as the distribution of such profit is "substantially limited". This limitation is consistent with the principle that the primary purpose of such entities is to serve the public good and not to produce revenue or profit for the entities that founded, control or fund them (SNA 2008, para. 4.8 and 4.22).

The scope of interest should primarily include cooperatives, mutuals and companies in which profits are not distributed to shareholders or are distributed to a limited extent.

In keeping with the desire to keep the social economy satellite account modular, unique, and separate from the national accounts, an additional step is recommended in the UN Handbook – to separate cooperatives and mutuals from other

oddzielenia spółdzielni i towarzystw pomocy wzajemnej od innych producentów rynkowych i przedsiębiorstw, które w systemie rachunków narodowych są prezentowane łącznie z instytucjami komercyjnymi.

Podmioty gospodarki społecznej powinny być zobowiązane, zarówno na mocy przepisów prawa, wewnętrznych uregulowań lub społecznie uznanych zwyczajów, do zatrzymywania całości lub znacznej części zysków lub nadwyżek generowanych w związku z prowadzoną przez nie działalnością produkcyjną, nie natomiast do ich podziału pomiędzy inwestorów lub udziałowców. To założenie odróżnia je od przedsiębiorstw komercyjnych. Przedsiębiorstwa społeczne i inne podmioty sektora gospodarki społecznej mogą zachować nadwyżkę w danym roku, niemniej jednak, całość kwoty lub jej część musi zostać przekazana lub reinwestowana w celu realizacji misji instytucji, nie natomiast podzielona pomiędzy dyrektorów, założycieli, udziałowców czy zarząd.

Spółdzielnie, które dystrybuują całość lub większość swojej nadwyżki wśród członków, mogą nadal wchodzić w zakres sektora gospodarki społecznej, ale tylko wtedy, gdy taka dystrybucja jest centralną częścią społecznego celu organizacji służącego obniżeniu kosztów ponoszonych przez członków.

Wśród podmiotów pokrewnych wyróżnia się: spółdzielnie, towarzystwa pomocy wzajemnej oraz przedsiębiorstwa społeczne.

Według podręcznika ONZ spółdzielnie, towarzystwa pomocy wzajemnej i przedsiębiorstwa społeczne mają cechę wspólną, która odróżnia je od organizacji non-profit – mogą one w ograniczonym zakresie dokonywać podziału zysków. Kolejną kluczową cechą wspólną spółdzielni i towarzystw pomocy wzajemnej jest możliwość dokonywania podziału zysków na podstawie działalności członków, ale nie w oparciu o wpłacone składki lub zainwestowany kapitał (SNA 2008, pkt. 4.41).

Spółdzielnie²¹ w polskim porządku prawnym są to dobrowolne zrzeszenia nieograniczonej liczby osób, o zmiennym składzie osobowym i zmiennym funduszu udziałowym, które w interesie swoich członków prowadzą wspólną działalność gospodarczą. Spółdzielnie mogą również prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków i ich środowiska.

market producers and enterprises that are combined with commercial institutions in the system of national accounts.

Social economy entities should be required, whether by law, internal regulation or socially recognized custom, to retain all or a significant portion of the profits or surpluses generated by their productive activities, rather than distribute them to investors or shareholders. This sets them apart from commercial enterprises. Social enterprises and other entities in the social economy sector may retain a surplus in a given year; however, all or a portion of the amount must be donated or reinvested to further the mission of the institution, not distributed to directors, founders, shareholders or management.

Cooperatives that distribute all or most of their surplus to members may still fall within the TSE sector, but only if such distribution is a central part of the organization's social purpose to reduce costs to members.

Related institutions include cooperatives, mutuals and social enterprises.

According to the UN Handbook, cooperatives, mutuals, and social enterprises have a common feature that distinguishes them from non-profit organizations – they can distribute profits to a limited extent. Another key common feature of cooperatives and mutuals is the ability to distribute profits based on members' activities, but not on contributions paid or capital invested (SNA 2008, sec. 4.41).

Cooperatives²¹ – in the Polish legal system, they are voluntary associations with an unlimited number of members, with variable personal composition and variable share fund, which carry out common economic activity in the interest of their members. Cooperatives may also conduct social, educational and cultural activities for the benefit of their members and their community.

21 Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz.U. 1982 nr 30 poz. 210, ze zm.).

21 The Act of 16 September 1982 – Cooperative Law (Dz.U. 1982 No 30, item 210, as amended).

Tablica 6.3. Rodzaje spółdzielni w Polsce
 Table 6.3. Types of cooperatives in Poland

Rodzaj spółdzielni Type of cooperative	Definicja Definition
Spółdzielnie socjalne ^a Social cooperatives ^a	<p>Przedmiotem działalności tych spółdzielni jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków. Działają na rzecz społecznej i zawodowej reintegracji członków, a działania te są wykonywane w ramach prowadzonej przez spółdzielnię działalności gospodarczej.</p> <p>Zakłada się, że praca w spółdzielni dla osób zagrożonych marginalizacją stanowi szansę na aktywizację zawodową i podniesienie kompetencji, a także na integrację społeczną. Ponadto spółdzielnie socjalne mogą prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków oraz ich środowiska lokalnego. Dodatkowo są zrównane w prawach z organizacjami pozarządowymi, a więc mogą prowadzić działalność społecznie użyteczną w sferze zadań publicznych.</p> <p>Nadwyżka bilansowa w tego typu spółdzielniach nie może podlegać podziałowi pomiędzy członków, w szczególności nie może być przeznaczona na zwiększenie funduszu udziałowego, jak również nie może być przeznaczona na oprocentowanie udziałów.</p> <p>Jest to najnowszy rodzaj działalności spółdzielczej w Polsce.</p> <p>Liczba aktywnych spółdzielni socjalnych w 2017 r. wyniosła 0,8 tys. Liczba spółdzielni socjalnych rośnie, ale z reguły są to małe podmioty – przeciętnie posiadały 7 pracowników.</p> <p>The principal business of these cooperatives is operating a joint venture based on the personal labour of the members. They work for the social and professional reintegration of their members, and these activities are carried out as part of the cooperatives' economic activities.</p> <p>It is assumed that working at a cooperative is an opportunity for professional activation and improvement of skills, as well as social integration for people at risk of marginalization. Social cooperatives may also conduct social, educational and cultural activities for the benefit of their members and their local community. Additionally, they have equal rights with NGOs, so they can carry out socially useful activities in the sphere of public tasks.</p> <p>The balance sheet surplus in such cooperatives cannot be distributed among the members, in particular, it cannot be used to increase the share fund, nor can it be used to pay interest on shares.</p> <p>It is the newest type of cooperative in Poland.</p> <p>The number of active social cooperatives in 2017 amounted to 0.8 thousand. The number of social cooperatives is growing, but they are generally small entities with an average of 7 employees.</p>
Spółdzielnie pracy ^b Work cooperatives ^b	<p>Przedmiotem gospodarczej działalności jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków. Spółdzielnia i członek spółdzielni mają obowiązek pozostawania ze sobą w stosunku pracy.</p> <p>W 2017 r. funkcjonowało 0,4 tys. spółdzielni pracy, a przeciętna liczba ich pracowników wyniosła 33 osoby. Zaobserwowano, że od kilku lat dobrze prosperujące spółdzielnie pracy przekształcają się w spółki, co powoduje kurczenie się tej grupy.</p> <p>Work cooperatives' principal business activity is operating a joint venture based on the personal labour of the members. The cooperative and the cooperative members must have an employment relationship with each other.</p> <p>In 2017, there were 0.4 thousand work cooperatives, each hiring an average of 33 people. It has been observed that thriving work cooperatives have been converting to companies for several years, resulting in the shrinkage of this group.</p>

a Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz.U. 2006 nr 94 poz. 651, ze zm.).

a The Act of 27 April 2006 on social cooperatives (Dz.U. 2006 No 94, item 651, as amended).

b Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz.U. 1982 nr 30 poz. 210, ze zm.).

b The Act of 16 September 1982 – Cooperative Law (Dz.U. 1982 No 30, item 210, as amended).

Tablica 6.3. Rodzaje spółdzielni w Polsce (dok.)
 Table 6.3. Types of cooperatives in Poland (cont.)

Rodzaj spółdzielni Type of cooperative	Definicja Definition
Spółdzielnie inwalidów i niewidomych ^c Cooperatives of the disabled and the blind ^c	<p>Przedmiotem ich działalności jest zawodowa i społeczna rehabilitacja inwalidów i niewidomych przez pracę w prowadzonym wspólnie przedsiębiorstwie.</p> <p>W 2017 r. funkcjonowało prawie 0,1 tys. spółdzielni inwalidów i niewidomych. Jest to tradycyjny typ spółdzielni. Ich liczba po zmianach ustroju gospodarczego w Polsce, od lat 90 XX wieku, istotnie się kurczy. Jednak średnia liczba pracowników tego typu spółdzielni kształtowała się w 2017 r. na relatywnie wysokim poziomie – 122 osób.</p> <p>The subject of their activity is professional and social rehabilitation of the disabled and the blind through work in jointly run enterprises.</p> <p>In 2017, there were less than 0.1 thousand of such cooperatives. It is a traditional type of cooperatives. Its number, after changes in the economic system of Poland, has been significantly decreasing since the 1990s. However, in 2017 the average number of employees at such cooperatives was at a relatively high level of 122 people.</p>
Spółdzielnie mieszkaniowe ^d Housing cooperatives ^d	<p>Celem działalności tych spółdzielni jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych i innych potrzeb członków oraz ich rodzin, przez dostarczanie członkom samodzielnych lokali mieszkalnych lub domów jednorodzinnych, a także lokali o innym przeznaczeniu. Liczne nowelizacje ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych w ostatnich latach spowodowały znaczne ograniczenia w prawach członków na rzecz zarządów spółdzielni.</p> <p>Their purpose is to satisfy the housing and other needs of their members and their families by providing them with independent living quarters or single-family houses, as well as quarters for other purposes. Numerous amendments to the Act on housing cooperatives in recent years have resulted in significant restrictions on the members' rights for the benefit of cooperative boards.</p>
Banki spółdzielcze Cooperative banks	<p>Spółdzielnie te uprawnione są do wykonywania czynności bankowych obciążających ryzykiem środki powierzone pod jakimkolwiek tytułem zwrotnym. Założycielami banku spółdzielczego mogą być tylko osoby fizyczne w liczbie wymaganej dla założenia spółdzielni, określonej ustawą Prawo spółdzielcze (tj. min. 10 osób). Funkcjonują w oparciu o ustawy: Prawo bankowe i Prawo spółdzielcze oraz ustawę o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających.</p> <p>Cooperatives authorized to engage in banking activities that burden funds entrusted with risk, subject to repayment. The founders of a cooperative bank may only be natural persons in the number required for the establishment of a cooperative as defined by the Cooperative Law (i.e. at least 10 people). Operating under the Banking Law, Cooperative Law and the Act on Cooperative Banks, their Associations and Associating Banks.</p>
Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe (SKOK) Savings and Credit Unions (SKOK)	<p>Instytucje finansowe (spółdzielnie) świadczące usługi wyłącznie dla swoich członków, m. in. w zakresie udzielania pożyczek i kredytów, przyjmowania depozytów oraz prowadzenia rozliczeń finansowych. Nadwyżka finansowa uzyskana w wyniku działalności jest przekazywana na zwiększenie funduszu zasobowego. Funkcjonują w oparciu o ustawy: o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych oraz Prawo spółdzielcze.</p> <p>Financial institutions (cooperatives) that provide services exclusively to their members, among others, in making loans and advances, accepting deposits and conducting financial settlements. The financial surplus generated by the business activity is transferred to increase the current reserves. Operate based on such acts as the Act on savings and credit unions and the Cooperative Law.</p>
Pozostałe spółdzielnie Other cooperatives	<p>Ponadto w oparciu o Prawo spółdzielcze funkcjonują w Polsce następujące rodzaje spółdzielni: Spółdzielnie Kółek Rolniczych, Spółdzielcze Grupy Producentów Rolnych, Rolnicze Spółdzielnie Produkcyjne, Spółdzielczość Gminna „Samopomoc Chłopska”, Spółdzielczość Mleczarska, Spółdzielczość Spożywców „SPOŁEM”, Cepelia.</p> <p>Additionally, the following types of cooperatives operate in Poland based on the Cooperative Law: Farmers' Association Cooperatives, Agricultural Producer Cooperative Groups, Agricultural Production Cooperatives, "Farmers' Self-Help" Communal Cooperatives, Dairy Cooperatives, "SPOŁEM" Consumer Cooperative, Cepelia.</p>

c Ibidem.

c Ibidem.

d Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz.U. 2001 nr 4 poz. 27, ze zm.).

d The Act of 15 December 2000 on housing cooperatives (Dz.U. 2001 No 4, item 27, as amended).

W rachunkach narodowych spółdzielnie klasyfikowane są do sektora przedsiębiorstw niefinansowych (S11), z wyjątkiem banków spółdzielczych i SKOK, które trafiają do sektora instytucji finansowych (S12). Dodatkowo w polskich rachunkach narodowych dla spółdzielni zaliczanych do sektora przedsiębiorstw niefinansowych opracowywane są oddzielne szacunki. Grupowanie to zawiera jednak wyłącznie podmioty większe, zatrudniające powyżej 9 osób. Wynika to z reprezentacyjnego charakteru badania małych podmiotów i w konsekwencji braku możliwości odseparowywania mniejszych spółdzielni od pozostałych przedsiębiorstw. Natomiast dane dla banków spółdzielczych i SKOK w systemie rachunków narodowych nie są wyodrębniane od komercyjnych instytucji finansowych, dane w ich zakresie są pozyskiwane ze źródeł administracyjnych i przetwarzane w formie zagregowanej.

W Polsce funkcjonuje program rządowy pt. „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 r. Ekonomia solidarności społecznej”²², który określa, że do sektora gospodarki społecznej spośród wymienionych w Tablicy 6.3 spółdzielni zalicza się: spółdzielnie socjalne, spółdzielnie pracy oraz spółdzielnie inwalidów i niewidomych, ze względu na ich ważną funkcję zatrudnieniową. W związku z potrzebą monitorowania rozwoju sektora ekonomii społecznej, w 2017 r. zostało wdrożone pilotażowe badanie statystyczne, gromadzące dane na temat potencjału tych wybranych rodzajów spółdzielni.

Jedynym rodzajem funkcjonujących w Polsce towarzystw pomocy wzajemnej są **towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych (TUW)**. Są to zakłady ubezpieczeń, który ubezpieczają swoich członków na zasadzie wzajemności. Tworzone są w celu zaspokojenia potrzeb udziałowców, a nie dla zysków. Nadwyżka roczna w TUW może być przeznaczana na spłatę kapitału zakładowego albo na zwiększenie kapitałów własnych i funduszy członkowskich tworzonych w tym towarzystwie.

Towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych spełniają wszystkie kryteria podmiotów gospodarki społecznej.

Działalność TUW opiera się na zasadzie wzajemności polegającej na²³:

- połączeniu praw wynikających z umów ubezpieczenia oraz praw członkowskich,
- świadczeniu ochrony ubezpieczeniowej członkom towarzystwa,
- eliminacji nastawienia na zysk,
- współdecydowania członków o losie towarzystwa.

22 MRiPS, DES, Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku, https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/download/files/EKONOMIA_SPOLECZNA/KPRES.pdf (dostęp 16.04.2021)

23 K. Policha, Charakterystyka organizacyjno-prawna przedsiębiorstw ubezpieczeniowych w Podstawy ubezpieczeń, t. 3, Wyd. Monkwicz J. Poltekst, Warszawa 2003, s. 26.

In national accounts, cooperatives are classified in the sector of non-financial corporations (S11), except for cooperative banks and credit unions, which go to the sector of financial corporations (S12). Additionally, separate estimates are prepared in Polish national accounts for cooperatives included in the non-financial enterprise sector. However, this grouping includes only larger entities employing more than 9 people. This is due to the representative nature of the study of small entities and, as a consequence, the inability to separate smaller cooperatives from other enterprises. On the other hand, data for cooperative banks and credit unions in the national accounts system are not separated from commercial financial institutions, data in their scope are obtained from administrative sources and processed in an aggregated form.

In Poland, there is a government programme called “National Programme for Social Economy Development until 2023. Social Solidarity Economy”²², which specifies that the social economy sector from among cooperatives listed in Table 6.3 includes: social cooperatives, work cooperatives and cooperatives of disabled and the blind, due to their important employment function. Due to the need to monitor the development of the social economy sector, a pilot statistical survey was implemented in 2017 to collect data on their potential.

The only type of mutuals operating in Poland is **mutual insurance company (TUW)**. They are insurance companies that insure their members on a mutual basis. They are created to meet the needs of their shareholders rather than for profit. They may use the annual surplus to repay the share capital or to increase the equity and the society’s membership funds.

Mutuals meet all the criteria of social economy entities.

The activity of mutuals is based on the principle of reciprocity consisting of²³:

- the combination of rights resulting from insurance contracts and membership rights,
- providing insurance coverage to society members,
- elimination of for-profit attitude,
- member co-deciding about the society’s actions.

22 Ministry of Family and Social Policy, 2019, Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku, Ministry of Family and Social Policy, Department of Social Economy, Warsaw https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/download/files/EKONOMIA_SPOLECZNA/KPRES.pdf (access: April 16, 2021).

23 Policha K., 2003, Charakterystyka organizacyjno-prawna przedsiębiorstw ubezpieczeniowych in Podstawy ubezpieczeń, vol. III, Monkwicz J. Poltekst, Warsaw, p.26.

Konsekwencją zasady wzajemności w TUV jest prowadzenie działalności gospodarczej nienastawionej na zysk. To oznacza, że zysk (zwany nadwyżką bilansową) nie jest celem głównym działalności towarzystwa, lecz jest środkiem zaspokojenia potrzeb jego członków w zakresie zapewnienia ochrony ubezpieczeniowej, poprzez lepsze dopasowanie oferty ubezpieczeniowej do specyficznych wymogów członków w tym zakresie lub zapewnienie typowej ochrony ubezpieczeniowej członkom na korzystniejszych cenowo warunkach niż konkurencji²⁴.

TUV są szczególnym rodzajem zakładów ubezpieczeń, których celem jest ochrona (ubezpieczenie) swoich członków na zasadzie wzajemności. Towarzystwa takie mogą być zakładane zarówno przez osoby fizyczne, jak i prawne, w celu wzajemnego ich ubezpieczenia się w zakresie szkód majątkowych lub w zakresie ubezpieczeń na życie.

TUV w systemie rachunków narodowych klasyfikowane są do sektora przedsiębiorstw finansowych (S12).

Trzecim typem podmiotów zgodnie z podręcznikiem ONZ rozważanym jako potencjalne podmioty pokrewne są przedsiębiorstwa społeczne.

Zgodnie z międzynarodową metodologią rachunku satelitarne przedsiębiorstwa społeczne stanowią mniej wyraźną grupę przedsiębiorstw niż spółdzielnie. Grupa tych podmiotów prowadzi działalność ważną społecznie, dlatego w różnych krajach utworzono specjalne kategorie prawne dla tego rodzaju przedsiębiorstw, takie jak *benefit corporations* (w Polsce nie występują), przedsiębiorstwa o ograniczonym zysku, spółki nieaktywne, organizacje pożytku społecznego (*community benefit corporations*) lub inne podmioty o podobnym statusie prawnym lub administracyjnym. W literaturze wspomina się, że przedsiębiorstwami mogą być także podmioty jak warsztaty terapii zajęciowej (occupational therapy workshops) oraz inne formy integracji poprzez pracę osób niepełnosprawnych, jak i innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W Polsce przedsiębiorstwo społeczne nie jest jednak odrębną formą prawną, rodzajem podmiotu, a czymś na kształt dodatkowej cechy podmiotu, podobnie jest status organizacji pożytku publicznego.

Przedsiębiorstwa społeczne²⁵ to status, który mogą uzyskać podmioty ekonomii społecznej prowadzące działalność gospodarczą lub odpłatną pożytku publicznego, aktywizujące zawodowo osoby trudno zatrudnialne, nie prywatyzujące zysku lub nadwyżki bilansowej i zarządzane w sposób party-

The consequence of the principle of reciprocity in a mutual society is that it is a not-for-profit business. This means that profit (called balance sheet surplus) is not the main purpose of the society's business but a means of meeting the needs of its members to provide insurance coverage, either by better tailoring its insurance offerings to members' specific requirements in this regard or by providing typical insurance coverage to members on more affordable terms than competitors.²⁴

TUV are special kind of insurance companies that secure (insure) their members on a mutual basis. Such societies can be established by both individuals and legal entities to provide each other with life or property insurance.

In the system of national accounts, mutuals are classified in the financial corporations sector (S12).

According to the UN Handbook, the third type of entities considered as potentially related institutions are social enterprises.

Per the international satellite account methodology, social enterprises are a less distinct group of enterprises than co-operatives. Since this group of entities conducts socially important activities, special legal categories have been created for such enterprises in many countries, such as benefit corporations (not present in Poland), companies with limited profit, non-stock companies, community benefit corporations and other entities with similar legal or administrative status. The literature mentions that enterprises can be such entities as occupational therapy workshops and other forms of integration through work for people with disabilities as well as other groups at risk of social exclusion.

In Poland, however, a social enterprise is not a separate legal form or a type of entity but rather an additional feature of an entity, similar to the public benefit organization status.

Social enterprise²⁵ is a status that can be obtained by social economy entities that conduct business activity or for-profit public benefit activity, enable vocational activation for people who are difficult to employ, do not privatize profit or balance surplus and are managed in a participatory way.

24 M. Płonka, Zasada wzajemności jako przesłanka konkurencyjności w sektorze ubezpieczeń, <https://zeszyty-naukowe.uek.krakow.pl/article/view/803> (dostęp: 01.10.2020)

25 Definicja z aktualizacji Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej; Uchwała nr 11 Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2019 r. zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej”

24 Płonka M., Zasada wzajemności jako przesłanka konkurencyjności w sektorze ubezpieczeń, <https://zeszyty-naukowe.SASk.krakow.pl/article/view/803> (access: October 01, 2020).

25 Definition from the NPSED update; Resolution No. 11 of the Council of Ministers of January 31, 2019, on amending the resolution on the adoption of the „National Programme for Social Economy Development”.

cypacyjny. Dodatkowo na gruncie dokumentów rządowych przedsiębiorstwami społecznymi mogą zostać: stowarzyszenia, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, spółdzielnie socjalne, spółdzielnie pracy, spółdzielnie inwalidów i niewidomych oraz spółki. W 2018 r. według listy prowadzonej przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej 910 podmiotów posiadało status przedsiębiorstwa społecznego, w tym 523 to były spółdzielnie socjalne, 154 fundacje i 65 stowarzyszenia.

Podmioty posiadające status przedsiębiorstwa społecznego nie są w żaden sposób oznaczone i wyodrębniane w SRN.

Additionally, based on government documents, the following entities can become social enterprises: associations, foundations, faith-based charities, social cooperatives, work cooperatives, cooperatives for the disabled and the blind, and companies. In 2018, according to the list maintained by the Ministry of Family and Social Policy, there were 910 entities classified as social enterprises, including 523 social cooperatives, 154 foundations and 65 associations.

Entities with social enterprise status are not labelled or distinguished in any way in the SNA.

Tablica 6.4. Rodzaje jednostek reintegracji społeczno-zawodowej

Table 6.4. Types of social and professional reintegration units

Rodzaj jednostki Type of unit	Definicja Definition
Centrum integracji społecznej Social integration centre	<p>Placówka o charakterze edukacyjnym, której status nadaje wojewoda. Jednym z elementów edukacji w CIS może być praca uczestników w ramach zatrudnienia socjalnego. Uczestnikami zajęć w CIS są osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, w szczególności długotrwale bezrobotne, bezdomne, niepełnosprawne, uzależnione od alkoholu i narkotyków (po zakończonej terapii), chore psychicznie, zwalniane z zakładów karnych oraz uchodźcy. Celem działań centrum integracji społecznej jest odbudowanie umiejętności pełnienia ról społecznych oraz stworzenie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy.</p> <p>An educational institution, whose status is granted by the provincial governor. One of the elements of the education proces in CIS may be the work of participants in social employment. The participants of CIS classes are people at risk of social exclusion, in particular the long-term unemployed, homeless, disabled, addicted to alcohol and drugs (after therapy), mentally ill, released from penal institutions and refugees. The goal of the social integration centre is to rebuild their ability to perform social roles and create the ability to provide independent work in the labour market.</p>
Klub integracji społecznej Social integration club	<p>Udziela pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych. KIS z założenia powinien być otwarty na potrzeby lokalnego środowiska i starać się dopasować swoim zakresem świadczonych usług i działaniem do potrzeb wszystkich grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>Assists individuals and their families in rebuilding and maintaining their ability to participate in the life of the local community, as well as improving their professional qualifications and returning to fulfilling social roles. KIS should be open to the needs of the local environment and try to adjust its scope of services and activities to the needs of all groups at risk of social exclusion.</p>
Zakład aktywności zawodowej Professional rehabilitation establishment	<p>Jednostka reintegracyjna, której status nadaje wojewoda, łącząca rehabilitację społeczno-zawodową osób niepełnosprawnych z prowadzeniem działalności gospodarczej. ZAZ tworzy miejsca pracy dla osób z orzeczoną niepełnosprawnością i posiada wymóg zatrudniania wśród ogółu zatrudnionych co najmniej 70% osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności lub z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, jeżeli stwierdzono u nich autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną.</p> <p>A reintegration unit, whose status is granted by a provincial governor, combining socio-vocational rehabilitation of disabled people with economic activity. ZAZ facilities create jobs for people with certified disabilities and 70% of their total workforce must be disabled persons with a significant degree of disability or moderate degree of disability if they have been diagnosed with autism, mental retardation or mental illness.</p>
Warsztat terapii zajęciowej Occupational therapy workshop	<p>Placówka mająca wspomagać proces rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych w zakresie rozwijania umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.</p> <p>Uczestnikami WTZ są osoby niepełnosprawne intelektualnie bądź ruchowo, posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz z wpisaniem w orzeczeniu wskazaniem do terapii zajęciowej. Działalność WTZ nie ma charakteru zarobkowego.</p> <p>An institution designed to support the process of social and vocational rehabilitation of disabled people in terms of developing skills in performing activities of daily living and acquiring or restoring skills necessary to undertake employment. WTZ workshop participants are people with intellectual or motor disabilities who have a certificate of a significant or moderate degree of disability and an indication for occupational therapy included in the certificate. WTZ activity is not for profit.</p>

W Polsce funkcję integracji poprzez pracę pełnią **jednostki reintegracji społeczno-zawodowej**, nieposiadające osobowości prawnej placówki, takie jak: centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej.

Jednostki reintegracji społeczno-zawodowej mimo swojej ważnej funkcji społecznej nie mogą jednak w Polsce otrzymać statusu przedsiębiorstwa społecznego, gdyż nie prowadzą co do zasady działalności na rynku (działalności gospodarczej, z wyjątkiem ZAZ), a ich działalność finansowana jest ze środków publicznych.

6.1.3. Wybór podmiotów gospodarki społecznej

Identyfikacja podmiotów uwzględnionych w rachunku satelitarzym gospodarki społecznej polega na przeprowadzeniu sekwencji testów. Wyodrębnione kryteria operacyjne umożliwiają ostateczną weryfikację jednostek, zaś podmioty, które spełniły określone wytyczne mogą być zakwalifikowane do zakresu podmiotowego gospodarki społecznej.

W podręczniku ONZ wyróżniono kilka głównych testów, które pozwalają zweryfikować czy jednostka kwalifikuje się do zakresu podmiotowego gospodarki społecznej:

1. Test organizacyjny (*organization test*) – czy jednostka jest w wystarczający sposób sformalizowana;
2. Test samorządności (*self-governing test*) – czy organizacja jest autonomiczna, może samodzielnie podejmować decyzje, czy jest niezależna organizacyjnie i czy samodzielnie podejmuje ryzyko ekonomiczne na rynku, czy może sama się rozwiązać;
3. Test dobrowolności (*non-compulsory test*) – czy udział w jednostce jest nieobowiązkowy, a więc każdy sam może zdecydować, czy chce należeć do tego podmiotu; test spełniają również cechy i izby zawodowe, gdyż przynależność do danego zawodu nie jest prawnie wymagana, każdy sam decyduje, czy chce dany zawód wykonywać;
4. Test ograniczenia zysków (*limited-profit distribution test*) – czy jednostka może dokonywać podziału nadwyżki w części większej niż 50%, a jeśli tak to czy związane to jest z misją społeczną i czy w razie rozwiązania pozostałe środki zostaną przekazane na podobne cele społeczne;
5. Test prywatności (*private test*) – czy jednostka nie jest kontrolowana przez administrację publiczną, czyli czy o jej powstaniu i rozwiązaniu decydują władze publiczne lub urzędnicy mają większość w podejmowaniu decyzji, ustanawianiu celów i programu działania jednostki lub jednostka jest zależna finansowo od jednego konkretnego źródła publicznego.

In Poland, the function of integration through work is performed by **social and professional reintegration units**, which do not have legal personality, including social integration centres, social integration clubs, professional rehabilitation establishments, occupational therapy workshops.

However, despite their important social function, social and professional reintegration units in Poland cannot be given the status of a social enterprise, because as a rule they do not operate on the market (economic activity, except ZAZ) and their activities are financed from public funds (government).

6.1.3. Selection of social economy entities

Identifying the entities included in the Social Economy Satellite Account involves a sequence of tests. Separate operational criteria enable the final verification of entities, and entities that have met certain guidelines can be classified within the scope of the third sector.

The UN Handbook distinguishes between several main tests to verify whether an entity qualifies for the subject scope of the social economy:

1. Organization test – whether the entity is sufficiently formalized;
2. Self-governing test – whether the organization is self-governed, can make its own decisions, is organizationally independent, and takes economic risks in the marketplace on its own, or can dissolve itself;
3. Non-compulsory test – whether participation in the entity is optional, so everyone can decide for themselves whether they want to belong to this entity; this criterion is also met by guilds and professional chambers because being a member of any specific profession is not legally required, everyone decides for themselves whether they want to practice it;
4. Limited-profit distribution test – whether the entity can distribute more than 50% of the surplus and, if so, whether this is related to the social mission and whether, if dissolved, the remaining funds will be transferred to similar social purposes;
5. Private test – whether they are not controlled by public administrations, i.e. whether their establishment and dissolution are decided by public authorities or officials have a majority in making decisions, establishing the goals and agenda of the entity or the entity is financially dependent on one particular public source.

Ponadto przewidziano po jednym dodatkowym teście dla jednostek klasyfikowanych do podsektora organizacji non-profit oraz dla podsektora spółdzielni i podobnych podmiotów pokrewnych:

1. Test organizacyjny modułu organizacji non-profit (*non-profit institutions module test*) – weryfikuje czy jednostka może generować jakiegokolwiek zysk oraz czy może go dzielić między swoich członków/założycieli – jeśli na jedno z tych pytań odpowiedź jest negatywna to jednostka zostaje w sektorze non-profit.
2. Test modułu spółdzielczego (*cooperative module test*) – weryfikuje cztery kryteria definiujące spółdzielnie: limity podziału zysków proporcjonalnie do zainwestowanego kapitału lub wniesionych opłat; demokratyczne zarządzanie; wspólną tożsamość (członkowie są zarówno właścicielami, jak i klientami); oraz ukierunkowanie na świadczenie usług na rzecz członków „po kosztach własnych”.

Szczegółowy wynik testowania zaprezentowano w tabelicy 6.5. Do zakresu rachunku satelitarnego gospodarki społecznej ze względu na wynik testu **nie mogą być wliczone**:

- **Fundacje Skarbu Państwa** – są powoływane przez władze publiczne, na mocy odrębnych przepisów, a także z reguły strona rządowa ma decydujący głos w zarządzie. Choć mogą uzyskiwać przychody z innych źródeł niż publiczne to nie mogą samodzielnie podjąć decyzji o likwidacji jednostki. W związku z czym nie przechodzą one testu dotyczącego kontroli przez rząd.
- **Jednostki reintegracji społeczno-zawodowej** – nie prowadzą co do zasady działalności na rynku (działalności gospodarczej, z wyjątkiem ZAZ), a ich działalność finansowana jest ze stałych źródeł publicznych. Dodatkowo jednostki reintegracji społeczno-zawodowej to jednostki organizacyjne, nieposiadające odrębnej osobowości prawnej, prowadzone przez organizacje non-profit, spółdzielnie socjalne lub administrację samorządową. Te z jednostek reintegracyjnych, które są prowadzone przez organizacje non-profit i spółdzielnie socjalne, liczone są w RSGS już w ramach tych podmiotów, gdyż organizacje i spółdzielnie sprawozdają się za wszystkie swoje jednostki organizacyjne łącznie. Natomiast jednostki reintegracyjne prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego nie spełniają warunku niezależności od władz publicznych. W związku z tym jednostki reintegracyjne nie mogą zostać ujęte jako dodatkowa grupa w zakresie podmiotowym rachunku satelitarnego gospodarki społecznej.

Dodatkowo w rachunku sektora gospodarki społecznej **nie zostały uwzględnione**:

- **Przedsiębiorstwa społeczne** – 82% z tych jednostek zaklasyfikowanych zostało do rachunku jako organizacje non-profit lub spółdzielnie. Pozostałe 18% (167 jednostek) to spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, działające nie dla zysku. Nie zostały one ujęte z przyczyn

One additional test each is provided for entities classified in the non-profit organization subsector and for the cooperatives and similar related entities subsector:

1. Non-profit institutions module test – verifies whether the unit can generate any profit and whether it can share it among its members/founders – if either of these two criteria is not met, the unit stays in the non-profit sector.
2. Cooperative module test – verifies four criteria that define cooperatives: limits on distributing profits in proportion to the capital invested or fees paid; democratic governance; shared identity (members are both owners and customers); and a focus on providing services to members “at cost”.

The detailed testing result is presented in Table 6.5. The following **cannot be included** in the scope of the social economy satellite account due to the test score:

- **State Treasury Foundations** – are not only established by public authorities, under separate regulations but also, as a rule, the government has a decisive voice in the Board of Directors. Although they may receive revenues from sources other than the public, they cannot independently decide to liquidate the entity. As a result, they do not pass the test for government control.
- **Social and professional reintegration units** – as a rule they do not operate on the market (economic activity, except ZAZ), and their activities are financed from regular public sources. Additionally, social and professional reintegration units are organizational units without separate legal personality run by non-profit organizations, social cooperatives or local government administration. In SESA, reintegration units that are operated by non-profit organizations and social cooperatives are included in the count of such entities since organizations and cooperatives report for all of their organizational units combined. In contrast, reintegration units run by local government units do not meet the condition of independence from public authorities. Therefore, reintegration units cannot be included as an additional group in the entity scope of the social economy satellite account.

Additionally, in satellite account of social economy **were not included**:

- **Social enterprises** - 82% of these entities were classified in the account as non-profit organizations or cooperatives. The remaining 18% (167 units) are not-for-profit limited liability companies. These were not included for technical reasons. The vast majority of these units are

technicznych. Zdecydowana większość z tych jednostek jest mała (9 lub mniej pracowników), w związku z czym są one klasyfikowane do badania reprezentacyjnego, a ponieważ nie stanowią one warstwy w badaniach przedsiębiorstw, nie ma możliwości wyodrębnienia ich i uwzględnienia w RSGS. Jest to jednak mało liczba grupa, o niskim potencjale ekonomicznym, w związku z czym nieuwzględnienie ich będzie miało marginalny wpływ na jakość RSGS.

- **Spółdzielnie mieszkaniowe, banki spółdzielcze, SKOKi i inne spółdzielnie** – w Polsce postrzegane są jako typowe przedsiębiorstwa, choć większość cech definicyjnych zgodnie z podręcznikiem ONZ spełniają. Nie uwzględnienie ich w rachunku satelitarnym motywowane jest dwoma względami. Po pierwsze nie zaliczane są one do sektora ekonomii społecznej w Polsce, po drugie w pracach podjętych w ramach grantu nie udało się wyodrębnić dla tych jednostek danych w sposób precyzyjny i zapewniający odpowiednią jakość. W przyszłości należy jednak podjąć dodatkowe prace w tym zakresie i przygotowywać rachunek w wersji dwuwariantowej, zgodnie z polską definicją ekonomii społecznej oraz w wersji uwzględniającej wszystkie typy spółdzielni, co pozwoli na prowadzenie bardziej precyzyjnych porównań międzynarodowych.

small (9 or fewer employees) and are therefore classified for the sample survey, and since they are not a stratum in the business survey, there is no way to isolate them and include them in SESA. However, this is a small group, with low economic potential, and therefore their absence will have a marginal impact on the quality of the SESA.

- **Housing cooperatives, cooperative banks, SKOKs, and other cooperatives** – in Poland, they are perceived as typical enterprises, although they meet most of the defining characteristics according to the UN Handbook. Not including them in the satellite account is motivated by two considerations. Firstly, they are not included in the social economy sector in Poland; secondly, the work undertaken under the grant did not succeed in extracting data for these units in a precise manner that would ensure adequate quality. Nonetheless, it is worth undertaking additional work in this area in the future and preparing a two-option account following the Polish definition of social economy, as well as a version that includes all types of cooperatives, which will allow for international comparisons.

Tablica 6.5. Testy określające zakres podmiotów gospodarki społecznej uwzględnionych w rachunku satelitarnym gospodarki społecznej

Table 6.5. Tests to determine the range of social economy entities included in the satellite account

Podsektory w RSGS Subsectors in SESA	Podgrupy podmiotów Entity subgroups	Jednostki w grupach podmiotów Units in entity groups	1. Czy jest to sformalizowana jednostka? 1. Is it a formalized unit?	2. Czy jest niezależna (autonomiczna)? 2. Is it independent (autonomous)?	3. Czy uczestnictwo w niej jest nieobowiązkowe? 3. Is participation non-compulsory?	4. Czy podział zysków jest znacznie ograniczony? 4. Is profit-sharing significantly reduced?	5. Czy jednostka jest kontrolowana przez administrację publiczną? 5. Is the unit controlled by public administration?	Podmioty zaklasyfikowane do RSGS Entities classified to SESA
1. Organizacje non-profit 1. Non-profit organizations	Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne Associations and similar social organizations	Typowe stowarzyszenia Typical associations	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	nie no	tak yes
		Ochotnicze straże pożarne Volunteer fire brigades	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	nie no	tak yes
		Stowarzyszenie sportowe Sports association	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	nie no	tak yes
		Koła łowieckie Hunting clubs	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	nie no	tak yes
	Fundacje Foundations	Typowe fundacje Typical Foundations	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	nie no	tak yes
		Fundacje skarbu państwa State Treasury Foundations	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	nie no
	Samorząd gospodarczy i zawodowy Business and professional associations	Samorząd rolniczy Farming associations	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	nie no	tak yes
		Samorząd gospodarczy Business associations	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	nie no	tak yes
		Samorząd zawodowy Professional associations	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	nie no	tak yes
	Organizacje pracodawców Employers' organizations	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	nie no	tak yes	
	Związki zawodowe Trade unions	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	nie no	tak yes	
	Partie polityczne Political parties	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	nie no	tak yes	
	Kościoły i związki wyznaniowe Churches and religious associations	Parafie, zakony Parishes, convents	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	nie no	tak yes
		Spółeczne podmioty wyznaniowe Faith-based charities	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	nie no	tak yes

Tablica 6.5. Testy określające zakres podmiotów gospodarki społecznej uwzględnionych w rachunku satelitarnym gospodarki społecznej (dok.)

Table 6.5. Tests to determine the range of social economy entities included in the satellite account (cont.)

Podsektory w RSGS Subsectors in SESA	Podgrupy podmiotów Entity subgroups	Jednostki w grupach podmiotów Units in entity groups	1. Czy jest to sformalizowana jednostka? 1. Is it a formalized unit?	2. Czy jest niezależna (autonomiczna)? 2. Is it independent (autonomous)?	3. Czy uczestnictwo w niej jest nieobowiązkowe? 3. Is participation non-compulsory?	4. Czy podział zysków jest znacznie ograniczony? 4. Is profit-sharing significantly reduced?	5. Czy jednostka jest kontrolowana przez administrację publiczną? 5. Is the unit controlled by public administration?	Podmioty zaklasyfikowane do RSGS Entities classified to SESA
2. Podmioty pokrewne 2. Related institutions	Jednostki reintegracji społeczno-zawodowej Social and professional reintegration units	Centa integracji społecznej Social integration centres	tak yes	nie no	tak yes	tak yes	nie/tak no/yes	nie no
		Kluby integracji społecznej Social integration clubs	nie no	nie no	tak yes	tak yes	nie/tak no/yes	nie no
		Warsztaty terapii zajęciowej Occupational therapy workshops	tak yes	nie no	tak yes	tak yes	nie/tak no/yes	nie no
		Zakłady aktywności zawodowej Professional rehabilitation establishments	tak yes	nie no	tak yes	tak yes	nie/tak no/yes	nie no
	Spółdzielnie Cooperatives	Spółdzielnie socjalne Social cooperatives	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	nie no	tak yes
		Spółdzielnie pracy Work cooperatives	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	nie no	tak yes
		Spółdzielnie inwalidów i niewidomych Cooperatives of the disabled and the blind	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	nie no	tak yes
		Spółdzielnie mieszkaniowe Housing cooperatives	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	nie no	nie no
		Banki spółdzielcze, SKOKi Cooperative Banks, Credit Unions	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	nie no	nie no
		Pozostałe spółdzielnie Other cooperatives	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	nie no	nie no
	Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych (TUW) Mutuals	tak yes	tak yes	tak yes	tak yes	nie no	tak yes	

6.2. Wolontariat

W rachunku satelitarnym gospodarki społecznej wolontariat obejmuje dwie główne formy działalności: wolontariat instytucjonalny (prowadzony w ramach organizacji/institucji) (SNA 2008, pkt. 19.37-19.39) oraz wolontariat bezpośredni (świadczony indywidualnie) (SNA 2008, pkt. 23.42-23.45).

Wolontariat instytucjonalny może odbywać się za pośrednictwem lub na rzecz różnych rodzajów podmiotów (w tym organów rządowych, spółek komercyjnych, spółdzielni lub organizacji non-profit). Do rachunku satelitarnego gospodarki społecznej, kwalifikuje się tylko praca wykonywana na rzecz lub za pośrednictwem podmiotów gospodarki społecznej. Praca ta może być dodatkowo opisana poprzez uwzględnienie podziału ze względu na rodzaj organizacji/institucji, za pośrednictwem której jest wykonywana.

Zgodnie z międzynarodowymi wytycznymi systemu rachunków narodowych, udział wolontariatu na rzecz organizacji/institucji, określanego jako wolontariat instytucjonalny, jest uwzględniany w produkcji jednostek korzystających z takiej formy pracy, zaś jego wartość jest szacowana jako rzeczywisty koszt tego rodzaju działalności, który wynosi zero (SNA 2008, pkt. 7.41 i 19.38). W rachunku satelitarnym gospodarki społecznej szacuje się jednak jego wartość monetarną, biorąc pod uwagę czas i rodzaj prac wykonywanych przez wolontariuszy. Ponadto uwzględniana jest tylko praca wykonywana na rzecz lub za pośrednictwem podmiotów, które same są objęte zakresem podmiotowym rachunku satelitarnego.

Wolontariat bezpośredni stanowi nieodpłatną pracę wykonywaną przez osoby bez pośrednictwa organizacji lub instytucji i dotyczy sektora gospodarstw domowych w systemie rachunków narodowych. Wycena takiej pracy w rachunkach narodowych uzależniona jest od tego, czy efektami prowadzonej działalności są wytworzone towary lub usługi. Jednak dla celów rachunku satelitarnego gospodarki społecznej, przyjmuje się, że cały wolontariat bezpośredni wchodzi w zakres podmiotowy tego rachunku.

Wolontariat bezpośredni zgodnie z definicją przyjętą przez Międzynarodową Konferencję Pracy w 2013 r. nie obejmuje pomocy członkom gospodarstwa domowego, a także rodzinie, nawet jeśli nie zamieszkuje ona z pomagającą jej osobą²⁶. Wolontariat bezpośredni może być więc kierowany do przyjaciół, osób nieznanym, a także może być świadczony na rzecz środowiska, społeczności, czy miejscowości, jeśli wykonywany jest bez pośrednictwa organizacji.

²⁶ MOP, 2013, Resolution concerning statistics of work, employment and labour underutilization, adopted by the Nineteenth International Conference of Labour Statisticians (October 2013), https://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/standards-and-guidelines/resolutions-adopted-by-international-conferences-of-labour-statisticians/WCMS_230304/lang--en/index.htm (dostęp 16.04.2021)

6.2. Volunteer work

In the social economy satellite account, volunteer work includes two main forms of activity: institutional volunteer work (conducted within an organization/institution) (SNA 2008, sec. 19.37-19.39) and direct volunteer work (provided individually) (SNA 2008, sec. 23.42-23.45).

Volunteer work as part of an organization can be done through or for different types of organizations (including government bodies, commercial companies, cooperatives, or non-profit organizations). For the social economy satellite account, only work performed for or through social economy entities qualifies. This work can be further described by including a breakdown by the type of organization through which it is performed.

According to the international guidelines for the System of National Accounts, the share of volunteer work for an organization, referred to as institutional volunteer work, is included in the output of the units benefiting from this form of work, and its value is estimated as the real cost of this type of activity, which is zero (SNA 2008, sec. 7.41 and 19.38). However, a satellite account of the social economy estimates its monetary value by taking into account the time and type of work performed by volunteers. Additionally, only work performed for or through organizations that themselves fall within the scope of the satellite account is included.

Direct volunteer work represents unpaid work performed by individuals without the intermediation of any organization and applies to the household sector of the System of National Accounts. The valuation of such work in the national accounts depends on whether its result is the creation of goods or services. However, for the third sector satellite account, all direct volunteer work is assumed to fall within the entity scope of the account.

Direct volunteer work as defined by the 2013 International Labour Conference, does not include assisting family and household members – even if they do not reside with the person helping them²⁶. Direct volunteer work can therefore be done for friends, strangers and also for the benefit of the environment, community, town or city when performed without the intermediation of any organization.

²⁶ International Labour Organization, 2013, Resolution concerning statistics of work, employment and labour underutilization, adopted by the Nineteenth International Conference of Labour Statisticians (October 2013), https://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/standards-and-guidelines/resolutions-adopted-by-international-conferences-of-labour-statisticians/WCMS_230304/lang--en/index.htm (access: April 16, 2021)

Praca wolontariacka wykonywana poza organizacjami/institucjami (wolontariat bezpośredni) jest traktowana jako działalność w sektorze gospodarstw domowych. Jeżeli jej wynikiem jest produkt fizyczny, materialne dobro, wówczas produkcja jest wyceniana jako wartość rynkowa wytworzonych dóbr, zaś nakład pracy jest połączony z dochodem mieszanym i tym samym nie jest odnotowywany w rachunkowości narodowej. W przypadku, gdy w trakcie działalności wolontariackiej przedmiotem jest usługa, wówczas żadna wartość nie jest uwzględniona we wkładzie pracy w tym zakresie. Tę lukę wypełnią kalkulacje prowadzone w rachunku satelitarnym gospodarki społecznej, bowiem nadrzędnym celem rachunków satelitarnych, które są dodatkowym uzupełniającym do rachunków narodowych źródłem informacji, jest uwzględnienie w sprawozdawczości całkowitej działalności produkcyjnej (także pozarynkowej) sektora lub dziedziny częściowo lub całkowicie pominiętej w rachunkach narodowych. W związku z powyższym cały wolontariat bezpośredni ujęty jest w rachunku satelitarnym.

Test dotyczący pracy wolontariackiej (*Volunteer work test*) – prowadzony jest niezależnie od wcześniejszych testów obejmujących podmioty gospodarki społecznej, dotyczy zaangażowania ludności w pracę wolontariacką i ma na celu zweryfikowanie czy świadczona praca powinna znaleźć się w rachunku satelitarnym. Test ten obejmuje osiem pytań, które wraz z odpowiedziami zostały zaprezentowane w tabelicy 6.6.

Volunteer work done outside organizations (direct volunteer work) is treated as an activity in the household sector. If the result is a physical product – tangible goods – then output is valued as the market value of the goods produced, while labour input is combined with mixed income and thus not recorded in national accounts. If the subject of the volunteer activity is a service, then no value is included in the volunteer contribution. This gap will be filled by calculations made in the social economy satellite account, because the primary purpose of satellite accounts, which are an additional supplementary source of information to national accounts, is to include in the reporting the total productive activity (also non-market) of the given sector or area that is partially or completely omitted in national accounts. Therefore, all direct volunteer work is covered in the satellite account.

Volunteer work test is conducted independently of the previous tests covering social economy entities. It deals with the involvement of the population in volunteer work and aims to verify whether the work provided should be included in the satellite account. This test includes 8 questions, which are presented together with the answers in Table 6.6.

Tablica 6.6. Test wolontariatu uwzględnionego w rachunku satelitarzym gospodarki społecznej

Table 6.6. Volunteer work test included in the satellite account

Rodzaj wolontariatu Type of volunteer work	Szczegółowy rodzaj wolontariatu Specific type of volunteer work	Czy aktywność trwała dłużej niż 1 godz.? 1. Did the activity last longer than 1 hour?	Czy osoba wykonująca aktywność była uprawniona do jakiegokolwiek wynagrodzenia? 2. Was the person performing the activity entitled to any compensation?	Czy aktywność była wykonywana dobrowolnie? 3. Was the activity done voluntarily?	Czy aktywność przyniosła korzyści materialne przede wszystkim osobie ją wykonującej lub jej rodzinie? 4. Did the work primarily benefit materially the person doing it or his or her family?	Czy aktywność miała charakter edukacyjny lub szkoleniowy? 5. Was the activity educational or training in nature?	Czy aktywność była wykonywana podczas płatnego czasu pracy i była związana z zatrudnieniem? 6. Was the activity performed during paid work time and related to employment?	7. Czy aktywność była wykonywana za pośrednictwem organizacji? 7. Was the activity done through any organization?	8. Czy organizacja ta jest objęta zakresem trzeciego sektora? 8. Does the organization fall under the third sector?	Wolontariat wliczany do RSGS Volunteer work counts towards SESA
Wolontariat instytucjonalny Volunteer work as part of an organization	w stowarzyszeniach, podobnych organizacjach społecznych, fundacjach in associations, similar social organizations, foundations	tak yes	nie no	tak yes	nie no	nie no	nie no	tak yes	tak yes	tak yes
	w podmiotach wyznaniowych in faith-based charities	tak yes	nie no	tak yes	nie no	nie no	nie no	tak yes	tak yes	tak yes
	w organizacjach samorządu zawodowego i gospodarczego in business and professional association organizations	tak yes	nie no	tak yes	nie no	nie no	nie no	tak yes	tak yes	tak yes
	w związkach zawodowych, radach pracowników in trade unions, staff councils	tak yes	nie no	tak yes	nie no	nie no	nie no	tak yes	tak yes	tak yes
	w partiach politycznych in political parties	tak yes	nie no	tak yes	nie no	nie no	nie no	tak yes	tak yes	tak yes
	w spółdzielniach i wspólnotach mieszkaniowych in cooperatives and housing associations	tak yes	nie no	tak yes	nie no	nie no	nie no	tak yes	-	tak yes
	w instytucjach rządowych i samorządowych in central and local government institutions	tak yes	nie no	tak yes	nie no	nie no	nie no	tak yes	nie no	nie no
w przedsiębiorstwach prywatnych in private companies	tak yes	nie no	tak yes	nie no	nie no	nie no	tak yes	nie no	nie no	
Wolontariat bezpośredni Direct volunteer work	na rzecz przyjaciół, znajomych, sąsiadów for friends, acquaintances, neighbours	tak yes	nie no	tak yes	nie no	nie no	nie no	nie no	-	tak yes
	na rzecz osób nieznanym for behalf of strangers	tak yes	nie no	tak yes	nie no	nie no	nie no	nie no	-	tak yes
	na rzecz społeczeństwa, środowiska naturalnego, miejscowości, społeczności for the benefit of society, the environment, the town/city, the community	tak yes	nie no	tak yes	nie no	nie no	nie no	nie no	-	tak yes

Rozdział 7

Chapter 7

Źródła danych i opracowanie rachunku satelitarne

Data sources and satellite account development

7.1. Źródła danych

Rachunek satelitarne gospodarki społecznej, podobnie jak inne rachunki satelitarne, łączy informacje ze wszystkich dostępnych źródeł, tj. z rachunków narodowych, danych administracyjnych oraz badań społecznych GUS, w formę jednej kalkulacji zawierającej pełną sekwencję tablic skonstruowaną analogicznie do rachunków bazowych. Układ tablic spójnych z rachunkami narodowymi umożliwia porównanie wyników z tymi, które są uzyskiwane w trakcie kalkulacji prowadzonych regularnie w zakresie analiz makroekonomicznych.

Podstawowym źródłem danych dla rachunku satelitarne gospodarki społecznej są dane zgromadzone w rachunkach narodowych. W tej części raportu przedstawione zostaną źródła pierwotne, czyli badania statystyczne i źródła administracyjne, z których pochodzą dane podlegające agregacji i przetwarzaniu w ramach systemu rachunków narodowych.

Polska statystyka publiczna od 2008 r. systematycznie wdrażała sprawozdania charakteryzujące poszczególne typy organizacji non-profit. W 2014 r. po raz pierwszy sprawozdawczością został objęty cały sektor non-profit. Badania organizacji non-profit realizowane są na sprawozdaniach statystycznych serii SOF. Sprawozdania te są realizowane cyklicznie, z uwzględnieniem rocznego okresu referencyjnego. Pozwalają one zgromadzić i scharakteryzować nie tylko potencjał ekonomiczny tych podmiotów. W ramach statystyki społecznej opracowywane i publikowane są też informacje obrazujące społeczne znaczenie tego sektora, m.in. o zakresie działalności, formach, członkostwie, różnych rodzajach pracy, z których korzystają i ich odbiorcach²⁷.

Dane pozyskane w badaniach organizacji non-profit zaspokajają potrzeby informacyjne zarówno samych organizacji, jak również instytucji wspierających rozwój społeczny. Ich wyniki służą m.in. do oceny efektywności prowadzonej polityki społecznej. Dane określające potencjał ekonomiczny organizacji non-profit są wykorzystywane na potrzeby innych badań i analiz prowadzonych przez statystykę publiczną, takich jak: opracowanie rachunków narodowych według

7.1. Data sources

The social economy satellite account, like other satellite accounts, combines information from all available sources, i.e. the national accounts, administrative data, and the Statistics Poland Social Surveys, into a single calculation containing a complete sequence of tables constructed analogously to the underlying accounts. This arrangement of tables, consistent with the national accounts, allows the comparison of the results with those obtained in the course of calculations regularly carried out in the field of macroeconomic analysis.

The primary data source for the social economy satellite account is data collected in the national accounts. In this section of the report, however, we focus on primary sources, i.e. the statistical surveys and administrative sources from which the data are derived and then aggregated and recalculated within the System of National Accounts.

Since 2008 Statistics Poland has been systematically implementing reports characterizing different types of non-profit organizations. In 2014 the entire non-profit sector was covered by the reporting for the first time. Surveys of non-profit organizations are conducted on statistical reports in the SOF series. These reports are done periodically, with an annual reference period. They enable much more than merely characterizing and gathering data on the economic potential of these entities. Social statistics also include compiling and publishing information presenting the social importance of this sector - among others about the range of activities, forms, membership, the different types of work employed and the beneficiaries of organizations²⁷.

The data obtained in surveys of non-profit organizations meet the information needs of both the organizations themselves and the institutions that support social development. Their results are of service among other things, to evaluate the effectiveness of the social policy. Data determining the economic potential of non-profit organizations are used for other surveys and analyses conducted by public statistics, such as the compilation of national accounts by the insti-

²⁷ Więcej: GUS, Sektor non-profit w 2018 r., https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5490/1/7/1/sektor_non-profit_w_2018_r.pdf (dostęp 16.04.2021)

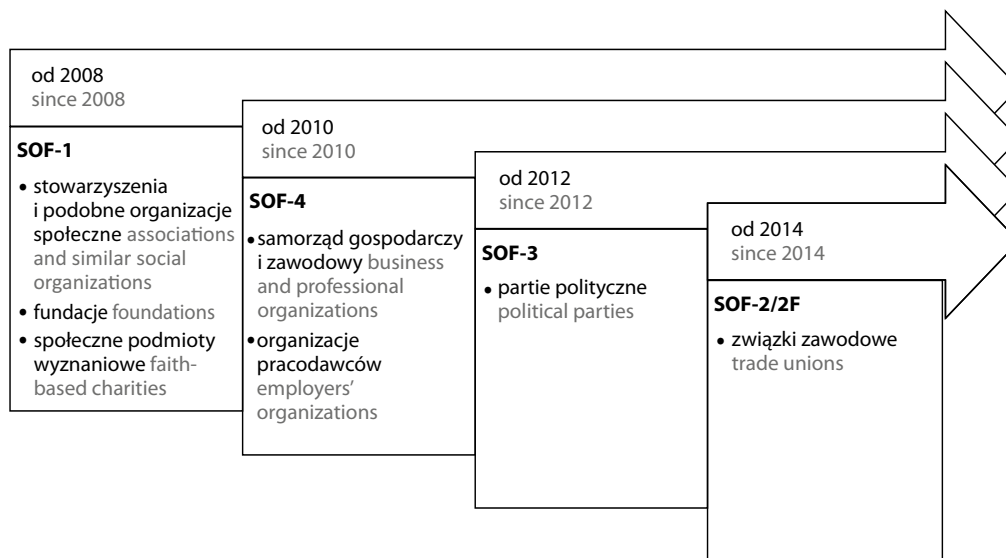
²⁷ More: Statistics Poland, 2020, *The Non-profit Sector in 2018*, <https://stat.gov.pl/en/topics/social-economy/social-economy-third-sector/the-non-profit-sector-in-2018,1,6.html> (access: April 16, 2021)

sektorów instytucjonalnych, badanie zatrudnienia w gospodarce narodowej, obliczenie narodowego rachunku zdrowia.

tutional sector, the survey of employment in the national economy, and the calculation of the national health account.

Schemat 7.1. Rozwój badań organizacji sektora non-profit w polskiej statystyce

Scheme 7.1. Development of research on non-profit sector organizations in Polish statistics

Spółdzielnie przez wiele ostatnich lat nie stanowiły zainteresowania polskiej statystyki publicznej jako odrębna grupa podmiotów. Ostatnia poświęcona im publikacja GUS została wydana na początku lat 90-tych XX wieku. Są one obejmowane badaniami statystycznymi jako jeden z rodzajów przedsiębiorstw i klasyfikuje się je do kartotek poszczególnych sprawozdań ze względu na swoją wielkość oraz rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej. Podstawowym źródłem danych w rachunkach narodowych o spółdzielniach niefinansowych jest sprawozdanie statystyczne SP „Roczna ankieta przedsiębiorstw”. Badanie to nie uwzględnia jednak podmiotów zatrudniających do 9 pracowników i nie pozwala wyróżnić pełnych danych dla trzech typów spółdzielni, obejmowanych w Polsce definicją ekonomii społecznej. Dodatkowo badanie to nie uwzględnia społecznych funkcji tych podmiotów. Ze względu na rosnące w kraju zainteresowanie kondycją sektora gospodarki społecznej, GUS we wspólnym projekcie z Ministerstwem Rodziny i Polityki Społecznej, zrealizował specjalne badanie tych podmiotów przy użyciu sprawozdania ES-S pierwszy raz za 2017 r. Projektowo zrealizowano też kolejną edycję tego badania (za 2019 r.). Jego dalsza realizacja uzależniona jest od dostępności środków finansowych. To dodatkowe badanie, a także dane ze źródeł administracyjnych (CIT i ZUS), stały się podstawą do opracowania informacji o spółdzielniach w rachunku satelitarnym gospodarki społecznej.

W polskich rachunkach narodowych towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych ujmowane są w sektorze instytucji finansowych. GUS w ramach analiz przedsiębiorstw finansowych

Cooperatives have not been of interest to Polish official statistics as a special group of entities for many recent years. The last Statistics Poland publication regarding that subject was issued in the early 1990s. They are included in statistical surveys as a type of business and are classified by their size and type of business in the files of individual reports. The primary source of data in the national accounts on non-financial cooperatives is the SP “Annual Enterprise Survey” statistical report. However, this study does not include entities with up to 9 employees and does not allow us to distinguish complete data for the three types of cooperatives that are included in the definition of social economy in Poland. Additionally, this study ignores the social functions of these entities. Due to the growing nationwide interest in the condition of the social economy sector, a special study of these entities using the ES-S report was implemented by Statistics Poland in a joint project with the Ministry of Family and Social Policy for the first time in 2017. The next edition of the survey (for 2019) has also been implemented by design. Its further progress depends on fund availability. This additional survey, as well as data from administrative sources (CIT and Social Security), became the basis for compiling information on cooperatives in the social economy satellite account.

Mutual insurance companies, on the other hand, are one of the types of entities included in the financial sector in the national accounts. As part of its analysis of financial enterprises,

wych opracowuje i publikuje szczegółowe dane ekonomiczne o zakładach ubezpieczeń, a TUWy stanowią jedną z form prawnych takich zakładów²⁸. Dane pozwalające scharakteryzować działalność TUV pozyskiwane są z Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego.

W ramach rachunku satelitarne go gospodarki społecznej praca wolontariacka jest traktowana jako działalność produkcyjna o istotnej wartości ekonomicznej, która nie jest rejestrowana w rachunkach narodowych, ale powinna być uwzględniona w rachunku satelitarnym. W Polsce ani w ramach systemu rachunków narodowych ani w statystyce rynku pracy nie były gromadzone dane na temat wolontariatu. Początkowo informacje o czasie poświęconym na pracę społeczną próbowano pozyskiwać w ramach wspomnianej wcześniej sprawozdawczości organizacji non-profit. Nie było to jednak optymalne rozwiązanie, gdyż organizacje często nie prowadzą szczegółowych rejestrów czasu pracy angażujących się nieodpłatnie wolontariuszy. Dokładna informacja o czasie pracy wolontariackiej jest niezbędna do przeprowadzenia jej wyceny na potrzeby rachunku satelitarne go. Metodologia Badania Budżetu Czasu Ludności również okazała się nie być optymalna dla wyceny wolontariatu. W związku z tym GUS, korzystając z międzynarodowej metodologii do pomiaru pracy wolontariackiej MOP²⁹, jako drugi urząd statystyczny na świecie i pierwszy w UE wdrożył w 2011 r. badania dedykowane wolontariatowi. Badanie, które zatytułowane jest „Praca niezarobkowa poza gospodarstwem domowym” (PNZ), po raz kolejny zrealizowane zostało w 2016 r. i uwzględniało zmianę w definicji pracy wolontariackiej wprowadzone rezolucją MOP w 2013 r.³⁰ (wykluczenie nieodpłatnej pracy na rzecz członków rodziny niezamieszkujących wspólnie).

Badanie PNZ ma charakter badania reprezentacyjnego ludności Polski w wieku 15 lat i więcej, zamieszkującej w indywidualnych gospodarstwach domowych. Realizowane jest jako dodatkowy moduł do „Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności”. Badaniem objęto okres 4 tygodni poprzedzających przeprowadzenie wywiadu. Dane są zatem prezentowane zarówno dla wspomnianego już okresu 4 tygodni poprzedzających realizację wywiadu, jak i w przeliczeniu na cały rok poprzedzający badanie. Ponadto dane zbierane są w podziale na rodzaj pracy wolontariackiej oraz

Statistics Poland compiles and publishes detailed economic data on insurance companies; mutuals are one of the legal forms of such companies²⁸. Data to characterize mutuals are obtained from the Polish Financial Supervision Authority.

Within the satellite account of the social economy, volunteer work is treated as a productive activity possessing significant economic value that is not recorded in the national accounts but should be included in the satellite account. In Poland, neither the System of National Accounts nor labour market statistics collected data on volunteer work. Initially, attempts were made to obtain information on time spent on community service through the aforementioned non-profit organization reporting. However, this was not an optimal solution as organizations often do not keep detailed time records concerning unpaid volunteers. Accurate information about volunteer worktime is essential to conducting the valuation of work for the satellite account. The Time Use Survey methodology also proved less than optimal for valuation of volunteer work. Therefore, in 2011 Statistics Poland decided to implement a survey dedicated to volunteer work using ILO's international methodology designed for this purpose²⁹, becoming the second statistical office in the world and the first one in the EU to do so. The survey, which is titled “Unpaid work outside the household” (PNZ), was conducted again in 2016 and took into account a change in the definition of volunteer work introduced by an ILO resolution in 2013³⁰ (the change involved excluding unpaid work for family members not living together).

The PNZ survey is a sample survey of the Polish population aged 15 and over living in individual households. It is conducted as an additional module to the Survey of Economic Activity of the Population. The period under study consisted of the 4 weeks preceding the interview. Thus, data are presented both for the aforementioned 4-week period preceding the interview and against the backdrop of the entire year preceding the survey. Moreover, data are collected by type of volunteer work and take into account the type of activities performed. The activities then receive codes of

28 Więcej: GUS, Polski rynek ubezpieczeniowy 2018, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-finansowe/polski-rynek-ubezpieczeniowy-2018,11,8.html> (dostęp 26.04.2021)

29 MOP, *Manual on the Measurement of Volunteer Work*, Geneva 2011, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_162119.pdf (dostęp 16.04.2021)

30 MOP, *Resolution concerning statistics of work, employment and labour underutilization, adopted by the Nineteenth International Conference of Labour Statisticians* (October 2013), https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/normativeinstrument/wcms_230304.pdf (dostęp 16.04.2021)

28 More: Statistics Poland, 2019, Polish Insurance Market in 2018, https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/en/defaultaktualnosci/3318/2/8/1/polish_insurance_market_2018.pdf (access: April 16, 2021).

29 International Labour Organization, 2011, *Manual on the Measurement of Volunteer Work*, Geneva https://www.ilo.org/stat/Publications/WCMS_162119 (access: April 16, 2021).

30 International Labour Organization, 2013, *Resolution concerning statistics of work, employment and labour underutilization, adopted by the Nineteenth International Conference of Labour Statisticians* (October 2013), https://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/standards-and-guidelines/resolutions-adopted-by-international-conferences-of-labour-statisticians/WCMS_230304/lang--en/index.htm (access: April 16, 2021).

uwzględniają rodzaj wykonywanych czynności, którym następnie przypisywane są kody grup zawodów według klasyfikacji KZiS. Pozwala to w następnym kroku precyzyjnie wycenić wartość wolontariatu.

Przedstawiona wyżej forma prowadzenia badania i zbierania danych zapewnią lepszą jakość uzyskanych wyników od innych badań, np. „Budżetu Czasu Ludności”. W „Badaniu Budżetu Czasu Ludności” są również monitorowane i zbierane informacje o czasie przeznaczanym na dobrowolną pomoc, w tym pomoc sąsiedzka czy wsparcie innych gospodarstw domowych, ale tylko w ciągu 2 dni (1 dzień roboczy, 1 dzień świąteczny: sobota, niedziela). To oznacza, że w „Badaniu Budżetu Czasu Ludności” jest mniejsza dokładność i prawdopodobieństwo, że respondent w dniu badania będzie wykonywać prace wolontariackie. Dlatego też zdecydowanie bardziej precyzyjne i kompleksowe jest badanie „Praca niezarobkowa poza gospodarstwem domowym”, w którym istnieje większe prawdopodobieństwo zarejestrowania rzeczywistego czasu przeznaczanego przez respondenta na wolontariat i czynności pokrewne w trakcie czterech tygodni objętych badaniem.

7.2. Zasady opracowania rachunku satelitarnego

Dane opracowywane w ramach rachunków narodowych obejmują informacje na temat efektów działalności jednostek instytucjonalnych, które angażują się w produkcję, wykorzystanie i akumulację aktywów oraz transakcje i przepływy między nimi. Układ tablic, w których są zaprezentowane, jest określany jako sekwencja rachunków.

Produkcję globalną wytworzoną przez gospodarkę społeczną można podzielić na rynkową oraz nierynkową. Produkcja rynkowa, jak i część produkcji nierynkowej, przedstawione w ujęciu monetarnym, uwzględniane są w PKB. Jednak znaczna część produkcji nierynkowej znajduje się poza obserwacją. Celem opracowania rachunków satelitarnych jest ukazanie pełnego obrazu działalności rynkowych i nierynkowych prowadzonych w danej dziedzinie lub sektorze.

W RSGS wszystkie transakcje i pozycje bilansujące są wyznaczone zgodnie z metodologią zasadniczych rachunków narodowych na podstawie klasyfikacji ESA, a także podręcznika metodologicznego ONZ dotyczącego zasad i procedur opracowania rachunku satelitarnego gospodarki społecznej (*Satellite Account on Non-profit and Related Institutions and Volunteer Work*).

Proces wyznaczania najważniejszych kategorii makroekonomicznych w RSGS można podsumować w dwóch zasadniczych etapach. W pierwszym etapie dane są zbierane w rachunku produkcji, w którym jest szacowana wartość dodana brutto w cenach bazowych wszystkich podmiotów

occupational groups according to the Polish Classification of Occupations and Specializations, allowing for accurate valuation of volunteer work in the subsequent step.

Conducting the survey and collecting data in this way provides results of better quality than other surveys, such as e.g. The Time Use Survey. This last project also monitors and collects information on time spent on voluntary assistance, including neighbourhood help or support of other households, but only on 2 days (1 weekday, 1 holiday: Saturday, Sunday). This means that there is less accuracy in The Time Use Survey and less likelihood that the respondent will be engaged in volunteer work on the day of the survey. Therefore, the “Unpaid work outside the household” survey is far more precise and comprehensive, with a far greater likelihood of recording the actual time spent by the respondent on volunteer work and related activities during the covered 4 weeks.

7.2. Principles for the development of the satellite account

The data provided by the national accounts include information on the effects of institutional units that engage in the production, use and accumulation of assets and the transactions and flows between them. The arrangement of tables in which the flows and inventories generated are presented by each sector, is referred to as the sequence of accounts.

The output produced by the social economy can be divided into market and non-market output. Market output, as well as part of non-market output, are included in GDP presented in monetary terms. However, a significant proportion of non-market production is out of scope. The purpose of compiling satellite accounts is to show a complete picture of market and non-market activities carried out in a given field or sector.

In the SESA, all transactions and balancing items are determined according to the methodology of the underlying national accounts based on the ESA classification as well as the United Nations Methodological Manual on Principles and Procedures for compiling a social economy satellite account (*Satellite Account on Non-profit and Related Institutions and Volunteer Work*).

The process of determining the major macroeconomic categories in the SESA can be summarized in two major steps. In the first stage, data are collected in the production account, which estimates the gross value added at basic prices of all institutional and non-institutional actors involved in third

instytucjonalnych i nieinstytucjonalnych zaangażowanych w działalność trzeciego sektora. Zgodnie z metodologią rachunków narodowych, wartość dodaną brutto oblicza się jako różnicę między produkcją globalną w cenach bazowych a zużyciem pośrednim w cenach zakupu.

Oszacowanie monetarnej wartości produkcji globalnej, wartości dodanej oraz innych transakcji i pozycji bilansujących w rachunku satelitarnym gospodarki społecznej pozwala na identyfikację potencjału gospodarczego, zasobów produkcyjnych i kapitału ludzkiego zaangażowanego w podmiotach lub obszarach, których działalność produkcyjna nie była uwzględniona w pełni w zasadniczych rachunkach narodowych. Na podstawie uzyskanych informacji można stwierdzić, że zarówno sektor instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych oraz sektor gospodarstw domowych wiodą istotną rolę w rozwoju gospodarki społecznej w Polsce, a ich wkład w generowanie wartości dodanej jest szczególnie ważny w perspektywie zmian zachodzących na rynku pracy oraz we wzrastającym udziale całego trzeciego sektora w gospodarce narodowej.

Drugim etapem istotnym w opracowaniu rachunku satelitarnego gospodarki społecznej jest oszacowanie kosztów związanych z zatrudnieniem, w tym wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne płaconych przez pracodawców a także podatków i dotacji. Pozycją bilansującą w rachunku tworzenia dochodów jest nadwyżka operacyjna brutto.

Rozpatrując koszty związane z zatrudnieniem w przypadku sektora gospodarstw domowych traktuje się je odmiennie w rachunku tworzenia dochodów i w rachunku podziału pierwotnego dochodów. W rachunku tworzenia dochodów prezentowane są koszty ponoszone przez wszystkie krajowe sektory instytucjonalne (w tym podmioty gospodarcze zaliczane do sektora gospodarstw domowych) związane z wynagrodzeniami i zabezpieczeniem społecznym pracowników. W rachunku podziału pierwotnego dochodów zapis po stronie przychodów przedstawia wszystkie rekompensaty z tytułu zatrudnienia uzyskane przez sektor gospodarstw domowych, w tym saldo kosztów związanych z zatrudnieniem w ramach sektora zagranica.

W rachunku satelitarnym gospodarki społecznej istotnymi elementami analizy są dochody i ich źródła. W odróżnieniu od przedsiębiorstw prywatnych, organizacje non-profit i wiele powiązanych z nimi podmiotów uzyskuje dochody nie tylko ze sprzedaży rynkowej dla instytucji rządowych, przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, ale także z transferów (dotacji) od instytucji rządowych i korporacji, ze składek członkowskich płaconych przez osoby i instytucje oraz z darowizn od gospodarstw domowych, korporacji i innych organizacji non-profit (takich jak fundacje). Z punktu widzenia prowadzonej polityki niezwykle pomocna jest obserwacja odrębnych źródeł tych dochodów. Kluczowym jest tu, aby mieć dokładny obraz udziału dochodów trzeciego sektora pochodzących ostatecznie ze źródeł rządowych,

sector activities. In line with the national accounts methodology, gross value added is calculate as the difference between output at basic prices and intermediate consumption at purchase prices.

Estimating the monetary value of output, value-added, and other transactions and balancing items in a social economy satellite account enables the identification of the economic potential, productive resources, and human capital involved in entities or areas whose productive activities were not fully expressed in national accounts. Based on the obtained information, it can be concluded that both the non-commercial institutions operating on behalf of households and the household sector lead an important role in the development of the social economy in Poland and their contribution to the generation of added value is particularly important given the changes taking place on the labour market and in the growing share of the entire third sector in the national economy.

The second important step in developing a social economy satellite account methodology is to estimate the costs associated with employment, including wages and salaries and social security contributions paid by employers, as well as taxes and subsidies. The balancing item in the revenue generation account is the gross operating surplus.

When considering employment costs for the household sector, they are treated differently in the income generation account and the primary income distribution account. The SESA household income generation account shows funds paid to household workers. In the primary revenue sharing account, the revenue side entry represents all employment remuneration earned by the household sector, i.e. persons employed as salaried employees in enterprises, government institutions, etc. In the primary distribution of income account, the entry on the resources side presents all compensation of employment received by the household sector, including the balance of compensation of employees within the rest of the world sector.

In a social economy satellite account, the important issues to observe are incomes and their sources. Unlike private corporations, non-profit organizations and many related institutions derive their income not only from market sales to the government, other businesses, and households, but also from transfers (grants) from government and corporations, from membership dues paid by individuals and institutions, and from philanthropic donations from households, corporations, and other non-profit organizations (such as foundations). From a policy perspective, it is extremely helpful to track the separate sources of these revenues. In particular, it is important to have an accurate image of the share of third sector revenues ultimately coming from government sources, as these sources have greatly increased in

ponieważ źródła te znacznie zwiększyły swoją skalę i mają szczególne znaczenie polityczne. W większości krajów rozwiniętych płatności rządowe na rzecz organizacji non-profit bezpośrednio jako zakupy (kontrakty) lub dotacje albo pośrednio poprzez zwrot kosztów usług świadczonych na rzecz osób fizycznych, stanowią od 40% do 80% całkowitych dochodów organizacji non-profit³¹.

scale and importance and have particular political significance. In most developed countries, government payments to non-profit organizations, either directly as purchases (contracts) and grants, or indirectly through reimbursement for services provided to individuals, account for 40% to 80% of the non-profit organizations' total revenue³¹.

31 Lester M. Salamon i in., *Global Civil Society: Dimensions of the Non-profit Sector*, vol. II. Bloomfield, Kumarian Press, Connecticut 2004.

31 Lester M. Salamon et al, 2004, *Global Civil Society: Dimensions of the Non-profit Sector*, vol. II. Bloomfield, Connecticut: Kumarian Press.

Rozdział 8

Chapter 8

Ocena jakości i porównywalności

Assessment of quality and comparability

8.1. Jakość danych

Dane pierwotne

Zarówno źródła pierwotne wykorzystane do sporządzenia RSGS, jak i dane z rachunków narodowych, są wysokiej jakości. Przedstawione w rozdziale 7 badania podlegają systematycznej ocenie jakości zgodnie z zarządzeniem wewnętrznym nr 35 Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie pomiaru, oceny oraz monitorowania jakości badań statystycznych w służbach statystyki publicznej. Po zakończeniu każdego badania sporządza się raport jakości zawierający opis w zakresie: przydatność, dokładność, terminowość i punktualność, dostępność i przejrzystość, porównywalność, spójność, obciążenie respondentów, poufność i transparentność.

Dokładność danych opisuje się weryfikując błędy: pokrycia, pomiaru, przetwarzania i braku odpowiedzi. Wpływ na poziom błędów ma specyfika badanej zbiorowości. W badaniach realizowanych na formularzach SOF-1 szacowane są błędy próby dla kluczowej zmiennej. W związku z koniecznością poprawy precyzji ocen odnoszących się do całej populacji aktywnych organizacji, przeprowadzane jest badanie ewidencyjne mające na celu identyfikację podmiotów nieaktywnych. Błędy braku odpowiedzi dotyczą zarówno podmiotowych, jak i przedmiotowych braków odpowiedzi. Podmiotowy brak odpowiedzi obejmuje odmowy udziału w badaniu.

W zakresie badań sprawozdawczych GUS, kompletność zrealizowanych badań, po odjęciu podmiotów nieaktywnych, wyniosła 86,9%. Najwyższy odsetek jednostek, które złożyły sprawozdanie wystąpił wśród partii politycznych (98,3%). Najniższy poziom kompletności odnotowano wśród spółdzielni socjalnych, inwalidów i niewidomych (51,8%), a następnie fundacji (73,7%).

W narzędziach badawczych stosowane są formuły kontroli logiczno-rachunkowej, a wypełnienie kluczowych zmiennych jest obowiązkowe, w związku z tym występują nieliczne przedmiotowe braki odpowiedzi. Koryguje się je stosując imputację danych w zakresie zmiennych wykorzystywanych w RSGS, tj. przychodów, kosztów, zatrudnienia. W przypadku braku danych dla całych działów dotyczących przychodów

8.1. Data quality

Primary data

Both the primary sources used to compile the SESA and the national accounts data are of high quality. The surveys presented in Chapter 7 are subject to systematic quality assessment under Internal Order No. 35 of the President of Statistics Poland of 28 December 2011 on the measurement, evaluation and monitoring of the quality of statistical surveys in public statistical services. Upon completion of the study, a quality report is prepared with descriptions concerning the relevance, accuracy, timeliness and punctuality, accessibility and transparency, comparability, consistency, respondent burden, confidentiality and transparency.

Data accuracy is described by verifying the errors of coverage, measurement, processing, and non-response. The error rate is affected by the character of the study population. In surveys conducted using SOF-1 forms, sampling errors are estimated for the key variable. As a result of the need to improve the precision of assessments relating to the entire population of active organizations, a registry study is conducted to identify non-active entities. Non-response errors refer to both subject and object non-responses. Subject non-responses include the refusals to participate in the survey.

In terms of Statistics Poland reporting surveys, the survey completeness was 86.9% after subtracting inactive entities. The highest percentage of entities that submitted a report occurred among political parties (98.3%). The lowest level of completeness was found among social, work as well as the disabled and the blind cooperatives (51.8%) followed by foundations (73.7%).

The survey instruments use logical and accounting control formulas. The completion of key variables is mandatory resulting in few subjective non-responses. They are corrected by applying data imputation on the variables used in the SESA, i.e. revenue, expenses, employment. In the absence of data for entire departments on revenue or employment, unit data from the Ministry of Finance (on revenue and costs

Tablica 8.1. Kompletność badań według formularzy i rodzajów podmiotów za 2018 r.

Table 8.1. Completeness of surveys by types of reports and types of entities for 2018

Wyszczególnienie Specification		Podmioty z kartotek badań, z wyłączeniem podmiotów nieaktywnych Entities in research files without non-active ones		Podmioty, które wypełniły sprawozdanie Entities which completed report
		w tys. in thousand		% z pierwszej kolumny % from first column
Ogółem Grand total		42,1	36,6	86,9
SOF-1	Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne Associations and similar social organizations	15,5	13,2	84,9
	Fundacje Foundations	9,0	6,7	73,7
	Społeczne podmioty wyznaniowe Faith-based charities	2,0	1,7	85,9
SOF-4s	Samorząd gospodarczy i zawodowy Business and professional associations	2,7	2,5	92,9
SOF-3	Partie polityczne Political parties	0,1	0,1	98,3
SOF-4p	Organizacje pracodawców Employers' organizations	0,3	0,3	92,2
SOF-2	Związki zawodowe Trade union organizations	12,6	12,2	96,5
ES-S ^a	Spółdzielnie socjalne, pracy, inwalidów i niewidomych Social, work, disabled and the blind cooperatives	1,7	0,9	51,8

^a Badanie dotyczyło roku 2017.

^a The study concerned the year 2017.

lub zatrudnienia do imputacji wykorzystywane są dane jednostkowe z Ministerstwa Finansów (o przychodach i kosztach z CIT-8) oraz z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (o zatrudnieniu w Centralnym Rejestrze Ubezpieczonych). Dane administracyjne wykorzystywane w imputacji służą jako bezpośrednie źródło danych lub stanowią podstawę do rozszacowania danych finansowych wykorzystując warstwowanie jednostek według określonych cech.

Badanie społeczne „Praca niezarobkowa poza gospodarstwem domowym” realizowane jest jako dodatkowy moduł „Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności”, a próbę przedmiotowego badania stanowią członkowie gospodarstw domowych w wieku 15 lat i więcej objęci badaniem BAEL. Próba wybrana do badania PNZ w edycji z 2016 r. to 1/2 próby kwartalnej BAEL, z wyłączeniem wywiadów zastępczych. W tej podpróbce w I kwartale 2016 r. znalazło się 27,4 tys. mieszkań. Badanie PNZ zrealizowano w 14,4 tys. gospodarstwach domowych i zebrano dane o 21,5 tys. osób. Kompletność badania BAEL wyniosła 63,9%. Natomiast wskaźnik wypełnionych kwestionariuszy PNZ w stosunku do zrealizowanych w wywiadach bezpośrednich BAEL wyniósł 92,4%.

from CIT-8) and the Social Insurance Institution (on employment in the Central Register of Insured Persons) are used for imputation. The administrative data used in the imputation serve as a direct source of data or provide a basis for extending the financial data using stratification of units by specific characteristics.

The social survey “Unpaid work outside the household” (PNZ) is implemented as an additional module of the Labour Force Survey (LFS), and the sample of the survey consists of members of households aged 15 and over covered by the LFS. The sample selected for the 2016 edition of the PNZ survey is 1/2 of the LFS quarterly sample, excluding replacement interviews. In the first quarter of 2016, this subsample included approximately 27.4 thousand dwellings. The PNZ survey included 14.4 thousand households and data on 21 500 individuals were collected as part of it. The completeness of the LFS survey was 63.9%. In contrast, the rate of completed PNZ questionnaires relative to those completed as part of face-to-face LFS interviews was 92.4%.

Względny błąd szacunkowy wyników badania PNZ za 2016 r. wyniósł dla wolontariatu ogółem 1,6%, przy czym dla wolontariatu indywidualnego 1,86%, a dla wolontariatu w ramach sektora non-profit 3,31%.

Eksperymentalny rachunek satelitarny

Pomimo wysokiej jakości badań pierwotnych prowadzonych przez statystykę publiczną, nie wszystkie pozycje w opracowanym rachunku satelitarnym są precyzyjne. Wynika to z dwóch powodów, tj. braku badań pierwotnych za 2018 r. (ES-S i PNZ) oraz braku w badaniu dokładnej zmiennej odpowiadającej pozycji, która jest ujęta w RSGS.

Na ograniczenie dokładności danych miały wpływ następujące przyjęte założenia:

- rachunek produkcji i rachunek tworzenia dochodu:
 - dane z badania spółdzielni socjalnych, pracy oraz inwalidów i niewidomych za 2017 r. zostały przeliczone w oparciu o dane podatkowe z Ministerstwa Finansów za 2018 r. (CIT-8). Kategorie po stronie dochodów zostały przeliczone z wykorzystaniem różnicy między przychodami podatkowymi w 2017 r. i 2018 r., a kategorie rozchodu w oparciu o koszty uzyskania przychodu między 2017 r. i 2018 r.
- zasoby pracy:
 - wymiar pracy płatnej został określony na podstawie:
 - zatrudnienia na podstawie stosunku pracy na dzień 31.12.2018 r., a nie przeciętnego zatrudnienia w roku, ze względu na to, że dla części podmiotów korzystano z danych ZUS, dla których nie wypracowano za 2018 r. metodologii wyliczania przeciętnego zatrudnienia rocznego. Dla wewnętrznej spójności rachunku dla całej zbiorowości posłużono się zatrudnieniem na 31.12.2018 r.;
 - etaty przeliczeniowe zatrudnienia pozaetatowego oszacowano na podstawie kosztów wynagrodzeń z tytułu takiego zatrudnienia. Wyliczono je dzieląc te koszty poprzez przeciętne wynagrodzenie z tytułu stosunku pracy dla podmiotów gospodarki społecznej w 2018 r.;
 - dane o wolontariacie pochodzące z badania z I kwartału 2016 r. zostały zgodnie z metodologią tego badania przeliczone na 2015 r., brak źródeł danych pozwalających oszacować zmiany skali tego zjawiska między 2015 r. a 2018 r.;
- wartość wolontariatu:
 - do oszacowania wartości wolontariatu wyrażonego w etatach przeliczeniowych zastosowano metodę polegającą na przypisaniu pracom wykonywanym w ramach wolontariatu wartości średnich kosztów pracy wykonywanej jako praca zarobkowa w zawodach odpowiadających czynnościom, które wykonywały osoby

The relative estimation error of the 2016 PNZ survey results was 1.6% for total volunteer work, with 1.86% for individual volunteer work and 3.31% for the volunteer work done in non-profit sector.

Experimental satellite account

Despite the high quality of primary research conducted by public statistics, not all items in the satellite account are accurate. This is due to two reasons, i.e. the lack of primary research for 2018 (ES-S and PNZ), as well as the lack in the study of the exact variable corresponding to the item that is included in the SESA.

The following assumptions limited data accuracy:

- production account and generation of income account:
 - data from the 2017 survey of social, work and the disabled and the blind cooperatives have been recalculated based on 2018 tax data from the Ministry of Finance (CIT-8). Revenue side categories were recalculated using the difference between 2017 and 2018 tax revenues, and expense categories based on differences in tax-deductible expenses between 2017 and 2018
- labour resources:
 - the volume of paid work was based on:
 - employment based on an employment relationship as of 31 December 2018 rather than the average employment for the year due to the fact that Social Security Institution data was used for some entities, for which no methodology for calculating average annual employment in 2018 was established. For internal coherence of the account for the entire population, employment as of 31 December 2018 was used;
 - FTEs for non-full-time employment were estimated based on the wages and salaries costs of such employment. It was calculated by dividing these costs by the average salary amount for social economy entities in 2018;
 - volunteer work data from a Q1 2016 survey have been recalculated for 2015 according to the methodology of this study; there are no data sources that make it possible to estimate changes in this phenomenon between 2015 and 2018;
- the value of volunteer work:
 - to estimate the value of volunteer work expressed in FTEs, a method was used to attribute to the work performed as part of volunteer work the value of the average cost of paid work in occupations corresponding to the activities performed by persons engaged in volunteer work. When assigning the remuneration rates in oc-

zaangażowane w tego rodzaju aktywność. Przypisując stawki zawodów odpowiadających czynnościom wykonywanym w ramach wolontariatu przyjęto założenie przypisania stawki z zawodu najniżej opłacanego, w tym celu wykorzystano dane z badania „Struktura wynagrodzeń według zawodów” z 10.2018 r.

- źródła przychodów według ICNPO:
 - nie obejmują TUW oraz kościołów i związków wyznaniowych ze względu na brak danych źródłowych w tym zakresie; wobec tego
 - w przypadku wolontariatu bezpośredniego, nie została przedstawiona jego struktura według ICNPO ze względu na to, że przy gromadzeniu danych nie była uwzględniona taka informacja.

cupations corresponding to the activities performed as part of volunteer work, the rate in the lowest-paid occupation was selected; for this purpose, data from the “Structure of wages and salaries by the occupation” survey (Struktura wynagrodzeń według zawodów) from October 2018 was used;

- revenue sources according to ICNPO:
 - do not include mutual, churches and religious associations due to the lack of source data in this area;
 - the structure of direct volunteer work is not presented according to ICNPO because information of that kind was not included when collecting data.

8.2. Porównywalność danych w czasie

Przedstawiony w niniejszym raporcie rachunek satelitarnej gospodarki społecznej jest pierwszym rachunkiem tego typu w Polsce i ma on charakter eksperymentalny. W związku z tym nie ma możliwości zweryfikowania porównywalności jego danych w czasie. Zaprezentowana zostanie wobec tego porównywalność w czasie danych pochodzących ze źródeł pierwotnych.

Jednym z podstawowych założeń prowadzonych badań statystycznych jest porównywalność w czasie. Skutkuje to wprowadzaniem takich zmian w metodologii badań, aby nie wyłączały możliwości prezentowania ich w szeregach czasowych. Zakres podmiotowy badań pierwotnych gospodarki społecznej zmieniał się w czasie, w związku z tym porównywalność danych jest zróżnicowana dla poszczególnych grup podmiotów. Szczegóły określa tablica 8.2.

Badanie „Praca niezarobkowa poza gospodarstwem domowym” zostało przeprowadzone po raz pierwszy w I kw. 2011 r. Poprzedzono je badaniem pilotażowym. Następną edycję tego badania zrealizowano w 2016 r. Pomiędzy tymi edycjami, przygotowywano zmiany narzędzia do następnej edycji badania. Wypracowane rozwiązania bazowały na doświadczeniach w trakcie realizacji badania w 2011 r. oraz podczas analizy wyników, a także na rekomendacjach MOP z 2013 r. Ze względu na wprowadzone zmiany w sposobie zadawania pytań oraz klasyfikowania odpowiedzi, a także eksperymentalnego charakteru badania z 2011 r. dla danych dotyczących wolontariatu w ramach badań ludności, porównywalność z 2016 r. uzyskana będzie w następnej edycji badania PNZ planowanej na I kwartał 2022 r.

8.2. Comparability of data over time

The social economy satellite account presented in this report is experimental and the first of its kind in Poland. Therefore, it is not possible to verify the comparability of its data over time. Therefore, the comparability of primary source data over time will be presented.

One of the basic assumptions of statistical surveys is comparability over time. This results in the introduction of changes in the research methodology that do not exclude the possibility of presenting them in time series. The subject coverage of social economy primary research has changed over time and as such the comparability of data varies across groups of subjects. Details are specified in Table 8.2.

The survey “Unpaid work outside the household” (PNZ) was conducted for the first time in Q1 2011. It was preceded by a pilot study. The next edition of the study was conducted in 2016; apart from developing the survey itself, changes to the tool were introduced between the two editions. The solutions developed were based on experience gained during the 2011 survey, the analysis of its results, as well as the 2013 ILO recommendations. Due to changes made in the way questions were asked and responses were classified, as well as the experimental nature of the 2011 survey, comparability with 2016 data for population survey volunteer data will be enabled by the next edition of the PNZ survey scheduled for Q1 2022.

Tablica 8.2. Porównywalność danych z badań gospodarki społecznej według zakresu podmiotowego
 Table 8.2. Comparability of data in social economy researches by the subjective scope

Wyszczególnienie Specification	Porównywalność danych od roku Data comparability for a year	Częstość zbierania danych w latach Data collection frequency in years
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne ^a Associations and similar social organizations ^a	2010	1 ^b
Samorząd gospodarczy i zawodowy Business and professional associations	2010	1 ^b
Partie polityczne Political parties	2012	2
Organizacje pracodawców Employers' organizations	2010	4 ^c
Związki zawodowe Trade unions	2014	4
Spółdzielnie socjalne, pracy, inwalidów i niewidomych Social, work, disabled and the blind cooperatives	2017	2

a Dane z tego badania są dostępne do 2008 r., ale metodologia badania realizowanego w 2009 roku nie pozwala na porównywalność danych finansowych.
 a Data from this survey is available through 2008 but the methodology of the 2009 survey does not allow for the comparability of financial data.

b Od 2010 r. do 2016 r. dane były zbierane co 2 lata.

b From 2010 to 2016 the data were collected every 2 years.

c Od 2010 r. do 2014 r. dane były zbierane co 2 lata.

c From 2010 to 2014 the data were collected every 2 years.

8.3. Porównywalność z rachunkami gospodarki społecznej z innych krajów Unii Europejskiej

Zgodnie z wiedzą autorów niniejszego raportu, do kwietnia 2021 r. jedynie dwa kraje europejskie opracowały rachunek satelitarne gospodarki społecznej. Pierwszym z nich była Portugalia, która przygotowała raport z danymi za 2010 r. (opublikowany w kwietniu 2013 r.) i za 2013 r. (opublikowany w grudniu 2016 r.). Drugim krajem była Słowenia, która przygotowała raport w 2019 r. z danymi za rok 2015 r. i 2016 r. Aktualnie trwają prace nad rachunkami w urzędach statystycznych we Francji, Hiszpanii, Luksemburgu i Włoszech, w związku z czym szersza weryfikacja w tym zakresie możliwa będzie w kolejnych latach.

Zakres podmiotowy rachunków Portugalii i Słowenii wydaje się być zbliżony do siebie. Różnice, jakie występują pomiędzy Polską, a tymi krajami, wynikają ze specyfiki funkcjonowania podmiotów gospodarki społecznej oraz regulacji prawnych, które występują w tych krajach. W związku z tym, że w raportach tych krajów nie został opisany dokładnie zakres podmiotowy, nie jest możliwe jego szczegółowe porównanie.

8.3. Comparability with social economy satellite accounts from other European Union countries

To the best knowledge of the authors of this report, only two European countries have developed a social economy satellite account by April 2021. The first was Portugal, which produced a report with data for 2010 (published in April 2013) and for 2013 (published in December 2016). The second country was Slovenia, which produced the report in 2019 using 2015 and 2016 data. SESAs are currently under development at statistical offices in France, Spain, Luxembourg and Italy, and thus a more extensive verification in this area will be possible in the coming years.

The subject coverage of the Portuguese and Slovenian accounts is similar. The differences between Poland and these countries result from the specificity of the functioning of social economy entities and legal regulations in these countries. A detailed comparison is impossible since the exact scope of the subject matter is not described in these country reports.

Tablica 8.3. Zestawienie zakresu podmiotowego RSGS Portugalii, Słowenii i Polski

Table 8.3. Summary of the subjective scope for the SESA of Portugal, Slovenia and Poland

Zakres podmiotowy Subjective scope	Portugalia (2013) Portugal	Słowenia (2016) Slovenia	Polska (2018) Poland
Organizacje non-profit Non-profit institutions	<ul style="list-style-type: none"> • fundacje foundations • stowarzyszenia associations • kościelne placówki świadczące usługi społeczne church social service agencies • zrzeszenia o charakterze środowiskowym lub samorządowym associations of a community or self-governing nature 	<p>są włączone – brak informacji w raporcie jakie formy prawne are included – the report includes no information on their legal forms</p>	<ul style="list-style-type: none"> • fundacje foundations • stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne associations and similar social organizations • społeczne podmioty wyznaniowe faith-based charities • samorząd zawodowy i gospodarczy business and professional associations • organizacje pracodawców employers' organizations • związki zawodowe trade unions • kościoły i związki wyznaniowe churches and religious associations
Podmioty powiązane Affiliate entities	<ul style="list-style-type: none"> • spółdzielnie cooperatives • towarzystwa pomocy wzajemnej mutuals 	<ul style="list-style-type: none"> • przedsiębiorstwa społeczne social enterprises • spółdzielnie cooperatives • towarzystwa pomocy wzajemnej mutuals 	<ul style="list-style-type: none"> • spółdzielnie socjalne, pracy, inwalidów i niewidomych social, work, the disabled and the blind cooperatives • towarzystwa pomocy wzajemnej mutuals
Wolontariat Volunteer work	<ul style="list-style-type: none"> • dane z badania pilotażowego data from a pilot study • w tablicach wolontariat nie jest wyszczególniony volunteer work is not listed in the tables 	<ul style="list-style-type: none"> • brak none 	<ul style="list-style-type: none"> • wolontariat instytucjonalny volunteer work in organizations • wolontariat bezpośredni direct volunteer work

Zestawiając ze sobą informacje przedstawione w raportach lub tablicach wynikowych można porównać zakres przedmiotowy sporządzonych rachunków satelitarnych. Wszystkie trzy kraje sporządziły rachunek produkcji, rachunek podziału dochodu pierwotnego, przedstawiły informacje o liczbie aktywnych jednostek działających w sektorze, a także o pracy, z której korzystały podmioty gospodarki społecznej.

However, by comparing the information presented in the reports or scoreboards, it is possible to compare the subject coverage of these satellite accounts. All three countries produced an account of production, an account of the distribution of primary income and provided information on the number of active units in the sector, as well as the labour used by social economy entities.

Tablica 8.4. Zestawienie zakresu przedmiotowego RSGS Portugalii, Słowenii i Polski
Table 8.4. Summary of the material scope for the SESA of Portugal, Slovenia and Poland

Zakres przedmiotowy Material scope	Portugalia (2013) Portugal	Słowenia (2016) Slovenia	Polska (2018) Poland
I. Rachunek produkcji Production account	tak yes	tak yes	tak yes
II.1.1. Rachunek tworzenia dochodu Generation of income account	tak yes	tak yes	tak yes
II.1.2. Rachunek podziału dochodu pierwotnego Primary income distribution account	tak yes	tak yes	nie no
II.2. Rachunek podziału dochodu wtórnego Secondary income distribution account	tak yes	tak yes	nie no
II.3. Rachunek redystrybucji dochodu w naturze Redistribution of income in kind account	tak yes	nie no	nie no
II.4.1. Rachunek wykorzystania dochodów do dyspozycji Use of disposable income account	tak yes	nie no	nie no
II.4.2. Rachunek wykorzystania skorygowanych dochodów do dyspozycji Use of adjusted disposable income account	tak yes	nie no	nie no
III.1. Rachunek kapitałowy Capital account	tak yes	nie no	nie no
Zasoby pracy Labour resources	tak yes	tak yes	tak yes
Koszty pracy Labour costs	nie no	nie no	tak yes
Liczba podmiotów Number of entities	tak yes	tak yes	tak yes
Źródła przychodów Sources of revenue	nie no	nie no	tak yes

Porównując źródła danych wykorzystywanych w Słowenii, Portugalii i Polsce, można stwierdzić występowanie podobieństw. Na podstawie dostępnych materiałów zostało przeprowadzone porównanie, z którego wynika, że w tych krajach do obliczenia rachunku satelitarnego wykorzystywano administracyjne źródła danych, w tym informacje z rejestrów urzędowych, dane statystyczne zbierane w badaniach przez urzędy statystyczne.

When comparing the data sources used in Slovenia, Portugal and Poland, one can determine that some similarities exist. A comparison made based on the available materials shows that in these countries, administrative data sources including information from official records and statistical data collected in surveys by statistical institutes were used to calculate the satellite account.

Tablica 8.5. Zestawienie źródeł danych wykorzystanych do RSGS dla Portugalii, Słowenii i Polski

Table 8.5. Summary of data sources used for the SESA of Portugal, Slovenia and Poland

Zakres podmiotowy Subjective scope	Portugalia (2013) ^a Portugal ^a	Słowenia (2016) Slovenia	Polska (2018) Poland
Sprawozdania statystyczne Statistical reports	<ul style="list-style-type: none"> • badanie potencjału naukowego i technologicznego survey of scientific and technological potential • badanie organizacji pozarządowych działających w zakresie ekologii survey of environmental NGOs • badanie towarzystw pomocy wzajemnej researching survey of mutuals • badanie organizacji pracodawców survey of employers' organizations • badanie ochotniczych straży pożarnych survey of volunteer fire brigades 	<ul style="list-style-type: none"> • brak informacji w raporcie lack of information in the report 	<ul style="list-style-type: none"> • SOF-1 – sprawozdanie z działalności fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych SOF-1 – report on the activity of foundations, associations and similar organizations • SOF-2/SOF-2F sprawozdanie z działalności związków zawodowych SOF-2 / SOF-2F report on the activity of trade unions • SOF-4p – sprawozdanie z działalności organizacji pracodawców SOF-4p – report on the activity of employers' organizations • SOF-4s – sprawozdanie z działalności samorządu zawodowego i gospodarczego SOF-4s - report on the activity of business and professional associations • SOF-3 – sprawozdanie z działalności partii politycznych SOF-3 – report on the activity of political parties • ES-S – sprawozdanie o działalności spółdzielni: pracy, socjalnych, inwalidów i niewidomych ES-S – report on the activity of work, social, the disabled and the blind cooperatives • SP – roczna ankieta przedsiębiorstw SP – annual survey of enterprises
Badania ludności Population surveys	<ul style="list-style-type: none"> • badanie aktywności ekonomicznej ludności Labour Force Survey 		<ul style="list-style-type: none"> • PNZ – Praca niezarobkowa poza gospodarstwem domowym PNZ survey – Unpaid work outside the household

a Na podstawie informacji pozyskanych w trakcie wizyty studyjnej, która odbyła się w 2017 r.

a Based on information obtained during a study visit in 2017.

Tablica 8.5. Zestawienie źródeł danych wykorzystanych do RSGS dla Portugalii, Słowenii i Polski (dok.)

Table 8.5. Summary of data sources used for the SESA of Portugal, Slovenia and Poland (cont.)

Zakres podmiotowy Subjective scope	Portugalia (2013) ^a Portugal ^a	Słowenia (2016) Slovenia	Polska (2018) Poland
Źródła administracyjne Administrative sources	<ul style="list-style-type: none"> statystyczny rejestr podmiotów/ jednostek organizacyjnych statistical register of entities / organizational units baza danych VARCEN VARCEN database zindywidualizowane informacje o dotacjach i innych transferach personalized information on subsidies and other transfers system zintegrowanej sprawozdawczości statystycznej, finansowej, fiskalnej i bankowej system of integrated statistical, financial, fiscal and banking reporting sprawozdawczość podmiotów ekonomii społecznej posiadających uprzywilejowany status niepublicznej instytucji solidarności społecznej reporting by social economy entities with the privileged status of a non-public institution of social solidarity dane systemu ubezpieczeń społecznych dot. wynagrodzeń data of the social security system regarding wages and salaries sprawozdawczość rozchodów i przychodów jednostek sektora finansów publicznych public finance sector unit expenditure and revenue reporting 	<ul style="list-style-type: none"> Statystyczny Rejestr Zatrudnienia (SRDAP) Statistical Register of Employment (SRDAP) Roczne sprawozdania finansowe przedsiębiorstw Company annual financial statements Roczne sprawozdania księgowe dostawców usług publicznych Public service provider annual accounting statements Roczne sprawozdania księgowe towarzystw Annual accounting statements of societies Roczne sprawozdania księgowe osób prawnych prawa prywatnego Annual accounting statements of legal entities under private law Roczne sprawozdania księgowe spółdzielni Annual accounting statements of the cooperatives Rejestr przedsiębiorstw społecznych Social enterprises register Rejestr przedsiębiorstw zatrudniających osoby niepełnosprawne Register of companies that employ people with disabilities 	<ul style="list-style-type: none"> KNF-02 – Sprawozdanie statystyczne o działalności ubezpieczeniowej zakładów ubezpieczeń/reasekuracji KNF-02 - Statistical Report on Insurance Activity of Insurance/ Reinsurance Companies CIT-8 – Baza danych o podatnikach podatku dochodowego od osób prawnych CIT-8 - Database of corporate income tax payers KSI ZUS – Centralny Rejestr Płatników Składek KSI ZUS - Central Register of Contributors KSI ZUS – Centralny Rejestr Ubezpieczonych KSI ZUS - Central Register of Insured Persons PKW – Sprawozdanie o źródłach pozyskania środków finansowych przez partie polityczne, PKW - Report on the sources of funds raised by political parties dane Instytutu Statystyki Kościoła katolickiego nt. kosztów funkcjonowania parafii data from the Institute of Catholic Church Statistics on parish operating costs

a Na podstawie informacji pozyskanych w trakcie wizyty studyjnej, która odbyła się w 2017 r.

a Based on information obtained during a study visit in 2017.

Bibliografia

- Błaszczak-Przybycińska I., Marszałek M., Rachunek satelitarny produkcji domowej. Uwagi metodologiczne w wyniki dla Polski, *Ekonometria*, nr 1(23), Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2019.
- Główny Urząd Statystyczny, Sektor non-profit w 2018 r., Warszawa 2020.
- Główny Urząd Statystyczny, Spółdzielnie jako podmioty ekonomii społecznej w 2017 r., Warszawa 2019.
- Główny Urząd Statystyczny, Organizacje non-profit: stowarzyszenia, fundacje, samorząd gospodarczy i zawodowy oraz społeczne jednostki wyznaniowe. Zeszyt metodologiczny, Kraków, Warszawa 2019.
- Główny Urząd Statystyczny, Wolontariat w 2016 r., Warszawa 2018.
- Komisja Europejska, Manual for drawing up the Satellite Accounts of companies in the Social Economy: Co-operatives and Mutual societies, 2006.
- Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską podpisany 28 lipca 1993 r. i ratyfikowany 23 lutego 1998 r. (Dz.U. 1998 nr 51 poz. 318).
- Marszałek M., Kryteria i dylematy dotyczące wyceny produkcji domowej w Polsce, „Wiadomości Statystyczne”, Nr 7(674), GUS, Warszawa 2017.
- Marszałek M., Produkcja gospodarstw domowych w 2013 r., [w:] Budżet czasu ludności 2013 – część I, Informacje i Opracowania Statystyczne, GUS, Warszawa 2015.
- Marszałek M., Rachunek produkcji domowej w Polsce w koncepcji systemu statystyki społecznej, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2015.
- Międzynarodowa Organizacja Pracy, Podręcznik pomiaru pracy wolontariuszy, Genewa 2011, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_162119.pdf (dostęp: 16.04.2021).
- Międzynarodowa Organizacja Pracy, Rezolucja w sprawie statystyki pracy, zatrudnienia i niepełnego wykorzystania siły roboczej, przyjęta przez XIX Międzynarodową Konferencję Statystyków Pracy (październik 2013), https://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/standards-and-guidelines/resolutions-adopted-by-international-conferences-of-labour-statisticians/WCMS_230304/lang--en/index.htm, (dostęp: 16.04.2021).
- Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Departament Ekonomii Społecznej i Solidarnej, Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku, https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/download/files/EKONOMIA_SPOLECZNA/KPRES.pdf, (dostęp 16.04.2021).
- Organizacja Narodów Zjednoczonych, Handbook of National Accounting: Handbook on Non-profit Institutions in the System of National Accounts, Nowy Jork 2003.
- Organizacja Narodów Zjednoczonych, Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, Nowy Jork 2015.
- Organizacja Narodów Zjednoczonych, Satellite Account on Non-profit and Related Institutions and Volunteer Work, Studies in Methods Series F, Nr 91, zrew. 1. Handbook of National Accounting, Nowy Jork 2018.
- Organizacja Narodów Zjednoczonych, System rachunków narodowych, Bruksela, Nowy Jork, Paryż, Waszyngton, 1993.
- Organizacja Narodów Zjednoczonych, Take Action for the Sustainable Development Goals, <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>, (dostęp: 23.07.2020).
- Płonka M., Zasada wzajemności jako przesłanka konkurencyjności w sektorze ubezpieczeń [w:] Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego Nr 11/2011.
- Policha K., Charakterystyka organizacyjno-prawna przedsiębiorstw ubezpieczeniowych [w:] Podstawy ubezpieczeń, t. 3, wyd. Monkiewicz J. Poltext, Warszawa 2003.
- Polski rynek ubezpieczeniowy 2018, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-finansowe/polski-rynek-ubezpieczeniowy-2018,11,8.html> (dostęp 26.04.2021).

- Rozporządzenie 549/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w UE (ESA 2010), (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 174/1).
- Salamon, L.M., Anheier, H.K., List, R., Toepler, S., Sokolowski, S.W. i in., *Global Civil Society: Dimensions of the Non-profit Sector*, The Johns Hopkins Center for Civil Society Studies, Baltimore 1999.
- Salamon L.M. i in., *Global Civil Society: Dimensions of the Non-profit Sector*, t. II. Bloomfield, Kumarian Press, Connecticut 2004.
- System of National Accounts 2008.
- Uchwała nr 11 Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2019 r. zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej”.
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2003 nr 96 poz. 873, ze zm.).
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz.U. 1984 nr 21 poz. 97, ze zm.).
- Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz.U. 1989 nr 29 poz. 155, ze zm.).
- Ustawy z dnia 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych (Dz.U. 1989 nr 35 poz. 195, ze zm.).
- Ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych (Dz.U. 1996 nr 1 poz. 3, ze zm.).
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. 1991 nr 81 poz. 351, ze zm.).
- Ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz.U. 1991 nr 55 poz. 235, ze zm.).
- Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz.U. 1997 nr 98 poz. 604, ze zm.).
- Ustawy z dnia 30 maja 1989 r. o samorządzie zawodowym niektórych podmiotów gospodarczych (Dz.U. 1989 nr 35 poz. 194, ze zm.).
- Ustawa z dnia 8 października 1982 r. o społeczno-zawodowych organizacjach rolników (Dz.U. 1982 nr 32 poz. 217, ze zm.).
- Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz.U. 2001 nr 4 poz. 27, ze zm.).
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz.U. 2006 nr 94 poz. 651, ze zm.).
- Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 1989 nr 29 poz. 154, ze zm.).
- Ustawy z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (Dz.U. 1989 nr 17 poz. 92, ze zm.).
- Ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. 1991 nr 55 poz. 234, ze zm.).
- Ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (Dz.U. 1995 nr 147 poz. 713, ze zm.).
- Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. 1989 nr 20 poz. 104, ze zm.).
- Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz.U. 1982 nr 30 poz. 210, ze zm.).

Bibliography

- Błaszczak-Przybycińska I., Marszałek M. 2019. Satellite account of household production. Methodological remarks and results for Poland. „Econometrics”, No. 1(23). Wrocław: Printing House of Economic University in Wrocław.
- Concordat between the Holy See and the Republic of Poland signed on 28 July 1993. and ratified on 23 February 1998. (Dz.U. 1998 No 51 item 318).
- European Commission. 2006. Manual for drawing up the Satellite Accounts of companies in the Social Economy: Cooperatives and Mutual societies.
- International Labour Organization, Manual on the Measurement of Volunteer Work, Geneva 2011, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_162119.pdf (access: 16.04.2021).
- International Labour Organization, Resolution concerning statistics of work, employment and labour underutilization, adopted by the Nineteenth International Conference of Labour Statisticians, (October 2013), https://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/standards-and-guidelines/resolutions-adopted-by-international-conferences-of-labour-statisticians/WCMS_230304/lang--en/index.htm (access: 16.04.2021).
- Marszałek M. 2017. Criteria and dilemmas concerning the valuation of domestic production in Poland. Warsaw: The Polish Statistician. No. 7.(674).
- Marszałek M. 2015. Household production in 2013 [in:] Budżet Czasu Ludności 2013 – part I, information and Statistical Studies. Statistics Poland. Warsaw.
- Marszałek M. 2015. Household satellite account in Poland in the concept of the system of social statistics. Warsaw: Printing House SGH.
- Ministry of Family and Social Policy, Department of Social Economy. 2019. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku, Warsaw, https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/download/files/EKONOMIA_SPOLECZNA/KPRES.pdf, (access: April 16, 2021).
- Płonka M. The Mutuality Principle - A Source of Competitiveness in the Insurance Industry [in:] Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego No. 11/2011.
- Policha K. 2003. Charakterystyka organizacyjno-prawna przedsiębiorstw ubezpieczeniowych [in:] Podstawy ubezpieczeń, vol. 3, ed. Monkiewicz J. Poltext, Warsaw.
- Polish insurance Market in 2018, <https://stat.gov.pl/en/topics/economic-activities-finances/financial-results/polish-insurance-market-in-2018,2,8.html> (access: 26.04.2021).
- Regulation 549/2013 of 21 May 2013 on the European system of national and regional accounts in the EU (ESA 2010) (Official Journal of the European Union L 174/1).
- Resolution No. 11 of the Council of Ministers of January 31, 2019 amending the resolution on the adoption of the program under the name "National Program for the Development of the Social Economy".
- Salamon, L.M., Anheier, H.K., List, R., Toepler, S., Sokolowski, S.W. and others. 1999. Global Civil Society: Dimensions of the Non-profit Sector. The Johns Hopkins Center for Civil Society Studies. Baltimore.
- Salamon L.M. and others. 2004. Global Civil Society: Dimensions of the Non-profit Sector. vol. II. Bloomfield. Connecticut: Kumarian Press.
- Statistics Poland. 2019. Cooperatives as entities of the social economy in 2017. Warsaw.
- Statistics Poland. 2019. Non-profit organizations: associations, foundations, business and professional associations, and faith-based charities. A methodological notebook. Cracow, Warsaw.
- Statistics Poland. 2020. The non-profit sector in 2018, Warsaw.
- Statistics Poland. 2018. Volunteering in 2016. Warsaw.
- The Act of 16 September 1982 Cooperative Law (Dz.U. 1982, No. 30, item 210, as amended).
- The Act of 13 October 1995 Hunting Law (Dz.U. 1995 No 147, item 713, as amended).
- The Act of 7 April 1989 Law on Associations (Dz.U. 1989 No 20, item 104, as amended).

- The Act of 30 May 1989 on Chambers of Commerce (Dz.U. 1989 No 35, item 195, as amended).
- The Act of 22 March 1989 on crafts (Dz.U. 1989 No 17, item 92, as amended).
- The Act of 23 May 1991 on employers' organizations (Dz.U. 1991 No 55, item 235, as amended).
- The Act of 24 August 1991 on fire protection (Dz.U. 1991 No 81, item 351, as amended).
- The Act of 6 April 1984 on foundations (Dz.U. 1984 No 21, item 97, as amended).
- The Act of 17 May 1989 on guarantees of freedom of conscience and religion (Dz.U. 1989 No 29, item 155, as amended).
- The Act of 15 December 2000 on housing cooperatives (Dz.U. 2001 No 4, item 27, as amended).
- The Act of 6 June 1997 on political parties (Dz.U. 1997 No 98, item 604, as amended).
- The Act of 30 May 1989 on professional associations of certain enterprises (Dz.U. 1989 No 35, item 194, as amended).
- The Act of 24 April 2003 on public benefit activity and volunteer work (Dz.U. 2003 No 96, item 873, as amended).
- The Act of 8 October 1982 on social and professional farmer organizations (Dz.U. 1982 No 32, item 217, as amended).
- The Act of 27 April 2006 on social cooperatives (Dz.U. 2006 No 94, item 651, as amended).
- The Act of 14 December 1995 on the Chambers of Agriculture (Dz.U. 1996 No 1, item 3, as amended).
- The Act of 17 May 1989 on the relationship between the State and the Catholic Church in the Republic of Poland (Dz.U. 1989 No 29, item 154, as amended).
- The Act of 23 May 1991 on trade unions (Dz.U. 1991 No 55, item 234, as amended).
- United Nations. 2003. Handbook of National Accounting: Handbook on Non-profit Institutions in the System of National Accounts. New York.
- United Nations. 2018. Satellite Account on Non-profit and Related Institutions and Volunteer Work. Studies in Methods Series F, No. 91, Rev.1. Handbook of National Accounting. New York.
- United Nations. 1993. System of national accounts. Brussels, New York, Paris, Washington, D.C.
- United Nations, Take Action for the Sustainable Development Goals, <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>, (access: 23.07.2020).
- United Nations. 2015. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. New York.